

מערכת

במצד זה: להגנת החיים

קיום למערכת ישראל בתקופת הכיתה השני (מק)

החייל החורכי

מלחמת הכוכב

פלישה מן האוויר והדיפתה:

צבא הצנחנים

הטקטיקה של חיל מטוס והתגוננות בסניף

חיל הצנחנים. ארגונו וציודו

צנחנים באמריקה

הדי כרתיים:

לוחמים למופת

שמונה שעות בשבי צנחנים

המחלקה במשמר הארץ במהלך יחידה לוחמת

נוער בריטי במערכה:

מצויי-השעה / טייסי המחל / הקשרת גערות

גדולי הסאטונים

עוללות מחזית המזרח:

ארבע מאות מטרים / יום רגל

במחלף הצית במלחמה הקולומב

משק וכלכלה: הכלכלה הסוביטית והמלחמה

רשימת קצרות: שירות חובב במשמר האוויר הבריטי

אנשי הג'א לשק / פעולת ההשכלה בחיל האוויר הנשומ

תקונים במבנה הצבא האמריקאי

בקורת ספרים:

האטלס ההיסטורי של עם ישראל

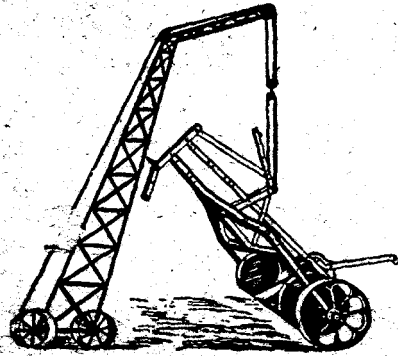
אגרות קוראים: קליעה למטרה - אסטרטגיה א. בנדור

לוח חידושי מונחים / נתקבל במערכת

ירידת
לשואנות
מדניות
בלכות
וצבאות

תמו חש"ב
י"ד 1941

כ"ב

מ. ל. פ. ש. י. ז.

בנין וחקון מכונות וכל עבודות מתכת
תל-אביב, מרכז וולובלסקי 40

חקלאות ודרכים: סקרייפרים, טרפרים, ריפרים, מתחתרות, מכונות לנקוי תבואות.
בנין: תבניות ברזל וכו'.

תעשייה: מכבשי בורג והידרליים, דודים, שטנצים לסבון, מערבלים, מכונות הרמה.
סחנות: נפות נחשונים וכו'.

זיו איותנת
פאקלים ארצנו

אימפריאל דו טוטומו

תוצרת "נצח"

זיו אצט נבצ בבס הכבאים
כל איני דבק אמטרוים ואתצויה
אוס לזיטוט ולצויר ה-18 צבאים
זיו לכבויה הבלי אמסוט
דבק לזיו

שמל האיכות

נצח" ביחור לתוצרות חומיות תל-אביב,
רחוב הרצל 134 טלפ. 472

של המשק העברי
תוצרת מובחרת

ביצים ועופות
ירקות ופירות
חלב ותוצרתו

...and however it is the best

... והרי הוא הטוב ביותר

"ATARA" COFFEE

קפה "עטרה"

ירחוק לשאלות מדיניות
בלבדיות וצבאיות

מצבה

תמוז, תש"ב

/כרך שלישי/

חוברת ד' (י"ב)

<p>זכר הנספים משה בקרמן בשבי אריב אהרן ויסביין בחזית לוב ישא מחנה מגיני הארץ</p>	<p>אבלים לשלמה ריכנשטיין אנשי «מערכות»</p>
--	--

מ ע ר ק ה

להגנת החיים

חזית מצרים הפכה במשך ימים מספר אחת הזירות החשובות במלחמה העולמית. אין זו מלחמת תמרון אי-שם במדבר לוב. מלחמה היא על שליטה במזרח התיכון ובים התיכון. מלחמה על הקשר הימי והיבשתי הן עם המזרח הרחוק והן עם פרס וקווקז; מלחמה אשר הישגי האויב בשלביה הראשונים מעלים על זכרו של צ'רצ'יל את ימי נפילת צרפת לפני שנתיים. ומלחמה זו תוצאות לה גם לגבי צירוף כוחות חדשים במערכות המלחמה הנוכחית. צ'רצ'יל מציין בנאומו את ההשפעה האפשרית של המלחמה בחזית זו על עמדת תורכיה, ספרד, צרפת ואפריקה הצפונית הצרפתית. והרי לרשימה זו של המושפעים אפשר להוסיף עוד מדינות, עמים וישובים במזרח התיכון עצמו, הצופים לתוצאות המלחמה בחזית מצרים.

משום כך נודעת חשיבות כה רבה להתאוששות הכוחות הבריטיים בעצרם את האויב בקו אל-עלמיין. זוהי לא רק עצירת כוח התנופה של צבא רומל, אלא גם מניעת התגברותם של הכוחות, המושכים לקראת ה"ציר" את המדינות הנייטרליות המהססות, והעמדת סכר בפני גלי מבוכה במזרח התיכון. בהכרת ערך זה גלום אולי גם סוד העמידה בקו אל-עלמיין. קו זה לא בוצר והוכן, במידת שנעשה הדבר בטוברוק ומרסה מטרות. להגנת קו זה צריך היה לעצור

ולארגן מחדש צבא נסוג, אשר האויב רודף אחריו. אין זאת אלא, שהכרת הסכנות שבנסיגה נוספת מלאה רוח חדשה את הכוחות הבריטיים הלוחמים, את המצביאים ואת הצבא גם יחד, והם הוכיחו כי לא נָשְׁתָה גבורתם של צבאות הברית כשהוטל עליהם להלחם בנקודות־מפתח מכריעות. זה הוא אולי אחד הגילויים המובהקים לכך, שהכרעה במערכות המלחמה נקנית גם בימינו לא רק על ידי ביצור וציוד, אלא גם על ידי ההכרה והרוח של הכוחות הלוחמים. מלקח זה נשאב כוח גם אנו. עמידת הגבורה באל־עלמיין איננה רק עצירת הסכנה למזרח התיכון, ולא־רץ־ישראל בתוכו. היא הנה גם אות לתפקיד הרב העלול ליפול בחלקו של הישוב במקרה, שגם ארצנו תגרף לתוך זירת המלחמה. עוד טרם נפלה ההכרעה בחזית זו, שני הצדדים הלוחמים מכירים עתה בכל ערכה, והמלחמה כאן עלולה להיות עקשנית מאד ובעלת תנודות רבות. תוך תנודות אלו יכולה גם הארץ להפגע, ולא רק מהתקפות אויר. אף אם ייעצר או אפילו יוסג האויב במצרים, אין זה מן הנמנע שהוא ינסה לפגוע בארץ, ולאיים מן העורף על הלוחמים במצרים. במקרה זה, כבכל מקרה של צורך בהגנה על הארץ, חייב ויכול הישוב העברי להוות גורם רב ערך. אין כמוהו בכל המזרח התיכון, שגורלו, קיומו ועתידו כה קשורים במלחמה הזאת. אין כמוהו יודע את אשר נושאת לו השתלטותו, ולו גם זמנית, של האויב הזה. ידוע יחסם של היטלר ובני בריתו, שבתוך חלקי העולם והעמים השונים, לעם העברי ולעתיד קיומו, וידועות למדי הבטחותיהם בנידון זה המוצהרות בקביעות מפעם לפעם. ידיעה זו של הצפוי, תלביש את הישוב העברי עוז להעמיד את כל כוחו לרשות המלחמה, ואם לא ניתן לנו להכין את עצמנו בעוד מועד לקראת שעות הסכנה, יגלה הישוב העברי את הכשרון של התכוננות מהירה גם בשעה האחרונה; ולקח אל־עלמיין ישמש לנו אות, שאף התכוננות מהירה אינה מחוסרת תקוה, כשהכרה הולמת מלווה את העומדים במערכה.

אך אל נא נאחר גם את השעה האחרונה, אל נתעלם לכל הפחות עתה מן האות החמור שניתן לנו, ואל יתעלמו ממנו גם השלטונות, אשר בידיהם האפשרות להכין את כל הישוב היהודי לעמידה במערכה ולנצל את כל הכוח הצפון בהכרח היהודי להלחם עד הסוף. אחריות כבדה מוטלת על הישוב העברי והשלטונות גם יחד בפני ההיסטוריה, שקשרה את כל תקותו ועתידו של העם היהודי בארץ זו. אחריות מיוחדת מוטלת על השלטונות לגבי הנהלת המלחמה, אשר נמסרה לידיהם. כל אכזבות של עבר לא תעקורנה מתוכנו את התקוה, כי בשעה זאת תימצא הדרך להכנתנו ולהפעלת כל כוחותינו, שכם אחד עם כל הצבאות הנלחמים נגד שלטון היטלר.

קוים למערכות ישראל בתקופת הבית השני

(ף 10)

חילות רומי בארץ.

יחסי הכוחות המספריים בין צבאות הרומאים והיהודים לבשו צורות שונות מאד במשך חמשת-ששת הדורות אשר בין פומפאוס לטיטוס. לגבי מערכת אריסטובולוס-פומפאוס – קשה, בעצם, לדבר על יחסי כוחות בכלל, שהרי בעלי ברית יהודיים היו לצדו של הכובש, ואף כניסת הרומאים לירושלים בוצעה תוך שתוף פעולה עם מצרדיהם מבפנים. בצאת אלכסנדר בן-אריסטובולוס נגד הלנטי הרומאי, נביניוס, היה מספר צבאו עשרת אלפים רגלים ו-1500 פרשים, אך נעלה מכל ספק הוא כי צבא רומי ובני בריתה היה חזק ממנו. בקרבות שערך סילון (שבא לעזרת הורדוס) נגד אנטיגונוס בן-אריסטובולוס היה היתרון המספרי, כנראה, לצד היהודים, – והשפעת יתרון זה נכרה לא פעם גם בתוצאות הקרבות. כרם, עצם המושג על יחסי הכוחות נשתנה אחר כך, כשהיהודים כמעט שחדלו להופיע בתור כוח צבאי מאורגן מראש. חילו של הפרוקורטור ספינוס, שיצא נגד המורדים בימי ארכלאוס בן הורדוס, מול ההמון הירושלמי, אלפי עולי הרגל מאדום, עבר הירדן להגליל, וחלק מצבא-המלך שהצטרף למורדים – היה בן לגיון אחד, לבד מבעלי בריתו מצבא המלך. צבאו של ורוס, נציב סוריה, אשר בא אחיכ לדכא את המרד הירושלמי ואת החבורות שפשטו בכל חלקי הארץ, הכיל שני לגיונות וארבעת "אלות" הפרשים המצורפות אליהם, וכן יחידות-עזר מסוריה, בסה"כ כ-20,000 איש. לבד מפלוגות המושבה הרומאית בבירות (1500 איש), וגדודיו של מלך הערבים הנבטיים, תרפת*. את חבורות המורדים העריך יוספוס, באדום בלבד, בעשרת אלפים איש.

מאז מסע ורוס נשאר בארץ חיל מצב רומאי קבוע. אם גם נכונה הידיעה כי ורוס השאיר לראשונה בירושלים לגיון שלם, הרי אין ספק כי בתקופה מאוחרת יותר, אולי לאחר שנרנעה יהודה מהזעזוע הראשון של השתלטות זרים בלתי אמצעית, לא נמצא כבר בארץ, בימי קיום הבית, שום לגיון רומאי**. חיל המצב היה מורכב אז מפלוגות "אוקסיליא", שרוכזו בעיקר בקיסריה והרכבו שם היה לפחות 5 קוהורטות של רגלים ואלה אחת של פרשים. רובם, הרגלים והפרשים כאחד, היו בני ספקטה, היא העיר שומרון, וכן בני קיסריה. כאירוניה היסטורית מרה נראית סברת החוקרים, כי גרודים אלה היו אותם החיילות עצמם ששירתו קודם את ארכילאוס, אף נלחמו לו נגד היהודים המורדים, – ראה לעיל, בפרק על הכושר הצבאי של היהודים, – ונתקבלו אחיכ, לאחר שסולק הוא מהמלכות, ישר לשירות רומי; וכי

* שהצטיינו אחיכ במעשי ביוה והרג לרוב.

** על חיל המצב לאחר החורבן – עיין בטבלה, בפרק על האסטרטגיה של הגנה קיסרותית, שב"מערכות" חובי י"א.

שנית קרה כדבר הזה לאחר מות אנריפס הראשון ופירוק מלכותו... יוספוס מספר כיצד הפנין צבא-מלך זה, שחנה בקיסריה, בשמחת דודן לבשורה על מות אנריפס, וקיסר רומי הוא שאיים להענישם על כך, והרי לא יכלה כלל להיות דוגמה יותר בולטת ויותר טרגית מזו למצב הצבאי והלאומי המשונה שנתהוה עם התנכרות היסודות הזרים בתוך צבא-המלך, ואשר עליו כבר דובר לעיל.

אכן, כבר צוין כי הרכבן של יחידות ה"אוכסיליא" שחנו כמורח צריך היה להיות ביסודו מזרחי-הלניסטי. עד כמה היה הדבר כך, אפשר לראות מזה שאף הפרפקט (המפקד) של הקוהורטה אשר חנתה בימי קלאודיוס באנטוניה היה סורי. (אופייני שמו הסינקטי, הרומאיי-היוני - קלאודיוס ליסיאסי). ואף שמות היחידות דברו בעדן: - אלה (או קוהורטה) של בני ספסטה, קוהורטה לבני אשקלון; ועוד. יתכן, אם כי לא בבטחה נמורה, כי אחת הקוהורטות בקיסריה היתה "איטליקית", מורכבת מאזרחי-רומי מתנדבים מבני-איטליה. מחוץ לקיסריה - נמצאה קוהורטה רומאית בירושלים כקביעות, ותנכרות נשלחו לשם בהורמנות של חגים והתקהלויות עם. לא ברור, אם הקוהורטה וה"אלה" שחנו באשקלון אחרי מסע נלוס - שמשו שם חיל-מצב גם בימי שלום. חיל-מצב קטן היה במסדה, וכן במקור וכנראה גם באני-טיפטרום ובקיפרום של יריחו*. אין לדעת, אם היו הקוהורטות כולן בנות 500 או שהיתה ביניהן גם בת 1000 איש**. מכל מקום, ברור שכצבא נסיון פלורוס שעלה ירושלימה היתה לפחות "קוהורטה רכובה" אחת (עיין בפרק על חילות העזר הרומיים) - כלומר מעורבת, אשר רבע שלה היו פרשים - ויתכן כי היתה כזאת גם בין שתי הקוהורטות שנקראו אחיב לתנבורת מקיסריה. וכן ישנם סימנים כי אחת הקוהורטות שחנו בארץ היתה "קלה", - כלומר מורכבת בעיקרה קלעים. מכאן שהרכב חיל המצב הרומאי הותאם לתנאי המיוחדים, הניאונרפיים והמרניים, של הארץ. מספרו הכולל יכול היה להיות בין 4.000 ל-5.000 איש - כלומר, לא בהרבה שונה מחיל המצב הכריטי בארץ (עם חיל הספרי מכני הארץ) שבימי שלום. כוח זה הספיק כדי שיפול בתנועות מקומיות של חבורות, או פעולות-משטרה בשעת מהומות עירוניות, מול מרד עממי בעל היקף היה תילה-מצב מסוגל רק להחזיק מעמד זמן מוגבל, עד בוא התנכרות הגדולה. האטיות בהגשת תנבורת כזאת ע"י קסטיוס נלוס היתה בין הנורמים שאיפשרו את התלקחותה של מלחמת המרד הגדולה.

ועוד זה: חיל מצב זה, שעיקרו נוס בארץ, היה מרכב כולו מהחלק הבלתי יהודי של האוכלוסיה היהודים היו "הפשים מעולי", אך יחד עם זה [גם מהרנסח הבשחון, הכרוכים בשירות מזוין, רק אספסינוס סילק את נדודי העזר המקומיים האלה לפרובינציות אחרות - אך הרבד נעשה כבר אתרי הריסת ירושלים. כל עוד לא בא המרד הגדול - הוסיפו צבאות שונאיי-יהודים אלה למלא את תפקידם בהבשלת התנאים שגרמו לו.

בפרוס, המרד הגדול, התנהלה ההאבקות בין חיל-המצב הזה ובין התמו

* מכור וקיפרוס נכבשו גם הן, בשעת המרד הגדול, ע"י היהודים: - הראשונה ע"י הבורו קנאים נוצות, והשניה לאחר מצור המזנים.
** מתקופה מאוחרת יותר, בימי אדריאנוס, לפחות קוהורטה סבסטיה אחת היתה "קוהורטת-אלף"

הירושלמי ובני החבלים השונים אשר נלוו עליו, וההכרל המספרי היה עצום. לצד הקהורטה הרומית היחידה (ספק אם היו יותר), שכוחה היה לא במספר אנשיה אלא בכצוריהן של המצודות הפנימיות שבתוך העיר, נלחמו גם שלושת האלפים של פרשי אנריפס. אין להניח כי כוחם של פרשים אלה היה רב, כשהתנונו מתוך מצודות. ומאידך ניסא, לאחר שחילות-המלך אלה נכנעו למורדים ובתלקם אף הצטרפו אליהם ודאי שלא נברה על ידי כך בהרבה גם יכולת היהודים לצוד על הרומאים המוקפים, אולם יתכן כי צמחה מהם במדת-מה תועלת ליהודים אח"כ, בקרבות-שרדה*. לבסוף כירוע הוכרעו המצודות ע"י מצור מתמיד והסגר.

חילו של קסטיוס גלוס, שעלה על יהודה, הכיל את הלגיון ה-12 (Ful-minata, "נושאת-ברקים"), אשר חנה בסוריה כבר סמוך למוחו של אבנוסטוס והיה, לפי כמה עדויות, רווי יסודות סוריים-מזרחיים**; הוא הוסיף על כך עוד אלפים איש מכל אחד משאר הלגיונות הסורים — כלומר, עוד ששת אלפים איש של חיל לגיוני; וכן נלוו שש קוהורטות וארבע "אלות" של חילות-עזר מקומיים, ובני-ברית מצבאות המלכים, של קומגני***, כשן (אנריפס), והערבים: — תשעת אלפים רגלים, רובם קשתים (בהם שלישי של אנריפס), וחמשת אלפים פרשים (אלפים משל אנריפס). על כל אלה נוספו מתנדבים מתוך הערים המיוונות אשר נאמר עליהם: "הם מלאו בנכונותם ובשנאתם ליהודים מה שחסר להם בכומר צבאי". הכלל — צבא רב, משלושים עד ארבעים אלף איש, — אם אין המקורות מפרזים — אך מחנה מגוון מאד מבחינה צבאית. אין יסוד בטוח להניח, כי היהודים הוציאו נדרם לשרדה כוח עורף מבחינה מספרית — אם כי המון היהודים שבירושלים גדל אז בהרבה עקב עליית חג הסוכות, והיתה להם גם תוספת-מה של מתנדבים נבחרים, כגון קרובי בית מלכי חדיב. את סוד הצלחתם הפעם, במערכות שלפני ירושלים, יש כודאי לחפש לא במספרם כי אם בנורמים טקטיים — אשר עליהם עוד ידובר.

יחסי הכוחות נתנכשו ביותר ע"י צבא-המשלות של אספסינוס שהיוה ארמיה רומאית מספקת לכל תעודותיה, בחינת "חי הנושא את עצמו", ושכמעט לא נשתנה מבנהו כל זמן מסע-המלחמה. בעכו, לפני עלותם לליל, ריכוזו שיטוס ואספסינוס שלושה לגיונות (החמשי והעשירי — מאנטיוכיה, והחמשה-עשר — ממצרים); אתם באו 18 קוהורטות של צבא-עזר, כנראה ברוכן — מסוריה, וחמש "אלות" פרשים, כולן מסוריה, וכן חמש קוהורטות ו"אלה" אחת מחיל-המצב של קיסריה. אם לסמוך על יוספוס — היו מאלה 10 "קוהורטות-אלף", ו-18 — "רכובות", בהרכב הבלתי-רגיל של 600 רגלים ו-120 רוכבים לקוהורטה. וכן באו צבאות המלכים: אנטיוכוס מקומגני, אנריפס, ושוהים מלך חמת, — אלף רגלים-קשתים ואלף פרשים כל אחד; ושל מלך הערבים (מלכו) — חמשת אלפים רגלים ואלף פרשים, כולם קשתים. ביחד — למעלה מתמישים אלף

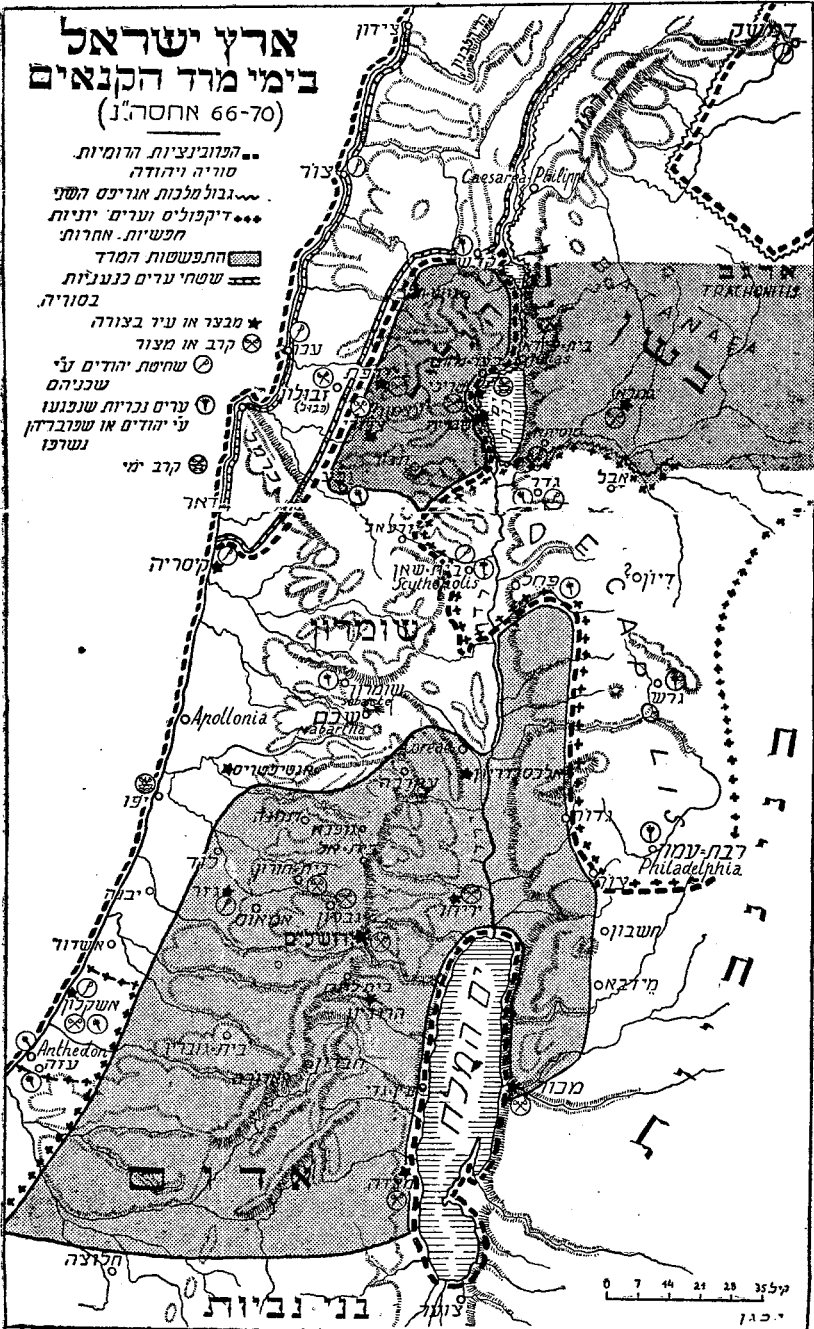
* ראה להלן — קרב-גבעון, בפרק על הטקטיקה של היהודים.

** אמנם, בזה לא היה שונה משאר הלגיונות שחננו במזרח (עיין בפרק על התפתחות צבא-רומי, "מערכות" י); גם בלגיונותיו של צבא אספסיאנוס נזכרים כמה וכמה צנטוריונים וחיללים מנני סוריה, אסיה הקטנה ומצרים. לא ברומי בלבד נלחמה אז יהודה אלא בכוחם הצבאי של כלל עמי הים התיכון. *** קומגני, בדרום-מזרח אסיה הקטנה.

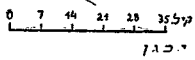
ארץ ישראל בימי מרד הקנאים (70-66 אחסר"נ)

- המחוזות הרומיות
- טוריה ויהודה
- גבול מלכות אורייס השני
- דיקפוליס וערים יוניות
- חפשויות אחרות
- התפשטות המרד
- שטחי ערים כנעניות
- בטוריה

- ★ מבצר או עיר בצורה
- ⊗ קרב או מצור
- ⊙ שחיטת יהודים ע"י שכניהם
- ① ערים נכרזות שנפגעו ע"י יהודים או שפוגרו, נשרפו

בני נביות

חייל, ועם שמייהמחנה - כדי ששים אלף.

מול הניים הזה צריכים היו לעמוד ששים אלף אנשי הצבא, אשר לדברי יוספוס, אורגנו לפני כך בגליל. למעשה - התיצבו בפניו בעיקר (פרט לקרב המים על פני כנרת, ועוד איזה מקרים) חבר מנינים של ערים נצורות, או גודדים בודדים בקני נשרים הרריים.

כשהחלה פרשת הסיום של מלחמת החורבן, באביב שנת 70 לסה"נ, ריכז טיטוס לשם עליה על ירושלים את שלושת הלגיונות הניל (פרט לפלוגות נבחרות, שנשלחו לאיטליה, נגד הקיסר נייטלוס) וכן את הלגיון ה-12 (אשר הוכה בשעתו על ידי היהודים במסע גלום ומחשק מאד לנקום ביהודים). הלגיונות הושלמו ע"י אלפים חייל, מתוך הצבאות במצרים, וכן באו שלושה אלפים מתחילהספר של הפרת. חילות עזר מסוריה באו במספר ניכר. צבאות המלכים הופיעו יותר מרובים מאשר מקודם. הסך הכל עלה, כנראה, על זה של צבא אספסינוס בשעתו*. ואמנם, במחנה פחות מזה ספק אם אפשר היה להקיף את ירושלים, שהיקפה היה כה רחב. אוכלוסי ירושלים היהודיים ודאי שהיו מרובים מהם במספרם, אולם, מספר או חזי החרב שבתוך החומות - אין לדעת אם הגיע אל זה של צבא רומי. לפי יוספוס היה מספר הלוחמים המאורגנים, ומן מועט אחר פתיחת המצור, בסיה: אנשי כרם ניורא - 10,000; האדומים - 5000; אנשי יותנן מגוש-חלב - 6000; קנאי אלעזר-בן שמעון - 2,400; ביחד - 23,400. מספר מועט זה מעיד אולי על אכזריותה של ההאבקות הפנימית, שהתנהלה בין פלגות אלה לפני כך. אך אין להניח, כי לא נעזרו כלל במלחמת-המנן ע"י שאר בני העם.

מתבקשת המסקנה, כי המספרים כשלעצמם ספק אם מלאו תפקיד מכריע בהאבקות היהודים ברומאים, - בין מצד זה ובין מצד זה; חשיבותם של הלבד המדיני, המשמעת הצבאית, היוון, ההסתגלות לתנאי הארץ המיוחדים, רוח הקרב, אמון התילות ותכסיסי המצבאים עלתה על זו של המספרים.

הטקטיקה והאסטרטגיה של הרומאים במלחמת החורבן.

במסגרת רשימה זו אין מקום לתיאור ונתוח שיטתיים של מסעי שנות 70-66 בארץ ישראל. ברם, לא יהיה מתוסרטנין אפילו לקט חלקי של מקרים ומצבים, שיש בהם כדי לשפוך אורימה על דרכי פעולתם ועל יכולתם של שני הצדדים. ברוב ההתנגשויות התבלטו ההבדלים לא רק בין חיל רומי לכוחות המזוינים של היהודים, אלא גם בינו לבין הצבא ההלניסטי-המאוחר של האפינונים הסלויקיים. כמה מהתנגשויות אלו הדגימו קוייסוד בארגונו של הצבא הרומאי ובמתודים הטקטיים שלו, הידועים לנו כבר מציוני התפתחות ההיסטורית.

גמישות הטקטית של סדר-הקרב הרומאי הוכחה גם כאן פעמים רבות, - אף במסעים שלא הוכתרו בהצלחה, כגון זה של קסטיוס גלום. בהתקפת-הסער

* מענין הדבר כי צירופו של טיבריוס אלכסנדר, היהודי המומר, אל טיטוס בתפקיד של מעין ראש המטה, צוין במיוחד בתוך השירות של כוחות הצבא אצל יוספוס. אמנם, היה בזה משום סמל לאחד המקורות העיקריים של כח הרומאים במלחמתם ביהודים.

הראשונה של היהודים ליד נבעון, כאשר ברוב מחמם תקפו בשבת והכו ברומאים מכה רבה, הציל את צבא רומי טכסים העקיפה מהאנף* עיי אנפם שטרם נשבר, והשמוש ברזרבות שטרם נפגעו*, של רגלים ופרשים כאחד.

וכן נתן מסע קסטיוס דוגמה של קלות התנועה הרומאית, לעומת צבא הדיאדוכים. הכונה כאן – למסעיהם של הלק מצבא, מעבר קיסריה, אל יפו, מקצתו לאורך החוף, ומקצתו – דרך פנים הארץ; במהירותו ואת הפתיע את תושבי העיר וכבש אותה, לפני שהספיקו הללו להתכונן להגנה או לנסיגה. אמנם, בעצם הכבוש, וכשיחיה ההמונית שליוותה אותו, לא היה משום נבירה צבאית – אך המסע המהיר איפשר את ביצוע התפקיד שהוטל על החילות.

פרט אחד במסעו הכלתי מוצלח של קסטיוס גלום הדניש את יכולת הצבא הרומאי, לעומת צבא הדיאדוכים, גם לתנועה וקרב בהרים, בשל מבנהו הטקטי הנמיש. זה היה, כאשר התבצרו לוחמי המולדת אשר בגליל בהר עצמון, לאחר בנידתם של רוב תושבי צפון. התקפתו של מפקד הלגיון העז (קסטיוס גלום) נכשלה תחת מטר הרמחים של היהודים ממעלה ההר, ועלתה לו באבדות קשות. ברם, כשנשלחו פלוגות להקיף את ההר, והללו עלו מעל לעמדות היהודים, לא יכלו עוד אלה להחזיק מעמד, והטבח היה גדול** ראו להוכיח, שכבר לגבי מקרה זה צוינה אי האפשרות ליהודים, בעלי הויון הקל, לעמוד בפני הרומאים נושאי השריון המלא.

ברם, גם להתמהמה הרומאים אפשר למצוא דוגמה מתוך מסע קסטיוס, – אותם שלושת הימים שהתעכב ליד נבעון לאחר התקפת היהודים, ועוד שלושה ימים שהמתין על הר-הצופים, לפני שפרץ לתוך העיר החרשה; – ויתכן שימים אלה הם שהצילו או את ירושלים. אמנם אין לדעת, אם לא נבעו להיות אלה, בהכרח, מפעולות ההפרעה של היהודים בעורפו של גלום (ראה להלן).

לא רק גמישות טכסיהם עמדה להם לרומאים, כי אם גם איתנות מחנותיהם הבעורים. אין אנו יודעים שום התקפות-לילה מוצלחות על חניות הרומאים, – ואין זה מקרה. יתכן מאד כי גם בהתגוננותם ליד נבעון היה זה מחנה מבוצר אשר שמש נקודת משען לפעולת הצבא הרומאי, – צירוף קטע מבוצר (מחנה) ושל תמרון חיילות עוקפים (ראה לעיל). אף צבאו הנסוג של קסטיוס, מירושלים עד אנטיוכיה, מצא מפלט במחנה הר-הצופים, אחיב – במחנה הישן בגבעון (ליומים), ולבסוף – ליד בית-חורון (ללילה אחד). וכן מאלף טכסים ההערמה של הצבא הבורח מבית-חורון, שהשאיר במחנה רק ארבע מאות חיילים נבחרים, אנב הבלטת דגלים מרובים, בשביל לעכב את היהודים. (ואמנם, החיילים האלה הושמדו כאשר נתגלתה המזימה). טכסים זה שהציל את רובו של החיל משבי או כליה – נתאפשר רק בגלל השיטה של ביצור המחנות, אכן, דוקא נסיגה מלאת תלאות זו הוכיחה, כמה מוגבל ערכו של בצור זמני כזה, ללא רכז מוקדם של מזון ואספקה, כשאינ בצרו צבא-שרה שכוחו

* ראה – בפרק על ההתפתחות הטקטית של צבא רומי.

** אמנם, כושר-הרים זה של הרומאים יחסי היה – כאשר נוכחו אח"כ, בהרי יהודה וכמעבר בית-חורון.

מספיק לקרב גלוי; אילו נשאר הרומאים, מוקפים ע"י היהודים, כאחת מחניוניהם אלה, — ודאי שהיו נכחדים כולם.

זהירותם השיטתית הועילה לרומאים לא רק בחניתם, אלא גם במסעם. זהרי כך מתאר לנו יוספוס התקדמות מחנה צבא רומאי (של אספסינוס): — חילות העזר קלי הזין והקשתים צעדו בראש, למען מנוע התקפות אפתעה, זסיירו כיערות החשודים והנחיים למארב. אחריהם הלכו: פלגה של רגלים ופרשים רומיים סדירים; בתחיתה מכל צנטוריה, שתפקידן מדידת המחנה ועדיכחו (קנטרין־ארים" או ג'ולקרים" בצבאות מודרניים): פלוגות־עבודה, לשפור הרכיבים ולפלוס נתיב כיערות; המרכבות של המפקדים הנבוכים, תחת משמר פרשים חזק; המפקד הראשי עצמו, ופלוגה נבחרת של רגלים, פרשים ונושאי חניתות; פלוגת הפרשים של הלגיון הראשון (120); פרדים עמוסי מכוונות המצור; מפקדי הקוהורטות והמריבונים של הלגיון, כליות חיילים נבחרים; נשר הלגיון, דגליו וההצוצרות; השדרה העיקרית של הלגיון, 6 איש לרוחב; כבודת החיילים על פרדים, והמשרתים; שאר הלגיונות, באותו הסדר; המון השכירים; המאסף — חיל רגלים בעלי שריון, וכוח חזק של פרשים לשמירת העורף, תאור זה של צבא מתולק ומובטח יפה מסביר לנו מפני מה מעשות היו יחסיהם ההצלחות במלחמת המארב והאפתעה נגדו.

עם כל חשיבותו של חיל הרגלים הכבדי (הרגיל) שלהם, הרבו הרומאים להשתמש גם בחילות קלים, כמה פעמים נזכרים קשתים עדכיים, וכן קלעי אבנים סוריים, שמלאו תפקיד חשוב אצל הרומאים כתרומה־הניחה ליד ערים נצורות, כגון — ליד יודפת, וחיפו על כוני ביצורי־המצור. קשתים השתתפו בהסתערות קססיום על ירושלים בזומה הששי, המכריע, ובשעת המצור על טריכי נשלחו אלפים קשתים אל ההר מעל לעיר, ומשם הצליחו באש החצים שלהם לסלק את המגינים מעל החומות. תפקיד ברומה לזה מלאו הקשתים בשעת התקפת טיטוס על חומת ירושלים. עוד יותר אולי בלש שמוש הרומאים בפרשים. לאחר קרב עצמון השמידו הפרשים את הבורחים, את יודפת הנצורה הקיף אספסינוס כשדרשה פרשים. התקפת 600 פרשיו של טיטוס שברה את המוני הגליליים לפני טריכי, ואחר עברו הפרשים באנם אל החוף, המחוסר חומה, וכבשו את העיר (אולי — בעזרת התנכורת בת 400 הפרשים של טריונוס). אולם הדוגמא הקלסית של כוח הפרשים הרומאים במלחמה זו היה קרב אשקלון. חיל משלוח יהודי, רב במספרו, נתקל שם בחיל המצב הרומי קוהורטה אחת ואלתי פרשים אחת, בפקודו של אנטוניוס. חיל הרגלים הרומי התנגן בפני היהודים לאורך חומת העיר, וכאשר נשתקע המון המתנפלים בהאבקות חזיתית זו, באו פרשי רומי, שהוצאו קודם מהעיר ונפרסו במישור, ותקפו אותו מהאגף, על פני המישור הנחת. ההרג היה רב, אם כי מספר החללים, עשרת אלפים, המובא אצל יוספוס הוא אולי מוגזם. וכן נכשל הנסיון השני להתקפה על אשקלון, עקב המארכים שערכו פרשי אנטוניוס במיצרים שונים בין ההרים ועקב מנעם את היהודים מהסתדר בגוררים ערוכים במישור. עוכרות אלו (המוכירות לנו את הבעיות, שבפניהן עמדו עוד צבאות החשמונאים בצאתם למישור) הביאו לידי השתלטותם של הרומאים על מישור החוף של יהודה עוד כפרם התקרב לשם צבא־אספסינוס במסעו.

אפשר לומר כי חיל הפרשים הרומאי מלא במלחמת־היהודים גם תפקיד אסטרטגי, בעצוב מהלכה הכללי. מבנה הצבא הרומאי כפי שהוסבר לעיל, אפשר לערוך בנקל אכספריציות לחלקי הארץ השונים, לשם הריסת מרכזי התנגדות מקומיים והחרבת החבלים. כשליחויות אלו מלאו הפרשים תפקיד ראשי. כאלה היו קודם כל מקצויו של הטריבון פֶּלְקִידוס בגליל, בראש 6,000 רגלים ואלף פרשים מחיילות העזר, ואח"כ - בֶּפְרִיָה, אשר שם "הצטיינו" פרשיו ברדיפה אחרי מחנות התושבים הנמלטים ושחיתתם. יודעים גם מקרים רבים אחרים; כגון הפרשים שהחריבו את נפת נרבחתי, ליד קיסריה (במסע קסטיוס); וכגון מסעי טרינוס, ועוד; מסוג זה הוא גם מסעו של קְרִיאֵלִים נגד השומרונים על הר גריזים, אשר נפלו קרבן לרומאים למרות איבתם הקדומה ליהודים. אולם הדוגמא המאלפת ביותר שמה יש, כשנתפסה (שנית) עיי אספסינוס; הוא הפך אותה למחנה מבוצר, עם מספר מועט של רגלים למשמר, ועם נדוד פרשים, אשר הוטל עליו להרוס את העיירות הסמוכות ולהחריב את האזור כולו. באמצעים אלה נשללה מההנהגה היהודית המרכזית, במדה שזו היתה קימת בפועל, השליטה על רבים מחלקיה החשובים ביותר של ארצה, ונדלדלו מקורות האספקה שלה.

החלוקה המדוקדקת בין תחום הטקטיקה לזה של האסטרטגיה היא, אמנם, מלאכותית; אולם מעניינת, בכל זאת, השאלה: מה היו הקיים האופייניים באסטרטגיה של מסעי הרומאים במלחמת החורבן?

מסעו של גלום היה בנוי, מלכתחילה, על הפיסה של משלחת עונשין, ועל זלזול ביריב, שעדיין לא נראה לרומאים כצד לוחם רציני; על כן לא הרבה גלום להתחשב בכוחות הצד שכנגד, שנשארו אנו מסעו בעורף צבאו. אמנם, אחרי הבשלות ליד קְבּוּל (ראה להלן), על הטקטיקה של היהודים), נאלץ לשלוח חזרה את קְסְטִיוֹס גלום עם חלק מצבאו, לרכיבי המורדים בגליל; אך גם אחרי הקרב ליד עצמון לא עבר להכניעה שיטתית של הגליל, כי אם פנה לירושלים, יחכן שנסינונו הגיל מילא תפקיד חשוב בהאטת קצב התקדמותו בדרך אנטטיפטריס - ירושלים. אם כך, הרי יש בזה משום דוגמה מעניינת עד כמה פעולות מסוג הנריליה (ההתקפה ליד קְבּוּל), גם כשהן מסתיימות למראית עין במפלה (קרב עצמון) עשויות להשפיע על מהלך המלחמה. האסטרטגיה הכללית של מסע גלום נבעה משני נורמים: התקוה לרכב את המרד בראשיתו, והיקף כוחותיו, שלא היה מספיק לכבוש שיטתי של הארץ. במצב זה, ונוכח להט המרד שנחנלע בקרב חלק גדול של היהודים, אין לדעת אם היה מצליח הרבה לו גם היה נוקט בדרך אחרת.

לעומת זאת אפשר לומר, כי האסטרטגיה הרומאית במסע אספסינוס וטיטוס (זבזה, לרעת היהודים, נבדלה מו של קסטיוס) התמונה לא להתקפה מידית על מעוזיו העיקריים של המרד, כי אם, להיפך, להתשתו ההדרגתית. היא חתרה לכבוש קודם של כל החוליות החלשות שבשרשרת, לנצול מלא של יסורי הבנידה ביושבים שונים*, ולהחרבת הארץ עד כדי כך, שהמכצרים האדירים ביותר

* כגון בטבריה ועוד; אמנם ככגון זה לא זלזל גם קסטיוס בצפורי, ואף בירושלים יתכן כי לא היתה כל כך רחוקה האפשרות לאתפתחות הדברים בכיוון זה.

ישארו מוקפים ומבודדים. מותר, איפוא, להשתמש לפעמים לגבי טכסיס-מלחמה זה בבטוי בן-זמננו - "הסתננות איסטרטגית" שיטתית. במדת מה ודאי שסנלה לעצמה שיטת נמישה זו של הרומאים גם יסודות של "גריליה" (ראה לעיל), אלא שמתוך המלחמה הועירה, שמש הפעם כנשק בירי הכובש. גם מסעיה הצבא העיקרי של אספסינוס הפך לעתים קרובות למשלחת-החרבה מהסוג האמור. פעולותיו אלה נעזרו תחלה ע"י עריכת מסך-משמרות רחב, לשמירה על איזור הפעולות ומניעת התערבותם של כוחות חוץ*, ואח"כ הצבת חילות-מצב קטנים בערים ועיירות רבות. בצועה של תכנית כה מקיפה להכנעת הארץ נתאפשר לו לאספסינוס קודם-כל בגלל היקף-כוחותיו, אשר עלה במדה ניכרת על צבא גלום, וגם על אלה של הסוריים בשעתם.

שמה קונצנטרית זו של פעולות הרומאים הונשמה גם בעליהם של צבאות טיטוס למצור הסופי על ירושלים. תוצאותיה נראו לעין כאשר הלגינות השונים התקדמו, למרחקים לא גדולים, מתוך נקודות-משען שנכבשו מראש והוכשרו למפרע כבסיסים משלושת רוחותיה של העיר: - מנופא בצפון, מיריחו במזרח ומאמאוס במערב**. כל אלה נכבשו עוד באותו מסע. משונה של אספסינוס, כעשר הקף את ירושלים בקשת, ממישורה-החוף לככר-הירדן, ובכירה עצמה לא נגע, כבר אז, שנתים לפני נפילת ירושלים, הוחל למעשה ב"מצור מרחוק" עליה. מחנות-הקבע של הלגינות הצרים מציינים את נקודות הסיום של מסעי הגישה הקודמים האלה. אטיותה של שיטה זאת, כפי שהופגנה במלחמת היהודים, נבעה אמנם לא רק מתכונותיה היא בלבד. כבר ביוני 68, לאחר הכנעת פָּרְאָה ויריחו, נשארו בידו היהודים כמעט רק ארבעה מקומות בצורים - ירושלים, מסדה, קורודיון ומכור-דרומית לארץ יהודה, במובנה הצר של זו, השתרעה עוד ארץ האדומים, אמנם אבטונומית, אך אויבת לרומאים גם היא. אלא שאספסינוס האט את פעולות הכבוש מפאת מלחמת האזרחים שברומא. ע"י כך נתאפשרה הפסקה של שנה, שהפכה לתקופת מלחמת-חברות ביהודה ובאדום, אך בחלקה המכריע - של יהודים ביהודים. כך חל בתקופה זו כבוש חברון ע"י ברניורא מירי האדומים. אך ביוני 69 בצעה משלחתו הצבאית של קָרְאֵלִים את כבוש ערי האדומים, וחברון בכלל, וכו' בזמן השלים אספסינוס את הקפת ירושלים, בתפסו גם את החבלים האחרונים צפונית לה. מאז הוטלה העניכה על הצואר - ורק הכרות אספסינוס לקיסר עכבה עדיין את הידוקה. באביב 70 התפנה טיטוס לפעולת הסיום - אשר הפכה, מחמת גבורת המתנגנים, למלחמה בפני עצמה. אלמלא ההפרעות המדיניות במחנה הרומאים עלולה היתה-מלחמת היהודים להסתיים בשלהי 68.

להבנת מהלך המלחמה צריך להביא בחשבון עוד קו אחד בהתנהגות הרומאים, הסורים בשעתם, עם כל רצונם לדכא ולגונן את היהודים ועם כל התאכזרותם למתנגדיהם, החשיבו כנראה גם את קיומה של פרוכיניציה קטנה זו, ולא ניסו את

* כך כוסה ברשת משמרות-הבטחה שזמרון, בזמן מסע אספסינוס בגליל התחתון, כחריס בפני הופעתם האפשרית של גזורים מיהודה.
** דרום העיר גם אז, כבמצורים אחרים על ירושלים, היה כנראה פחות חשוב, ואף פחות נוח לגישה, ועליו וחרו הרומאים, גם לאחר כבוש חברון, כעל בסיס לפעולותיהם.

כוחם במעשי חורבן סיטוניים. לבעלי הקיסרות העולמית היה צד זה של הענין, מן הסתם, פחות חשוב, — מכל מקום, פחות מהפרסטיגיה הצבאית שלהם. למרות העדר היסוד של מלחמת-דת בפעם הזאת, היתה אכזריותם השטתית של הרומאים עקבית הרבה יותר מו של השלישים הסלויקיים. אכזריות עקבית זו, גוסף לכל היתרונות בכוח, בארגון ובכשרון שבהם עלו הרומאים על קודמיהם אלה, היא שסייעה בהרבה לשכירת התנודות היהודים, פשוט בדרך של השמדה המונית.

הטקטיקה והאסטרטגיה של היהודים במלחמת-החורבן

חלוקת הדיון על טכסיסהם של הרומאים והיהודים יש בה, כהכרח משום מלאכותיות, שהרי ביחס לפעולות שני הצדדים אנו למדים מאותן הדוגמאות. אלא שבלעדי חלוקה כזו אין אפשרות לסיכומים ברורים פחות או יותר.

בשנות מלחמת החורבן היו ליהודים רק הזדמנויות לא-רבות להתנסות בטקטיקה של קרב-שרה נלוו, כבר ציון כיצד, נמס' צבא יוספוס (לפחות: — לפי ספור עצמו) בגליל התחזק, — והרי זה היה, כנראה, כמעט הגוף היחיד אשר מארגנו נדגל בהקמת צבא-שרה סדיר. הדוגמה המעניינת ביותר לקרב-שרה, הרחק מחומות עיר נצורה, היתה ליד גבעון. היהודים, כאמור לעיל, הסתערו שם על אויבם בחימה שפוכה, למרות השבת, ולהמוניהם נצטרפו גם מחנות עולי הרגל לחג הסוכות (שנת 66 לס'ה'נ').

בזעם-המונים זה פרצו את מערך הרומאים, הפילו מהם חללים למאות, בשעה שאבדותיהם הם עלו לעשרות בלבד, ואין זאת הדגנמא היחידה להסתערות כזאת של יהודים, בניס בלתי-ערך, שהעמידה במבחן קשה את יריביהם המנוסים. אופינית האמרה

אשר שם יוספוס בפי אספסינוס, בשעת המצור על נמלא: 'אי-זהירות זאת כמלחמה וזגעון הקנאות אינם לפי עקרונות רומי, שהרי אנו מבצעים את פעולותינו מתוך ידיעה מקצועית וסדר טוב, ואילו הדרכים שלהם הם מדרכי הבג'ברים, והם משענתם העיקרית של היהודים'. וביתר קצור, בספרו על התנודות הנואשות ליד

מבצר אנטוניה, כאשר הניסו היהודים את תוקפיהם: — 'לאחרונה התנכרו היהודים בעו קנאתם על הרומאים מלומדי-המלחמה'. אך, בודאי בקרבות-שרה ערוכים, מחוץ לרנעים מוצלחים (ובודרים), לא די היה בכך. ואמנם, אף ליד גבעון (ראה לעיל)

נאלצו היהודים לכסוף לסגת, כי לא יכלו להניב כראוי על תמרון שערכו הרומאים, באחד מאגפיהם, לשם עקיפה. והרי זהו מה שקרה גם בנסיון הגדול והיחיד למלחמת-התנופה ברומאים — ליד אשקלון, כי גם שם היתה הצלחתם של הרומאים כמדה

מרובה תוצאה של עקיפה באגף-הפעם ע"י פרשים בלבד. ההסתערות הנועות בהמון, ליד גבעון, היה בה כרי לזעזע את מערכת הרומאים, אך לא היה בה משום תמרון מחושב, ע"י יחידות מסודרות*.

ועוד כדאי לציין כי קרב גבעון היה, כנראה, היחיד אשר יתכן כי היהודים השתמשו בו גם כפלוגת פרשים. כי בין מנהיגיהם היו שילא הכבלי, אשר נטש לפני כך את חיל-פרשי אנריפס, וכן קרוביו של מלך חדיב

* מעוט התפתחותו של תמרון אגפי, ע"י צבא ערוך בשדה-קרב, בטקטיקה של היהודים, (להבדיל מהפרעת-אגפים ע"י חבורות פרטיגניות), הובלט כבר בשעתו בקרב הנלתי-מוצלח של צבא ינאי נגד חיילות מצריים-לגיזיים, על מעברות הירדן.

(אדיאבנה), אשר כל אִימונם למלחמה היה, ללא ספק, אימון של פרשים. אך קרב נבעון שימש גם נקודת-המוצא למעשה הנדיליה השלם והתכליתי ביותר שבכל תקופת המרד הגדול. הנסיגה עצמה של היהודים, מסכיבות נבעון אל תומות ירושלים, היחה דוגמה נפתית של נסיגה אנכ הקפת האיוב, בסגנון הירוע

התומות שהגנו על ירושלים מצפון מסומנות כדלקמן: החומה הקדומה - I; המאוחרת יותר - II; החומה שבבנינה עסק אגריפס - III.

לדורנו משכסיטי הבורים והפינים. כי בזמן שהקוהורטות של קסטיוס נפרסו מתוך המיצרים, על פני הרמות, תקף שמעון בר-גיורא את מאסף הרומאים, במעלה מעבר בית-חורון, הטיל בו מהומה וערבוביה, תפס רבות מבהמות-המשא אשר נשאו בלי מלחמה, והכניסן העירה. הפרעות אלו, מהאנפים ומהעורף, יחנן שהן אשר נרמו

עם לאטיות התקדמותו של גלוס אל העיר, כאשר כבר צוין (ראה לעיל, על מקשיקת הרומאים).

המצור של קסטיוס על ירושלים נכשל, כנראה, לא מחוסר פָּרָק של כלי מצור, כי הללו היו לו, (ואף נפלו אחיכ, בשעת נסינתו, בידי היהודים). אלא שירושלים היתה בצורה במדה כזאת, שבלי הקפה קודמת, והרעבת אוכלוסיתה, קשה היה להבקיעה. הנס היה, בעצם, בזה שהעיר לא נמסרה, שהרי רק לאחר שהמנינים גרשו לבתיהם את אלה שררשו להשלים עם גלוס, התיצבו הם (המנינים) במרחקים מתאימים על המגדלים והטילו את רומחיהם באלה (הרומאים) אשר העפילו לעלות על החומה. בששת ימי ההתקפה לא עזרו להם, לרומאים, שיטות המצור הברזיות שלהם. ברם, אם רק נאמין לפלביוס, כבר עמד חלק מהעם שוב לפחות אח שערי העיר. מדוע, איפוא, נסוג קסטיוס כרנע המכריע?

נס לזה אפשר למצוא תשובה רק בגריליה היהודית. הקפת ירושלים אפשרה הרעבת חיליהמצב. אך היא עצמה דרשה ממחנהה צרים מאמצי אספקה מרובים בסביבה זו מעוטת-המים ושאינה עשירה במזון. המלחמה על ירושלים מוכרחה היתה ליהפך למלחמה על אספקה. וכבר ציינו לעיל דוגמאות לכך אף מימי החשמונאים. קסטיוס, אשר לא היה סיפק בידו לכבוש קודם את ארץ יהודה, נמצא חסר בסיס-אספקה קרובים. הוא שלח את חיילותיו לכל כפרי הסביבה, לתפוס את התבואות, — מצב, היוצר אפשרות אידיאלית להתקפות זעירות על פלגות פונקציות אלה. המסבות דָּמוּ לאלו שבמלחמות סביב ירושלים בימי אנטיגונוס בן אריסטובולוס — נגד הרומאים והוררוס בן-בריתם, כשטכסיסי שני הצדדיים היו מכוונים לתפיסת התבואות, ולמניעתן מהאויב; והרי אז הושמדו בשלמותן, על ידי חילות היהודים, חמש קהודורפות רומיות (אמנם, של טירונים ומבני סוריה) שנשלחו לעבר יריחו, למסעיהצטירות. והמפקד הרומאי, סילון, נימק באתם הימים את הסרת המצור מירושלים בקשי האספקה, מחמת פעולות היהודים. צריך להניח כי גם קסטיוס הוכרע על ידי גריליה יהודית מקפת, שסיכנה את דרכי-החבור שלו ואף את קיום צבאו.

משהחלו הרומאים לסנת, — תקפו אותם היהודים כל זמן מסעם ממחנה אל מחנה, גם מהעורף וגם מהאגפים, דבר שאפשרו להם הרכיבים הצרות המוקפות נבעות חלולות, וכן קלות זינם וציודם לעומת זה של הרומאים, שלא יכלו להדביקם על פני המדרונות. אותה קלות זיונם, שהתנקמה בהם כל כך קשה במצבים אחרים, בהתנשותם עם הרומאים המשוריינים היטב (כגון בקרבות עם פֶּלְקִידוּס, כנליל, ליד יודפת), — עמדה להם כאן, כתנאים הטופוגרפיים והטקטיים שהם בחינת אידיאל למלחמה פרטיזנית. בעקפם את הרומאים, הטילו את רומחיהם אלכסונית, — מה שמוכיר לנו את עקרון האש האונפת בזמננו. בכלל, ההבדל בריון וזיון שיפח אצל היהודים לרוב נטיה להנהלת קרב מרחוק, בקלעים שונים, דבר, שהיה נוח במסיבות המתוארות כאן, אך לא אפשר עמידה יציבה בקרב ערוך בתנאי הימים ההם, כאשר מתנגד תקיף היה יכול תמיד להגיע גם לידי התנגשות בנשקההגלם — החרב והחנית. אותו כוח הפרשים הרומאי, שעור להם הרבה במישור, נמצא הוא עצמו במצוקה במיצרי בית-חורון, ללא יכולת של מסע מסודר ושל התקפה. מותם של מפקדים רומאים

מהגבוהים ביותר, כבוש מכוונת המצור, כבודת-המחנה, נשרי הלגיון והדגלים על ידי היהודים, השמדת יחידות שלמות, — אלה היו תוצאותיו של מעשה צבאי מוצלח זה. גם בפעולה הפרטיונית הקודמת, גם בניחודרבותי זו מכסיסם שבירושלים, וכן בנוכח הלגיונות הנסוגים פעלו היהודים בהתאם לעיקר צבאי גדול: — פעולה נגד אנפי האויב וערפו, אשר לו גם שם מקצועי שלו — „לחץ על קוי התחבורה של האויב“. לא רבות היו מפלות כאלו בתולדות צבא רומי.

פרשת נבעון-ירושלים-בית-חורון — הדגימה באופן קלסי את הצידוק המוצלח של שמוש בכסיס מבוצר גדול ובמכסיסי צבא קל. היא הראתה, מה יכול גם עם שאיננו חזק ביותר, ושארף לא התכוון הכנה שיטחית, לעשות להגנת עצמו מתוך שמוש נכון באמצעים שכרשותו.

על ההפך הגמור לפרשת נבעון-בית-חורון, על הופעת היהודים בגיב רב אך בלתי-ערוד, עם כל חולשיותו של צבא בלתי-סדיר, ובלי כל יתרונותיה של המלחמה הפרטיונית — כבר דובר לעיל, בקשר עם המשלחת אל אשקלון.

בתנאות ליד הערים גילו היהודים נכונה, ועתים — גם ינמה רבה. כך היה בשעה שזינקו מתוך העיר על 600 פרשי טיטוס, כמסע-הסיור הראשון שלו על פני ירושלים, פזרום וכמעט שפגעו במצבאי עצמו. כך היה (אם נצטמצם רב בדוגמאות ממצור ירושלים, ורק באי-אלו מהן), — כשגחו היהודים ותקפו את פלוגת-העבודה של הלגיון העשירי, שעסקו במצור מחנה הלגיון על הר היתים, פורו אותן ואף הניסו אחר כך את הלגיון כולו מתוך מתנהו שלא הושלם. רק התגבורת שהביא טיטוס מהמחנה הראשון ושתקפה את היהודים מהאגף — דוגמא נוספת לפקטיקת-הקוהורטות, — הצילה אז את הלגיון מהשמדה.

על בחינתן הפסיכולוגית והצבאית-המקצועית של התנגשויות אלה שופכות אור-מה, שוב כמה ציטטות מפלכיוס: — „דרך מלחמתם (של היהודים) הבלתי סדורה העמידה תחלה את הרומאים במבחן, הואיל והללו הורגלו להלחם כהלכה ובסדר טוב, תוך שמירה על שורותיהם ובהתאם לפקודות; לפיכך נאלצו הרומאים המופתעים לסגת בפני ההסתערויות“. לאחר הדיפת הפתעויות הראשונה על הלגיון העשירי הניל הניעה ליהודים תגבורת, שהועקה על ידי צופה מהחומה, לפי סימן (הנפת סודר), „בהתפרצות כה אדירה, אשר יתכן להשוותה לזנוק חיות פרא איומות ביותר; והאמת היא, כי איש לא יכול היה לעמוד בפני זעם התקפותיהם. הללו, כאלו הושלו מתוך מכוונה, שברו את שורות אויביהם לרסיסים ואלה הונסו וברחו ההרה“. ומפי ירדיו של טיטוס — „היהודים האלה, אשר המות הביב עליהם“, אין חימה, כי אף בהסתערויות השניה פיזרו לגמרי את הלגיון העשירי כולו.

ברם, במדה שהוקמה ונת הרקה תגורת-המצור, — מהנמנע היה להבקיע אותה אף ע"י גבורה סוערת כזאת, ללא עזרה מבחוץ. עזרה כזאת לא יכלה לבוא מצבא-שדה סדיר, שהרי לא היה כזה ליהודים. אך מרוע לא באה מירי גרילה ענקית של יהודים, — של אותו העם עצמו, אשר הראה דוגמה לכך בימי המכבים, — ובמדת מה גם מול פלישת גלום*?

* ותלא בכל זאת עוד שררו ליהודים גם כמה וכמה יתרונות הגרילה; העזה ורוח-קרב לא חסרו

התשובה, בחלקה, כבר ניתנה בפרק על טכסיסי הכבוש של הרומאים במלחמת החורבן. צבא אספסינוס היה גדול מזה של קסטיוס. כוחו הספיק כדי משלוח שדראות נפרדות לכל נקודה בעלת חשיבות והוא כבש את הארץ קודם, — עוד לפני המצור על ירושלים.

הכביר על לוחמי תקופת החורבן גם הצמצום היחסי של אזור פעולתם ותנועתם. בימי החשמונאים העתיקו ראשי המורדים היהודים לא פעם את בסיסיהם, או שלחו את משפחות אנשיהם, אל תוך השטח היידידותי של שבטי הערבים הנבטיים. אולם מימי ינאי והורדוס נעשו אלה לאויבי היהודים, ואף השתתפו בפועל במלחמת החורבן נגדם. היו גם סיבות אחרות — מושרשות במציאות היהודית. לא רק שפתחה יחסית שכבת מושבי הקשת הטבעיים לעומת ימי החשמונאים, ונכדה התלות בנוכל מרכזים עירוניים כאשר תארנו לעיל; אלא שחסרו גם שני היסודות החיוניים: — האחדות וההנהגה.

רכים מעשירי העם ומכוחניו התנגדו לשאיפת העצמאות, וחתרו כפעם בפעם לקראת כניעה כללית בפני הכובש, — או ניסו, לפחות, למלט את נפשם ע"י בניה נפרדת. לעומת זאת החשידו היסודות הקנאיים את כל אחד וולחם הם, והרכו במעשים אנרכיים והרסניים. רק זמן מה בראשית המרד, לאחר הנצחון על קסטיוס, אפשר היה לראות סימנים לממשלה של מתקוממים ולתכנית ההתקוממות — וההתנגנות. לזכותה של הנחנה מרכזית זאת יש לזקוף את מגוי המושלים המפקדים לחבלים השונים. יש לציין כי באותה תקופה כערך נצנצו גם שני רמוזים לאיסטרטגיה רצינית של הגנה ארצית. האחד היה קשור בהתמרדותה של העיר נמלא וסביבתה נגד אנריפס, והצטרפותם של חלק מהבבלים, המתושבים הצבאיים שכבשו, אל מחנה המרד. כי על כן היה איזור זה, מסביב נמלא ומזרחה לה, הגשר הגיאוגרפי היחיד שהיה בכוחו לקשר את מרכזי המרד בארץ אל היהדות הבבלית הגדולה, בארסי נהרים, בשטח הרבונות הפרתית. שהשתתפותה של יהדות זו במלחמת היהודים לא היתה גם ממילא, השתתפות של אהרה כלבר, — על כך יעידו המתנדבים מתוכה, אשר לקחו חלק במלחמה בפועל. הרחבת אופקו של המרד, — תנאי להצלחה בתקימא — חייבה את פתיחת הדרך אל בעלי הברית ככות' אלה. לא יפלא, איפוא, כי גם אחר ממעשיו הראשונים של אספסינוס אחרי כבוש יודפת היה המצור על נמלא, שעלה לו במפלות חלקיות ובאבדות רבות — ולכידתה.

הרמו השני לתכנית אסטרטגית-ארצית היה אותו המסע בישיהמול לעבר אשקלון. עם כל כשלונו הטקטי הרי היתה מטרתו נכונה והכרחית. כי על כן קיים שלטון הרומאים על אשקלון גם את שלטונם על מישורי החוף, ואיפשר להם להכין משם במנוחה את פלישתם לתוך ארץ יהודה עצמה. יתר על כן, מישור זה

להם בדרך כלל. את זריזותם, בקרב מפוזר הוכיחו ליד בית-חורון, ושם הובלטה, ללא ספק, גם ידיעה אינטימית של הארץ, של תנאיה, שביליה וצוקיה. והרי זאת, יחד עם קלות-התנועה, הן מתכונות-היסוד של לוחם פרטיזני. צירוף של שתי הסגולות האלה יחד הופגן גם במסע-הגנטיה של אלפים ואנשי גוש-חלב (בגליל העליון) לעבר ירושלים, הם עברו בשטחים שכבר נכבשו ע"י רומאים, לא הרחק ממקום תחיתו (כבית-שאן) של לגיון רומאי שלם — ובכל זאת, הגיע חלק ניכר מהם לירושלים. כלום לא היה מקום לשמוש חוקפני בסגולות אלו?

שנתק את המרד היהודי, פרט ליפו, מחוץ הים - חיבר את מעוזי הרומאים שבסוריה ובמצרים; עד שקיימת אפילו סברה, כי הלניון (עם החיילות הנספחים אליו), אשר הביא מיטום ממצרים אל אספסינוס לעכו, ערב מלחמת הגליל - ודרך היבשה הובא, דרך אותו מישור החוף של איי. לו היו יעילים יותר הכלים הצבאיים שבהם השתמשו היהודים, ולו היתה נכבשת אשקלון - היה הדבר משפר במאד את סבויי ההגנה של יהודה ומכביד על מסע אספסינוס. ואין לדעת מה היתה, גם במסיבות המתוארות, משיגה הנהגה מרכזית ממשית של המרד היהודי, לולא קצרה כל כך תקופת פעולתה המוחשית.

אמנם, גם אז, כנראה, רפה היתה השליטה מן המרכז על מעשי המתמרדים. על מסדה ומכור הנכבשות מידי הרומאים שמרו כתור נקודות-משען, אך את מצודת קיפרוס ביריחו הרסו, לאחר שנשחטו מניניה. עיי כך הוקל בודאי על אספסינוס כבושה של יריחו, המפתח לדרך מהמזרח לעבר ירושלים. בכלל, פרשת המקומות הבעורים מעידה על מיעוט התכניתיות. בשעת התקדמותו של גלוס ממזרח השפלה, נעזב עיי היהודים המגדל המבוצר אֶפְקָ, אשר עלול היה לעכב את מסעו לעבר ירושלים. ממשלת המתקוממים עסקה בהתקנת כלי זין, אך לא הגדילה לעשות בזה, לצבאות בגליל, נראה, שלא הומצאו כלל מכוונות מצור, - את זה אפשר לראות מנסינו הבלתי-מוצלח של יוספוס בהכנעת צפורי הבוגדת (אם, אמנם, ניסה לעשות זאת ברצינות...)*.

גם במלחמה הקטנה לא נראתה יד מכוונת, ורבו מעשי ההרס ההרדיים. במלחמת-האספקה הוכרעו היהודים למפרע - כי ידיהודית השמידה תוך מלחמת אחים את אסמי התבואה אשר נצברו, למרות מיעוט ההנהגה, בירושלים למקרה של מצור. פעולות גריליה פרחו, אמנם, בארץ יהודה במשך השנה ומחצה, מסתו 68 עד אביב 70. בריניורא, האדומים ובודאי גם הסירי יוחנן איש גוש-חלב היו לוחמים מוכשרים, - אך יכולתם הופנתה בעיקרה נגד יריבים יהודים - וכך עד הרגע האחרון, כשהרומאים עמדו בתוך החומות.

רק בתוך הקרבות עצמם, נגד השונא המשותף, גילו היהודים לעתים את אותו הלכור, אשר הניע את טיטוס להכריז, בגופו בליונות בעד אי משמעת רנעית: הנה היהודים האלה... מצליחים בעלילותיהם, כי הם שומעים לקול מפקדיהם ואוהבים איש את אחיו ושומרים אמונים איש לאחיו... אכן, מרחק טרני הפריד בין דבר-י שבה אלה למציאות בכללה.

יתכן על כן, עם כל עצמתה של רומי, לומר שיותר מאשר כוחה של זו, - הכריעו את יהודה, הקטנה והאמיצה, פגיעה וחולשותיה מבפנים. רק מתוך סתירות טרגיות פנימיות אלה יובן אותו קו-ההתנהגות (ביותר דיוק - הויגו) של עם זה,

* בכלל, פרט לסדה, שנכבשה בערמה, מכור ואגטוניה שבהם נכנעו הרומאים לפי אמנה, וקיפרוס הקטנה שנלכדה בסערה, לא הצליחו היהודים בפעולות נגד מקומות בצורים, והדבר הוסיף בחסון לערפה של חגורה-המצור הרומאית המבוצרת, סביב ירושלים. מיעוט ההכשרה התכנית הזאת ניכר גם מספורו של פלביוס על הדרך הבלתי-מאומנת שבה הפעילו מגיני ירושלים את מכוונות המצור הארטילריות, אשר נלקחו בשעתן מאת חיל המצב הרומאי של אגטוניה ומאת קסטיוס. ברם, בתחבולות-ההתגוננות בערים בצורות הראו היהודים גדולות, גם בשטח של אמצאות וחדושים, גם ביודפת וגם בירושלים, והיו יריבים רציניים לרומאים.

שלפי מספר אנשיו ודאי שיכול היה להקים צבא־שדה גם בן 100 אלף איש ויותר, קו אשר הביא היסטוריון צבאי־מקצועי מקרב אומות העולם למסקנה תמוהה זאת: — את מלחמתם נגד הרומאים נהלו היהודים באותה תקיפות־דעת נמרצת הידועה לכל גם מתוך ההיסטוריה החדשה. אך האסטרטגיה שלהם היתה פשוט נשולת כל תבונה (כונתו כאן — לישיבתם, תוך המתנה, בערים, ולא־יהופעתם בשדה־הקרב). אכן, כאשר יקרה תמיד בחיי אומה, הבליטה כאן תקופת המלחמה הקצרה את אשר צמח והבשיל כבר בימי השלום הארוכים, — את חוסר הרצון המדיני המשותף והמכוון. בתחלה חסרה הבנה קודמת ומחושבת להכשרת המרד (אף לא בשטח הכוחות הפרטיזניים, אימונם והנהגתם) והנהגה מרכזית, מדינית לאומית; בדרגתה המאוחרת יותר של המלחמה עצמה נעדר אפילו כל סימן של מפקדה צבאית אחידה.

*

בין חוקרי הדור האחרון קיימת דעה כי מרד הקנאים הקדים את זמנו. הוא היה, בעיקרו, מרד יהודי הארץ. אך כעבור עשרות שנים לא־רבות הלא ידעה גם יהדות־הגולה לגלות את כוחה הצבאי. ידוע למרי מרד קירני. אך גם יהודי ארם־נהרים התיצבו בהמון בפני צבאות טרְקֵנוס הקיסר, ורק מעשייה־החרבה האכזריים של מצביאו הנודע, קוֹיָטָטוּס המאורְטני, התישו את התנגדותם. אילו נשתלבו יחד שתי ההופעות המזוינות הללו של היהודים, אשר כל אחת מהן לחוד ידעה לזעזע לזמנמה את אשיות השליטה הרומאית במזרח, לו נקשרו גם בבן־הברית המכבי שבאותה התקופה, במדינה הפרתית, — אין כלל לדעת מה יכלו להיות תוצאות הדבר, ואם הקיסרות הרומית, אשר הניחה, לאחר נסיון קצר וקשה, לארם־נהרים ולא העבירה את הארץ ההיא דרך תהליך הרומניזציה, לא היתה נאלצת להניח גם לפינה הקטנה הקרויה ארץ־ישראל. בשביל כך לא היה צורך בהחזרת לגליל ההיסטוריה לאחור. אך הצטרפות גדולה זאת של הכוחות, שהיא בלבד עלולה היתה לתת סיכוי־מה להתפתחות נועזת מעין זאת — לא באה. יהדות הארץ ויהדות הגולה נלחמו והוכרעו כל אחת בפני עצמה. דונמה נוספת לקוצר־הראות של קבוצי־ישראל באותה התקופה, וכלום באותה תקופה בלבד?

הכל בָּאן בְּקוֹשְׁרִים, בְּדֵי לְחַת בְּיַדֵי יוֹשְׁבֵי הָאָרֶץ אֲמָצֵי הַגִּנָּה נוֹחִים
בְּפָנֵי צְבָאוֹת גְּדוֹלִים. וְהֵי אָרֶץ הַמְּאָרֵב, הַמְּבוּרָה וְהַמְּפֹשָׁתָה, בְּהַיָּסָר לְצְבָאוֹת
גְּדוֹלִים מְרֻבָּב לְהִלָּחֵם, וְהַמְּגִינִים — רֹאשִׁים וְאֵיגָם גְּרָאִים; בְּהַיָּסָר מִשְׁקַרֵי הַקָּרֵב
הֵם: הַזְּרִיזוֹת וְהַרְגֵל הַמְּפֹשָׁתָה, לִמְ־הַתְּקָה וְכִשְׁר־הַזְּנוּקִים.

מספרו של ג. א. סמית "הגיאוגרפיה ההיסטורית של הארץ הקדושה"; מתוך הפרק על "ההתגוננות בהרי יהודה".

הִבֵּה וְנִשְׁעָה, אֵף נִהְיָה גַּא מְאָחֲרִים בְּעִשְׂתוֹנָנִי.

אֵילִיבֵר קְרוֹמְבֵּל

החייל התורכי

(כראשיתה של תורכיה החדשה)

בארץ הליבנט, האויב אף הוא מגוון דוגמת הארץ עצמה. אני כשלעצמי לא נזדמן לי ללחום לא בכדוים שוכני אזור הפרת אף לא בכורדים, ולפיכך אצמצם את דיוני בארבעה הסוגים** דלקמן:

החייל התורכי הסדיר, איש הצ'טה, או החייל התורכי האי-סדיר, (צ'טניק" אצל הסלטים; החרגום המדויק - מתנדב) איש הכנופיה הערבי מסוריה, ולבסוף - איש ההרים העלווי***. כל אחד מיריבינו אלה שונה לכאורה תכלית שנוי משאר השלשה במזגו, בארגונו, בצידודו ובטקטיקה שבה הוא נקט לפי צו מפקדיו או מתוך דחיפה פנימית****. עם התפתחות מלחמת הליבנט, הלכו הבדלים אלה ונשתבשו, אם כי אין לאמר כי נעלמו כליל. ואם כי אין לערבב בתמונה הכוללת את ארבעת הסוגים, את שני הקצוות - מצד אחד החייל התורכי הסדיר ולעומחו איש ההרים העלווי - הרי מעברים סמויים והדרגים משושטשים יובילונו מן הראשון, הנלחם בסקודת כימאל והנתון למשמעת ה"יסק"***** עתיקת-היומין, אל האחרון המוסת ע"י כוהני דתו המסתורית למלחמת-מצוה לעמו ולאמונתו. החייל התורכי, כסדיר כו'נדרם, הוא בלי כל ספק חייל טוב מאוד; דבר זה ידוע מתמיד. כוחו ופשטות הרגליו היו למשל; הסתפקותו במועט ויכלתו הרבה לשאת כל סבל שחררו את מפקדיו כמעט כליל מדאגות ההספקה המטרידות, ורוח המשמעת הפסיבית שבו התירה להם לצוותו על הכל. בגלל אדיקותו בדתו, שלא נתערערה, השלים ללא רטון עם כל מחסור, סצעי גוף ואף עם המות. לפנינו האכר האנטולי על כל סגולותיו המסרתיות, סגולות שלא נפגמו לא ע"י אלכוהול ולא ע"י חיי מותרות. נלחם הוא חייל זה במשך עשר שנים, ללא גופש וללא תועלת גדולה. כאוהב שלום ואף רך המזג היה שב ברצון אל מחרשתו הפשוטה. אך בקרוא לו דתו, או ה"יסק" יאחו בנשק, אמנם בלי תשוקה יתרה, אך באותה הכנעה איתנה לגורל זבאותו חוש-המשמעת העמוק שהיוו תמיד כוחם, ולעתים אף גדולתם, של בני עותמן. הבה נבחון את תכונותיו הצבאיות כשלעצמן:

ראשית, שולט הוא ברוחו שליטה גמורה, יכולנו להתבונן אליו חפשית בדצמבר 1921, בעת פנוי עמדת המשמר הצרפתית הגדולה האחרונה בקיליקיה - עותמניה (Osmanie). פלגה גדולה של ז'נדרמים תורכים ישבה פה במשך שלושה שבועות במחיצה אחת עם חיל-המצב הצרפתי, שהיה מורכב מקלעי אלג'יר, על אף דתם המשותפת לא נועדו הקבילים והתורכים תכופות, דבר

* מתוך ספרו: "הסקטיקה בליבנט".

** הדרוזים - הם ענין לדיון במיוחד.

*** על זה האחרון - ראה ב"מערכות" חוב' ח' - המער.

**** בחוברות הכאות של "מערכות" עוד ינתנו פרקים על הסוגים שפורטו כאן. - המער.

***** החוק והפקודה - מושג שנשמר מימי צ'ינג'י-תאן ושימור-לנג ועד לכמאל.

שלא היה בו מן המפתיע. זכר התורכי באלג'יר לא היה לברכה. בני הונדרמים התורכים נמצאו דוברי ערבית. שום חיץ לא הסריד בין שני המחנות הסמוכים ובקונאק (ארמון או בית-שלטון תורכי) אחד שוכנו בחדרי נפרדים תחנת משטרה תורכית וכמה משרדים צרפתיים. ואף על פי כן לא אירע שום מאורע, שום תגרה. גם הסקרנות לא היתה מרובה, אף לא מצד הילדים הבוגרים הללו, מצד קלעינו, פרט לשעת מסדר הפלוגה התורכיה על כל קציניה, שבה הסתכלו אנשינו תוך שתיקה. בכלכלתם הזעומה ש מעט בורגול (דיסת-חטים גסה זו, שאין להשוותה לקוסקוס-הסלת הטעי שהוא מאכלם הלאומי של בני צפון אפריקה), לא יכלו התורכים להדמו לצרפת, שהשכיחה מאז ומתמיד להגיש קערה גדושה לכל אנשי שרותו אולם שום רושם לא ניכר בפניהם. נגזר עליהם שלא לשים לב לצרפתי ולמנוע כל חכוך, ואמנם נמנע כל חכוך, מה שמשנה כבוד לשני החייליו כאחד, ואשר יתמה לו כל היודע את מוגו הרגוני של הקביל, אכן, התעמול האיסלמית כנראה טפלה בהם, אך ללא הצלחה יתירה. לא אירעו אלא שם מקרי מכירת נשק ומקרים אלה לא גררו אחריהם כל תוצאות. יורשה ל צייין, בקשר לזה, מעשה שהיה, אשר אף על פי שאינו שייך לעצם העני הרי הוא עשוי להפיץ אור על עולמו הרוחני של הקלע בעיני חברי הקציני שיקראו עוד לשרת בצבא הילידים.

לא עברו ימים רבים מאז באו התורכים לעותמניה, והנה נעלם סמל קלעים קשיש, בעל אות הצטיינות צבאי, וקרוב לגיל הפנסיה. באותו זמן נעלב גם רובה וקרבין-לפול. החקירה העלתה כי הלז פותח ע"י התורכים לעזוב א משרתו, קרוב לודאי שהיתה כאן יד אשה באמצע. הסמל הוכרו צ'ריק (דורטיר) יומים לפני תאריך הפנוי ע"י הצרפתים הביאה הרכבת מעדנה לעותמני את השניש הזקן חמוש רובה, קרבין וילקוט תפוח ביותר, תחת משמר ס קצין צרפתי. פניו היו רעים מאד ונראה כי סבל במכתב שנכתב ע"י משר המפקדה בעדנה צויין, כי הופיע בפניהם מרצונו הטוב וכי הם גאלצ להשהותו במקום במשך עשרים וארבע שעות עד חלוף התקפת קדחת עזו הסמל שפותה ע"י הכמאליים שם פניו לעבר מַרְש בלוית תורכי. בהגיע להרים הרגיש אם לא מוסר כליות, הרי לפחות רגש של חרטה. בקור רי ירה בחברו שני כדורי רובה והרגו בדקירת פגיון. אחרי זה - מעשה קלע גמור - הפשיט את קרבנו את חזיתו רווי-הדם וארזה בילקוטו כאות וסימ למה שעשה. היות ולא ידע את הסביבה שבה נמצא, שם פעמיו דרומה, הל בלילות, חצה אפיקי נחלים ואחרי עשרת לילות נודדים הגיעה לסביבו עדנה כל עוד גפשו בו. אנו חקוה כי בית הדין הצבאי נהג בו בחסד. בדברנו שוב על הונדרמריה התורכית, סבורני כי מן המועיל הו להגדיר את תפקידה וערכה. אין השם 'ג'ונדרמריה' צריך להטעותנו. א היא דומה למשטרת ארצות המערב שוחרת השלום אלא בשמה בלבד. א. ערכה המספרי של משטרת כל מדינה הוא ביחס הפוך לרמת המוסרית והחברתית של תושביה. שנאת הגזע והדת, השוד הנפרץ ועוד כמ

וכמה גורמים, הם הסיבה לגדלה העצום של הוֹנְדֵרמֵרִיה התורכית בכל הזמנים (100.000 איש במשטר הַחֶמֶדִי, ולמעלה מ־72.000 – עוד בשנת 1911).
ב. ארגונה של הוֹנְדֵרמֵרִיה זו הוא צבאי הרבה יותר מאשר בארצות המערב. מורכבת היא מבטליונים ומרגימנטים המרוכזים, בדרך כלל, בקסרקטין והמחולקים על פני רחבי המדינה בפלגות טקטיות ולא בכחות בנות 5 או 6 הוֹנְדֵרמֵים.

בהיותה מרכבת מגברים מלומדי מלחמה בגיל הכח, היותה יסוד חשוב בצבא התורכי. עם היותה יותר יציבה, הרי היה בה גם מקלות התנועה של הכנופיות, שהן יריביה בעתות שלום, ואשר – כפי שנראה להלן – שמשו לה, במסעות־המלחמה האחרונים, חיל־עזר נגד האויב המשוחרף – הנוצרים.
בעתות מלחמה שמשה הוֹנְדֵרמֵרִיה חיל לוחם ולא משטרה צבאית כלבד. בדרדנלים נתקלו הצרפתים בדיווייה מצוינת, מורכבת מוֹנְדֵרמֵים, שנקל היה להכירם לפי מדיהם התכולים, ואשר אומנו עִיִי אינסטרקטורים אירופיים שהוטלו על תורכיה בתוקף המעצמות. התלמידים לא הכיזבו, ולמוריהם היה סיפק לדון על כך מתוך הנסיון...

ג. תפקידה הפוליטי היה עצום. נסתפק בציון כללי היה זה כוח נתון למרות פקידי השלטון המקומיים ואף נאמן להם לתלוטין. הודות לה – זרק לה – יכלו אלה להחזיק מעמד בכמה נפות. הקצינים שונים מאד בערכם, אך על פי רוב הם בינוניים. הדבר מתבאר מתוך אופן גיוסם והשרות הנדרש מהם. אך הממשלה הכמאלית העמידה בראש היחידות שחזרו וכבשו את קיליקיה מספר קצינים "מִקְתָּבְלִי", כלומר קצינים שגמרו בתי ספר, שמוצאם מן הצבא הסדיר, ואשר צורתם והלכנם מעידים עליהם ללא ספק. שנבחרו כדי לעשות רושם רצוי על הצרפתים.

ואשר לאנשיהם, הרי היו אלה על פי רוב גברים רמי קומה וחסונים, פרוץ של עיט, סימן מובהק לגזע עות־מאנלי טהור: עצמות לחיים בולטות, עדות למוצאם המונגולי, אף נמרץ ומעוקם, על פי רוב, מעל לשפם שחור ושמוט; שחומים הם כאנשינו, אך צבע פניהם צהוב יותר, צנומים הם כמותם אך פחות מעודנים, תנועותיהם גמישות פחות ומצעדם כבד יותר, גורתם פחות חטובה וגרמיהם רחבים.*

אנשים אלה, בעלי צורה צבאית מובהקת, היו לבושים לבוש אחיד לגמרי, – דוגמת הבטליון בן 800 הוֹנְדֵרמֵים שכבש באותה תקופה את עדנה. בתור כסוי ראש שמש להם לא טוֹלְפָאק עשוי עורות־גדיים ולא אותו כובע מחודר מזור, בעל השולים המתקפלים, שהומצא עִיִי אֶנְוֹר־פחה. אלא כובע חקי קשות, חדש לגמרי, דומה לקפי אוסטרי חסר מצחה, המקושט בחלקו הקדמי בחצי סהר וכוכב עשויים נחושת. אותו סמל התנוצץ גם על אשפות הכדורים המוחזקים ברצועת עור שחורה. הזיון היה מקובץ מכל הסוגים, אך במצב טוב למדי. ברור היה, כי הפלגה וכן הקצינים שפקדו עליה הם מן

* ידוע כי הקלע האלגירי מתפחה די מאוחר, בהשפעת התזונה המספקת בצבא והתרגילים הזקוקים. נקל להבדיל את הותיק מן הboudjadi (הטירון), בקומתו הזקופה ובכספיו הרחבות.

המובחר. הרושם שעשו - רושם יחסי כמובן - היה של סדר נאה ושל שטור טוב, דבר שאינו מצוי כל עיקר בחייל התורכי, ואפילו בקושטא. אך גם בהיותו לבוש בלויי סחבות, כפי שראינוהו בשנת 1904, בעת המרד המקדוני, לא עשה החייל התורכי מעולם רושם מגוחך. נוסף על נקיון נשקו שמר הוא גם על נקיון גופו, הודות לטבילות (שהמוסלמי מצווה עליהן) ולבקוריר ב„חמאם“ (מרחץ תורכי) הנמצא בכל עיר ואף הקטנות ביותר. „קרוע ובלוי - וכלו אומר חשיבות“ - משפט ציורי זה, שהוא במדת-מה קולע - הוציא עליו הקפיטן קסן* במלחמת קרים. אמנם השרות הפנימי נראה מצומצם למדי. סגני הקצינים אין להם תפקיד ניכר. התנהגות המשמרות הוגנת, אך לא יותר מזה. בדרך כלל - צבא טוב ונאה: חייל עני - אך לא עלוב כל עיקר.

וסגולות צבאיות אלו מה ערכן בקרב? במלים אחרות: חייל תורכי זה, כפי שראינוהו בעתות שלום ובשעת כבוש, כיצד יעמוד באש האויב? הוא אמיץ לב, ולא חסר לו גם האומץ לעבור להתקפה אם קציניו יתנו „לו פקודה ומופת. למרות הקריאות „אללה“ שהוא קורא, אינו מתלהב בשעת ההתקפה - שלא כערבי בן צפון אפריקה; לעומת זאת אין אולי לראות בר את החולשות החולפות המצויות בזה האחרון. הוא אינו מצטיין גם ברות התוקפנית-הזועמת האינדיבידואלית אשר לברברי, ולמרוקני בפרט. רק לעתים רחוקות הוא מחדש את התקפותיו או מביאן לידי גמר. כללו של דבר: יש בו פחות מאשר בקלעינו מסגולות התוקפן. יחד עם זה מסוגל הוא - ואולם פחות מאיש ה„צ'טה“ - לנסות את כוחו בהתנפלות-פתע ואף להצליח בה. בדרדנלים ובעינטאב הוכיח כי מסוגל הוא להתקפות ולגיחות-לילה. אין הוא מאנשי התמרון המובהקים*, דבר הנובע בלי-ספק מתפיסתו האטית במקצת ומאימונו הצבאי הנחפו והמקוטע.

תפארתו על ההגנה, וההגנה הפסיבית, שבה הגיע לדרגת השלמות ואין דומה לו. משהעמד בעמדה, הרי הוא יורה היטב ולמרחוק, הודות לראיתו הטובה, וכן מקרוב - בשל עצביו החזקים. בחפירתו, מאחורי קיר קטן של אבני שדה או על גבי סוללת-עפר, הריהו מחזיק מעמד זמן בלתי מוגבל, מבלי שיהיה צורך להחליפו. כשברשותו כמות כדורים מספקת, מעט מים, מזון דל וסיגירות - הוא נלחם עד הסוף ונהרג במקום. קשה להתקרב אליו בשל עקשנותו וקור רוחו. הוא יסכון למלחמת-רחוב, והוא ישכיל לסול לו את דרכו בקרדום ולהשתמש בנפט וברימונים. ואף בעינטאב, מול רכב משורין, ראינוהו כפי שהכרנוהו בקרבות העבר: ליד קונסטנטינה, סליסטריה, פלבנה. צ'טלג'ה, קרנס-ד'רה** שום עם בעולם, פרט אולי לעם הספרדי, לא עמד בהגנות כה רבות וכה נאות. להחזיק מעמד זוהי הטקטיקה ההיסטורית שלו. נסיים: כשהתורכי נלחם בהגנה או בחפירות, מוטב להמנע (או, יותר נכון, אסור) מלהתקיפו מן החזית, אלא אם יש ברשותך ציוד למכביר, וגם

* בנימוחיו לחץ את עינטאב מן המצור והתקפותיו על שירות משמשים הוכחה מכרעת לכך.
 ** קרבות מכבוש אלג'יר ע"י הצרפתים, ממסעות המלחמה הבלקניים ב-55-1854, 78-1877, ובמלחמה העולם הקודמת. - המערכת.

או לא קל הדבר. אל לנו לשכוח עקרון זה — כשהאויב הוא תורכי. מן ההכרח לאלצו שיתחיל בהתקפה, ולעבור פתאום להתקפת-נגד; או, אגב התקפה לעקפו ע"י תמרון בדרך של לפיפה או איגוף. במקרה זה נפוגה עקשנותו והוא נעלם במהירות מפליאה מבלי שינסה לערוך את כוחותיו מחדש.

אולם (וזה הוא פרט הראוי לתשומת לב מיוחדת) לתכונות טקטיות מובהקות אלו של הגנה הוא מצרף גם סגולות איסטרטגיות חוקפניות נעלות, כגון: קלות ומהירות התנועה. כתוספת לכשרון-המסע, לחסנו הגופני ולפשטות צרכיו של החייל התורכי, שמשו ארגונו וזיונו, שלא זו בלבד שלא שיתקו אה תכונותיו אלה, אלא אף הפכו אותן ליתרון לו.

לרשות מפקדת אנקרה לא עמד תחילה אלא מספר חיילות סדירים מוגבל. המונח "דיוזיה", שבה השתמשו לציון יחידה זו או אחרת, אינו צריך להטעותנו. הריכוזים המעטים הגדולים יותר לא היו בני קיימא ונוצרו למטרה מסויימת, כגון החשת עזרה לעינטאב, היא "נרדן העותומנית". להתנגדותה ולשחרורה ייחסו הכמאליים חשיבות רבה, מוסרית יותר מצבאית. עינטאב — עיר גדולה, בת 100.000 תושב בערך, מבודדת בין ההרים — יכלה להשאר מחוץ לתחום כל פעולה צבאית. ברצונם המשותף של שני היריבים, הפכה למרכז הגיבוש של כוחותיהם.

בכל מקום אחר היו הכוחות הסדירים התורכים מחולקים לפלגות קטנות, על פי רוב בטליון שמספר אנשיו מצומצם (400 לכל היותר). שמשו גרעין וסעד לכוחות האי-סדירים, אף הם מפוצלים עד מאד. לפרקים, כגון בהרי אמגוס, במרץ 1921, צרפו אליהם כוחות ז'נדרמריה רכובה שלחמו כחיל רגלים. הודות לקלות תנועתן, לאהדה מצד רוב האוכלוסיה, לשלטון האימים, שלו היו נתונים החוגים אוהדי צרפת, יכלו פלגות כגון אלו לחמוק בין המשמרות והשדרות הנעות בלי שירגישו בהן. בסוריה לא היתה מעולם חזית שלמה. אפשר אף לומר כי לא היתה שם חזית כלל, במובן האירופי של מונח זה. בסביבות אלו שטרם הוכנעו, במקום שהאויב ארב בכל אתר ואחר, היתה תוצאת פעולתן של השדרות הנעות זעומה*. אכן, בניגוד למערב, שבו החזית היתה שלמה והאגפים בלתי-ניתנים לפגיעה, הצטמצמה החזית כאן בראשי השדרות, שדמו לשני מגרפה וביניהן רוחים גדולים שנתנו לאויב את האפשרות להרבות בהתקפות על האגפים, מה שגרם לארגון שיירות עוד יותר עמוסות וכבדות. אפילו חזית קיליקיה בסוף תקופת הכבוש, למרות ארגונה הטוב, הכילה פרצות שדרכן אפשר היה להתגנב, לפחות בלילות; וכך, כשרצתה המפקדה הכימאלית להסעיר סביבה ידועה, לא נרתעה מהניע בטליון בודד במרחק מאות קילומטרים מבסיסו, ובטליון זה שמש מרכז הת לכודות.

נראה הדבר, כי בדרך זה נעזר אבראהים הנאנו** ב-קוסאיר, בפברואר 1921, ע"י פלוגה תורכית סדירה (קול החצוצרה שלה היה מגיע אלינו):

* רונמה בולטת להנחתו זאת של המחבר משמש ספור מאורעות תל-חי. — המער.
** מראשי המרד בצפון סוריה בימים ההם. — המער.

בדרך זה הונע ביולי אותה שנה בטליון סדיר לשייך-קאווי, הנמצאת באותה סביבה (דרומית לאנטיוכיה). אותו בטליון נצטוו ע"י כימאל, יום לפני המועד שבו קוינו להתנגש אתו, לסגת צפונית ולשמש תגבורת לצבא הנלחם ביונים. יסודות כה קלים לא התיצבו בדרך כלל בגלוי נגד התקפותינו, מלבד בכדי לחפות על נקודה או לחסום דרך בכוון ידוע. במקרה זה היו מתקבצים במהירות (כדי למנוע למשל שדרה שלנו מחלץ עירה נצורה) ועמדו נגדנו בכוח עקשנותם והצלחתם הרגילות. במקומות אחרים שמשו כוח משען ועדוד לא יסדירים, שעליהם הוטל לפשוט על סביבה ידועה ולהרבות בהתקפות גריליה קטנות. לתפקיד זה שהוטל עליהם היו זקוקים לא רק לכוחות מפוצלים, אלא גם לציוד שלא יכביד על נושאו. לכימאליים היה עד התבוסה היונית, ולמרות משלוחי הגרמנים והרוסים, רק ציוד דל. אך המעט שהיה בידיהם התאים במיוחד לצורת המלחמה כפי שתכנוה.

כמעט כל צבאם היה חיל רגלים. לחיל הפרשים נודעה חשיבות בזמן מאוחר יותר, במלחמה נגד היונים; ראיונם מעט גם מסביב לעינטאב, ביחוד בקרב איקיו-קמילו ב-18-19 ינואר 1920. חיל רגלים זה היה מזוין כמעט רק ברוביים. זיגם היה במצב מצוין, כמות הכדורים מספקת, והם ידעו להשתמש בו ביד חרוצים. נשק זה, שלא היה אחיד, הצטרף על פי רוב מרובי-מאוור תורכים בני 7.65 מ"מ, רובים גרמניים, בני 7.9 מ"מ או רובי מרטיני מחודשים*. זמן מועט לפני פרוץ המלחמה, ואף בעצם ימי המלחמה, הפכה תורכיה את רובי המרטיני (נמצאו ברשותה כמה מאות אלפים ויש אומדים את מספרם ב-500,000) לנשק קטון-הקליבר, מותאם לכדור המאוור התורכי. חידושו של נשק זה לא היה ידוע לנו וכונתו היתה, כנראה, לשפר את זיון האי-סדירים. רובה המרטיני המחודש, רובה היורה כדור אחר כדור ושהספקו אטי, הריהו מסוכן בשל דיוקו הרב. בין שהוא יורה במאוור בין במרטיני - החייל התורכי ואיש ה-צ'טה" (להם דומים אנשי כנופיות סוריות מסוג ידוע בעבר) - הרי הוא תמיד מסוכן בשל האש המדויקת שהוא ממטיר למרחקים שלא שערנו (עד ל-800 מטר; במרחק זה קלעו הכדורים ברבוע של כמה מטרים מסביב למטרה).

בהיותם פחות או יותר נצורים בעינטאב, ידעו התורכים להתגבר על המחסור בתרמילים ע"י סדור בית מלאכה ארעי. הכדורים (מחודדים כעין כדור S) היו מעופרת טהורה, מחוסר מתכות אחרות; התברר שפעולתם היתה יעילה במיוחד נגד רכב משורין, ביריה לטוח קטן. העופרת מתנדפת אגב מגע בשריון, היא חודרת בעד אשנב-הראיה בצורת רסיסים קטנים, כשהיא פוצעת בפניהם של שבעה מתוך כתה בת עשרה אנשים המנסה להתקדם. מכונות-היריה מכסים או ליואים היו נדירות, אך השמוש בהן יעיל כמו ברובה. השתמשו בהן על הרוב כשהן מבודדות (לא בסוללות).

צבאות המערב אינם תופסים מלחמה בלי התערבות מרוכות של הארטילריה, וחשיבותה של התערבות זו גדלה והולכת. פעולה קטנה שבקטנות תובעת

* נמצאו גם רובים רוסיים, יוונים, איטלקיים ו... צרפתיים.

הכנה ע"י התותח. התורכים, לפחות בקיליקיה-וסביב עינטאב, הצליחו מתוך הכרח לנהל קרבות, אם לא בלי כל ארטילריה הרי בארטילריה דלה עד מאד. כלי היריה היו שונים מאד לפי מוצאם והקליבר שלהם: גרמניים בני 150, 105, 77 מ"מ, רוסיים בני 3 אינטש וכו' וכו'. הציוד בפגזים היה דל, ולעתים בינוני באיכותו. השמוש בסוללות שלמות לא היה שכיח; כבמכונות-יריה כך השתמשו בתותחים בודדים במקומות רגישים ביותר. היריות, על פי הרוב מדויקות. היו מכונות ברצון לארטילריה שלנו, והפגיעות במטרה לא היו נדירות ביותר. על אף היותם עניים בציוד לא הססו התורכים מלסכן את תותחיהם. לא יפלא, כי בעמדם מול אויב זריז ורב יומה כקלעינו האלגיריים היו נאלצים להפקיר כמה מתותחיהם. במאמצייהם לשוב וללכדם היו מנסים את כוחם בהתקפה נגדית. שמענו אך על מקרה בודד. שבו הוכתרה פעולה זו בהצלחה.

התותח הצרפתי הטיל עליהם אימה והחיילים התורכים, כסדירים וכאי-סדירים, לא עמדו בפני אשו היטב, ולא זמן ממושך.

בהיות חייליהם מאורגנים ומצוידים אך למחצה, ברור, כי היה באפשרות התורכים לצמצם עד למינימום את מכת שיירות האספקה ששמשו אבן נגף על דרך שדרותינו הנעות. לדעת המפקדה הכימאלית, על המלחמה להזין את המלחמה, וצריך היה הצבא להשיג את כלכלתו מהארץ עצמה שבה הוא פועל. מבלי לדאוג הרבה לשלומה: תורה שהיא כולה תורכית-וכולה גרמנית. החבלים נוצלו, איפוא, בצורת החרמות במקום. כשהיו החרמות אלו נוגעות באוכלוסיה הנוצרית היו מגיעות לשעור עצום. מעשי עונש איומים נתכו על הכפר אם לא היה ממציא מיד את הכמות שנדרש לספק, ללא ערעור; החרמות אלו היו נהוגות לגבי בהמות משא, שהו את רוב מנינן של שיירות-האספקה; לגבי צרכי המזון, אותם צרכי המזון עצמם שבני הארץ צורכים אותם; לגבי "עצב המלחמה", לאמור, מטבעות כסף וזהב שנמצאו בשפע בליבנט, למרות מלחמת העולם. לירת-הזהב ומגידית-הכסף היו המטבעות היחידות שנתקבלו ברצון ע"י אנשי הכפר. ורק מתוך איומים בעונש הניעום לקבל את התשלום בשטרות ניר תורכיים, מצריים או סוריים; ואחרון-אחרון, "החרמות" אלו לא פסחו גם על בני אדם (גיוס).

וכאן הגענו לעיקר שיטת מלחמתם של התורכים בליבנט. הכוחות הסדירים הדלים בלבד, כפי שתיארנום, לא היו מספיקים לכימאליים בכדי לעמוד בפני הצרפתים ולהצליח. בשנת 1920, בהדירתם לקיליקיה, ובמצור על נקודות משמר רבות, מבלי שיעזרו ע"י כל האוכלוסיה התורכית, התורכמנית והקורדית. נציין, לעומת זאת, את האהדה לצרפתים שרחשו ערביי מוסלו (בסביבת טרסוס), צאצאי הפלחים המצרים שיושבו על ידי אברהים פחה; אלה עמדו לצדנו בגלוי, ואשר לתושבים הנוצרים, הרי אלה או שספקו לצרפתים לפחות עזרה בסתר, או שהעדיפו לשבת רועדים ופסיביים בין שני המחנות. מוציאים אנו מכלל זה כמה גרעינים ארמניים (ובראשם - המיליציה בעינטאב) שהראו, בהלחמם לצדנו, מרץ לוחם ראוי להערכה.

- כיצד הוצאה עזרת התושבים המוסלמים לפועל?
 א. ע"י פניה אל אנשי הכנופיות, כלומר לעזרת החיילים האי-סדירים.
 ב. ע"י הכללה, ארעית או קבועה, של חיילים ותיקים, – בכנופיות או בצבא הסדיר.
 ג. ע"י השתתפותם – פחות או יותר מרצון – של אזרחים מכל גיל ושל אכרים שתאות הבצע והביזה הניעתם, או שהוסחו למלחמת מצוה או שנענו לצו הגיוס.
 קשה להבדיל הבלדה קפדנית בין שלושת הסוגים דלעיל, שהם שוים בכמה פרטים, ולומר היכן התחיל השודד ונגמר חייל-המלואים, היכן התחיל המתנדב ונגמר המגויס.

קפטן סיריל פולם

”מלחמת הבזק”

(תיאוריות שנתאמתו ברוסיה)

מאמר זה של הקפטן פולם הריהו, בצורתו, סקירה על ספר, אולם תוכנו הוא אחד מטיכומי מהותה של „מלחמת הבזק” הברורים ביותר שהוטיעו עד כה. מאחר שמבנהו המורכב במקצת של הספר עצמו ואופיו המקצועי ביותר אינם מאפשרים (מכל מקום – לפי שעה) פרסום פרק או קטעים מתוכו, – מצאנו לנכון לא למנוע מהקורא העברי לפחות את הסקירה המאלפת הזאת, אם כי במספר נקודות נאלצנו להעיר אי-אלו הערות לשם באור.
 מיותר להוסיף, כי כמה פרטים במאמר זה ממהלך מלחמת רוסיה-גרמניה, מתכארים ע"י זמן כתיבתו – לפני כמחצית שנה ויותר.

בחדשים האחרונים הרבינו לקרוא על טריזים שתקצו הגרמנים בחזית הרוסית. עתים שומעים אנו אח"כ כי טריזים אלה נקטמו או לפחות „הוקהו”. אולם לעתים קרובות אנו רואים, לצערנו, כי טריזים אלה מתרחבים כדי פרצות גדולות, אלא שפרטיו של תהליך זה חסרים לנו. יש להודות, כי מעטים מאד הם הסופרים הצבאיים האנגלים שהתמחו בנתוח טקטי, וכל הספרות שלנו על נושא זה, בין שנכתבה לפני פרוץ המלחמה ובין שנכתבה לאחר כך, אין בה כדי להשביע רצון. אין לנו מחסור במחקרים על אסטרטגיה, וכן מצויים למדי דיונים על חדושים טקטיים הגלויים לעין כל. אולם מיצוי הטקטיקה, על כל המסתעף ממנה, אינו שכיח כל עקר. והלא הטקטיקה היא בסיסה של האסטרטגיה. התכניות האיסטרטגיות – ערכן הוא רק אקדמי בלבד כל עוד לא הוכה האויב על שדה הקרב ממש. והנה נתפרסם עתה ספר שאינו רק מחקר מקורי של הטקטיקה החדשה בלבד, אלא שהוא גם נותן משמעות חדשה לכל דר"ח ולכל אגרת המגיעים מן החזית הרוסית. הוא מוסיף ממשות לתמונות המצטיירות במוחנו על מסע מלחמה זה, אם כי נכתב לפני שהתחיל המסע. אמנם, אין בהופעתו של ספר זה כדי להמתיק את דברי הבקורת לגבי ספרותנו הצבאית, כי פ. א. מיקשה,

מחברו של "מלחמת הבזק", אינו בריטי. המחבר היה אמנם צעיר מכדי שיקח חלק במלחמה הקודמת, אולם במשך זמן ניכר היה קצין ארטילריה בצבא הצ'כוסלובקי; הוא התפטר מהצבא ונלחם לצד הריפובליקאים בספרד, ועתה הוא בשרות החיל הצ'כוסלובקי באנגליה. עבודתו של מיקשה מבוססת על הנסיונות שהיה עד להם בספרד, או במעבדה הספרדית כביטוי, על ציון בספרות הצבאית וכמובן גם על כל אותו החומר שאפשר ללקט מהעתונות על מהלך הפעולות במלחמה זו. אין הקורא יכול להיות בטוח תמיד, אם המחבר מתאר את הטקטיקה ואת הרכב היחידות הצבאיות כפי שהם למעשה, או שהוא ממליץ על אלה שהם לדעתו אידיאליים, אולם זהו ענין של מה בכך. העיקר הוא כי הידיעות המגיעות מהחזית הרוסית הוכיחו וחזרו והוכיחו כי דרכו נכונה לפניו. אפשר, שאין כל חרוש בדבר לומר, כי התמורה המכרעת באיסטרטגיה ובטקטיקה של מלחמת אופנטיבה נגרמה ע"י השלישייה של רכב הקרב המשוריין, המפציץ ורכב התובלה הממונע המהיר. אולם ה"כיצד" וה"מדוע" אינם כה פשוטים כמימרא זו עצמה. כונת התוקף היתה תמיד רכזו מפתיע של כוח עודף בנקודה המכרעת. דבר זה בקשו לעשותו תמיד במלחמה הקודמת, ובמדה ידועה גם נעשה בדרגות האחרונות של המלחמה. אולם ה"נקודה" הפכה תמיד חזית רחבה, קוית. הטק חסר היה לגרמנים, ואף בידי בנות הברית לא שמש אלא נשק עזר בלבד; עדיין היה צורך ברכוזים גדולים של ארטילריה, והובלת התחמושת * הצריכה מצדה הובלת חמרי סלילה בקנה מדה גדול; תובלה זו היתה עדיין אטית וקצרת טווח, וכך היה הכרח לפרוס את התובלה לארכו של "קו" רחב בעורף, במקום לרכזה בשדרה עמוקה**. גורמים אלה הביאו לידי כך, שהמהלומה ניתנה על פני חזית רחבה, ואגב פוזר זה נחלשה במקצת. היא גם נתקלה בגוף התנגדות גדול יותר וזה נתן לרזרוות של האויב הזדמנויות לסתום את הפרצה בשעה שזו היתה עדיין גומה "שטוחה" למדי, ולא חור פעור* כרצוי לתוקף. הנטיה היתה, איפוא, להגדיל יותר ויותר את רוחב חזית ההתקפה, הואיל ונמצא מעשי יותר לנצל את הרזרוות החדשות של התוקף מחוץ לפרצה. זו היתה למעשה השטה המכוונת של פוש בשנת 1918 ודומני שאני הייתי הראשון שציינתי זאת - כעדותו של גנרל וויגן - בביאוגרפיה על המרשל שכתבתי. לאחר הרבה נסיונות, שעלו ביוקר, הגיע פוש לידי מסקנה כי בתנאים שהיו קיימים אז, לא היתה פריצת קו האויב אפשרית, או מוטב לומר, - מאחר שבידי לודנדורף כמעט עלה הדבר במקרה אחד או שנים - שלא היתה שוה במחיר המאמץ והאבדות הכרוכים בה; לפיכך החליט פוש, כל פעם שנעצר בהתקדמותו, להרחיב את אזור הקרב בכוון האנפיים, ועקב השמוש בטכסיסים הללו נוצחה גרמניה ונאלצה לבקש שביחת נשק.

* שנעשה במכוניות גלגלים, - המער.

** כי רק מהירות התנועה יש בה כדי לאפשר את השימוש בדרכי גישה מעטים, שהשדרות הארוכות של כלי התובלה מתקדמות על פניהם בקצב אינטנסיבי - המער.

פוש היו לו ההבנה החודרת ועוז המחשבה הדרושים כדי לנקוט בטכסיס נחות כשלעצמו, הואיל ולא יכול להתגבר על הקשיים שהיו טבועים או בטכסיס האידיאלי; אולם אין כל צל של ספק כי ההסתערות על „נקודה“ יש לה יתרונות עצומים בימים אלה של צבאות־המונים המפורזים על פני חזיות רחבות, ומעל לכל, וביחוד, במרחבים העצומים של רוסיה. התוקף מרכז לשם מהלומה כוח גדול, בה בשעה שהמגן אינו יכול לעשות זאת אלא אם כן יש לו ידיעה על הממשש ובא. והרי מועט מאד הסכוי שהמגן יהא מוזהר מראש. הטנקים, שהם ראש החץ של ההתקפה, הכוחות לניצול ההצלחה בצורת דיוזיות ממוכנות*, ה„ארטילריה“ הכבדה הניידת בצורת מטוסים מפציצים, והתובלה הדרושה כדי לקיים ולהזין את המבצע** למרחק גדול, את כלם אפשר לכנס בעמדות כאלה, שאף אם יגלה אותן האויב לא יוכל לנחש בדיוק של 50 או 100 מיל, מהו קטע החזית שנגדו הם מכוונים. לאור היתרונות הללו הגיוני הוא שהמבצע ב„נקודה“, או בחזית צרה מאד, עדיף מהטכסיס הישן. נניח שהתוקף יכול להכניס לפעולה „X“ טנקים, וכי ההגנה יש ברשותה „2X“ כלי נשק אנטי־טנקיים בחזית של 48 מיל. אם ההתקפה נערכת על פני אותה חזית יהיו להלכה שני כליס אנטי־טנקיים נגד כל טנק, ואף אם נשער כי ישתמשו בטנקים בצורות גדולים יחסית, כפי שהשתמשו בהם בסוף המלחמה האחרונה, הרי יהיה נאמר, כלי אנטי־טנקי אחד על כל טנק. אולם אם התוקף בוחר חזית של 12 מיל בלבד, ומשלח על פני חזית זו רק שלוש התקפות של טנקים ברוחב התחלי של מיל אחד לכל התקפה, ואת ענין הרחבת הפרצות לאחר שתבוצענה הוא מניח לתהליך הידוע בשם „Aufrollen“ או „גלילה“***, הרי אותם „X“ הטנקים יפגשו רק $\frac{X}{8}$ כליס אנטי־טנקיים. ואלה מטנקי החלוק שיפגעו, אף יסוככו על הבאים בעקבותיהם****. במקרה כזה הרי הרכוז הבלתי צפוי, המחי האיום מצד, ראשי החצים (הטנקים), ובו בזמן הרכוז המפתיע של המפציצים מלמעלה, אין ספק כמעט שיגרמו לפריצת הקו; ועצם מהירותו של המבצע תשלול מהמגן את ההזדמנויות לסתימת הפרצה אשר היו לו ב־1918. מחברו של „מלחמת הבזק“ קובע, כי הסתערות מסוג זה מבוצעת ע״י הגרמנים כרגיל באמצעות שתי דיוזיות משורינות, שלוש או ארבע דיוזיות, מחץ (של חיל רגלים, המאומן אימון מיוחד), ועוד שתיים או שלוש דיוזיות ממונעות. דיוזיה משורינת אחת פורצת את הקו, בשעה שהשניה נמצאת ברזורה כדי לסייע אותה בשעת הצורך, או כדי להעתיק לכוון אחר את חודו של המבצע; שתיים מ„דיוזיות המחץ“ מרחיבות את הפרצה ע״י „גלילה“ מן האגפים; הכוחות הממונעים תפקידם הוא ניצול ההצלחה ורדיפה, בשעה שהדיוזיות המשורינות מתכנסות שוב מאחוריהן ומוכנות לקבל את פני התקפות־הנגד מצד האויב.

* על חיל הרגלים הממונע שבתן והארטילריה המלווה אותן. — המער.

** thrust — ראה לוח הידושי־מונחים.

*** כלומר — פעולת המיסול, ע״י התקפה מהאגף ואולי גם מהעורף, של קטעי החזית האויבת הסמוכים למקום הפרצה. היות ופעולה זאת מתפשטת מנקודת הפרצה לאורך החזית האויבת, דומה היא לפעולה של „גלילת“ אגד של חבשת פרוס — ומכאן השם למושג. — המער.

**** ע״י סתם את שדה האש של הכלים הא. ט. אשר למגינים. — המער.

יתרונות ההתקפה חלים גם על חיל האויר. התוקף בוחר לו מראש את חלקן הגדול של המטרות לפגיעת מטוסיו, לאחר עיון ושקול קפדני, בשעה שהמגן חייב לבחור את המטרות כהרף עין*. מכשלה קשה זו תוארה בחוברת „מפקדת המפציצים**“, שבה נאמר, כי בבלגיה ובצרפת, מפאת העדר אינפורמציה בעוד מועד, אי אפשר היה לעתים קרובות לתת למפציצים שלנו מטרות מדויקות. זה יהיה נכון תמיד לגבי ההגנה במלחמת תנועה מהירה, והיה נכון בלי ספק לגבי הרוסים. תפקידי ההתקפה – הצמדת המטוסים המגינים אל שדות התעופה שלהם, השגת יתרון כוח במטוסי קרב על פני שטח שנקבע למפרע, סיוע ע"י מפציצים מקרוב ומרחוק, ואפילו סיור – כל אלה תחילת בצועם היא ההפתעה. – המלוה, בטבע הדברים, את ההתקפה ולא את ההגנה.

עבודת המטה בהתקפה גדולה טעונה דיוק קפדני יתר על הרגיל, הואיל והתנועה מהירה יותר, וחוששני, שכאן הוא אחד התחומים שבהם הצבא האדום, על כל תכונותיו המזהירות, נופל במדה ידועה מהגרמנים בעלי האימון הקפדני ורבי הנסיון. אמנם, כלי הרכב המשוריינים וכלי הרכב להובלת צבא יש להם טוח התחלי גדול, עד כדי 150 מיל ויותר, בלי ציוד נוסף בדלק. אולם יתכן כי חלק רב מיכולת זו יוצא למסעי גישה ארוכים, שהם הכרחיים לשם מתן מכה לאויב „מתוך חלל התכלת“. יש איפוא עוד הכרח בסדור הזרמה מיידית של כלי תובלה לעורף, וכרגיל – בדרכים של קו־תנועה יחידי. מן ההכרח איפוא לתאם בקפדנות את לוחות המסע מבחינת הזמן והמרחק. והניצוח על התעבורה הופך אחד מענפי הטקטיקה החשובים ביותר. וכיון שכיוון המבקע עלול להשתנות לפתע, כדי לנצל נקודות תורפה בהגנה, ולהמנע מהתנגחות מטושכת בה במקום שהיא חזקה במדה בלתי צפויה, הרי אין כל הקלה בעבודת המטה גם לאחר שהתחיל הקרב עצמו. עצם הסידורים התכניים הכרוכים בתנועת הצבא נעשים קשים ביותר, וכמעט בלתי אפשריים בלא נסיון. התרגילים המבוצעים עתה בבריטניה קרוב לודאי שהם דרושים למטות הגבוהים אפילו יותר מאשר למפקדים הנמוכים ולגייסות עצמם, אם כי כמובן אין ללמד על ידם אותו לקח הנרכש ע"י המלחמה הממשית. לקח זה רוכשים אותו הרוסים, אם כי במחיר איום.

אולם מנקודת הראות של האופנסיבה והלקח הטקטי העיקרי, נראה, שהוא ביצוע ההסתערות לא על חזית אלא על מספר נקודות, והפיתוח האסטרטגי של הישגיה בא לאחר ש„הגלילה“ מן האגפים לרוחב הפכה את החדירות בשתי קבוצות של נקודות, לשתי פרצות רחבות אשר דרכן משולחות תנועות ההקפה האסטרטגית, או תנועות המלקחיים, שהן כל כך מוכרות לנו כיום. את מקום ה„גל“ תפס ה„טריז“. ובהאבקות הנושנה בין שדרה וקו חזיתי – יד השדרה עתה על העליונה.

* שדות-התעופה הקדמיים של האויב המתקדם נערכים במקומות חדשים, ולא ניתן לסיירם מקודם סיורים ממושכים, כאשר ניתן הדבר לגבי עמדות המוכנות מוזמן של המגן. – המערך.
** הוצאת מיניסטריון האויר הבריטי, על מפעלות חיל-המפציצים במלחמה זו. – המערך.

מבלי להכנס לשינויים בארגון ובעריכת הכוחות הנובעים מהטכסיסים הללו, כגון הדצנטרליזציה הן של חיל הרגלים והן של הארטילריה, נפנה לרגע ונעיף עין על אפשרויות ההגנה נגד התקפה מסוג זה. בהסתכלות ראשונה אין אפשרויות אלו נראות מזהירות ביותר, ובאמת, בלא רזרה משורינת חזקה לצרכי התקפה נגדית, הרי סיכויי ההגנה הם עלובים ביותר בכל שטח רגיל שהוא. ההגנה של דיוויזיות חיל רגלים בפני הסתערויות טנקים מן ההכרח שתהיה במדה רבה סבילה (פסיבית), והאמצעים העומדים לרשות דיוויזיות הרגלים עצמן מרשים להן להתקיף נגדית רק בקנה מידה קטן, מלבד אם נשק ההגנה שלהן הצליח תחילה לכתש ולרדל את חטיבות הטנקים עד כדי גטילת עקצן. הרוסים הם מומחים גדולים לטקטיקה של ההגנה, אולם נראה שהם מעמידים את חיל הרגלים שלהם בפני אפשרות של אבדות כבדות מאד בהתקפות נגדיות הנערכות ללא סיוע של כוחות משוריינים חזקים. (כשהמצב רציני מאד, ואין כוחות משוריינים בנמצא, דבר זה יכול, כמובן, להיות הכרחי). כשהזמן והמקום מאפשרים, הרי ההגנה הטובה ביותר של דיוויזיות רגלים בפני טנקים היא שטח שהוא מטבעו בטוח בפני טנקים, כגון דרכי-מים, בצות, יערות, סוללות או שקעים תלולים, וכן שטח שהפכוהו מגן נגד טנקים, באמצעות תעלות ומוקשים. לפי ביטוי הקולע של מחבר "מלחמת הבזק", צריכה ההגנה ליהפך לסדרה של "קפודים". איים, המורכבים מכל סוגי החיל ומסודרים בצורת תשבץ, שכולם מצוידים למדי בכלי נשק אנטי-טנקיים, והערפיים שבהם — גם בארטילרית-שדה, וכולם מוכנים להגנה מכל צד ומוקפים מוקשים אנטי-טנקיים — אפילו בשעה שאין בהם כדי לעצור את פריצת הטנקים, הרי נותנים הם הזדמנות לפלג אותם, להטיל בהם אבדות רציניות ולמנוע את החיילות התומכים בטנקים (ראה לעיל) מלבוא בעקבותיהם, שע"י כך מפרידים בין "גל" הטנקים לכוחות האויב העיקריים*. יתרון הכפרים הוא בזה, שהם נותנים מחסה מראהי ובמידה ידועה גם מחסה מאש (במרתפים), וכן מהוים מכשולים לגבי טנקים. אולם, מצד שני, הם מהוים מטרות בולטות למפציצים ולארטילריה. והרי, תהיה בחירת המקום לנקודת בצרון אשר תהיה, רצוי תמיד להסתירה מעין האויב. אם כי ההכרעה בין תביעות ההסתר ותביעות הביצור אינה קלה, הרי ראש ועיקר הוא שכל אי כזה יהיה חזק למדי ומצויד במזון ותחמושת בשפע הרצוי להתגוננות ממושכת, וכן שכל אחד ואחד יוכל לסייע סיוע כל שהוא את שכניו. אולם, אם זכתה ההגנה והצליחה לרדל במידה מספקת את הכוחות המשוריינים, הרי יכולות להיות הזדמנויות להתקפה נגדית מקומית, בעזרת "נושאי-הברץ"**, צידי טנקים, ואולי גם בעזרת טנקים מספר שיגיהו מתוך איי ההתנגדות. אולם הרזרה הכללית צריכה לכלול דיוויזיות משוריינות

* גם תכסיסי הרוסים בהתגוננותם, גם דרכי התבצרותם של הגרמנים בשעת נסיגתם, משמשים דוגמאות בולטות לפרטים השונים של הטכסיס המתואר כאן. — המער',
 ** הרכב המשוריין הקל, המצויד גם אל חיל הרגלים הכריטי, והנושא אחר מכוונות יריה "ברץ",
 או אפילו רובה אנטי-טנקי או מרגמה. — המער'.

ודיוזיות ממונעות, ויש לזכור כי הדיוזיות הממונעות תהיינה להן רק אפשרויות פעולה מוגבלות מאד באם לא תתקדמנה לפניהן—בתנופה נגדית כזאת—דיוזיות משוריינות. דיוזיות הרגלים הרגילה לא תהא לה תקוה, אם התפקיד העיקרי יוטל על שכמה. האזהרה בנידון זה לא באה מרוסיה אלא מצרפת, שבה פגשו הדיוזיות המשוריינות הגרמניות בשטף מרוצתן לפנים בדיוזיות רגלים צרפתיות פזורות בשעת מסען, ו"חצו" דרכן בלי כל קושי. הכוחות המשוריינים המיועדים להתקפה נגדית יש להחזיקם בריחוק ניכר בעורף, הואיל ואי אפשר לקבוע למפרע את קטע החזית, שבו יִדרש סיועם. כוחות אלה לא יהיו זקוקים לזמן רב כדי לגמא מרחק של 25—50 מיל, ולפיכך הם יכולים לחנות מאחורי עמדת הגנה נוספת מעין זו שתוארה לעיל ובריחוק האמור מן החזית*; ועדות נאה היא למבטו הנוקב של מחבר "מלחמת הבזק" שבספרו, אשר נכתב לפני המערכה הרוסית, כינה כברת ארץ זו של 25—50 מיל, בין שתי עמדות ההגנה האמורות, בשם "רצועת הגריליה". אמנם, במקרה שההתקפה מצליחה לפרוץ פרץ רחב בעמדה הקדמית מעטה מאד התקוה לשבור אותה בתוך "רצועת הגריליה" הזאת: אולם חיוני הוא שתהיה הגנה כל שהיא בכל עיר, כפר, מיצר או אפיק־מים, שהגשרים יִהָרְסוּ, שיוטלו פה ושם מוקשים בדרכים, ושהאויב יוטרד ללא הפוגות ויתקל בלי הרף בהתנגדות בעברו בשטח זה—עד שיפגש בתנופה הנגדית המשוריינת. עכוב של שעה או שעתיים כאן, הפסד של טנקים אחדים שם, יכולים לגרום שנוי ניכר בסכוייו של התוקף. יתר על כן, הואיל והדיוזיות הממונעות הגרמניות מקבלות לידן את תפקידי החלוץ מהדיוזיות המשוריינות לאחר שהללו פרצו פרצה, הרי שלעתים קרובות יהיה השלב הזה רק ענין של עמידה בפני רוכבי־אופנוע ומכוניות משוריינות, ודבר זה אפשר לבצעו באמצעות מכוונות־יריה ונשק אנטי־טנקי קל בקבוצות קטנות.

האופנסיבה הנגדית הגדולה, להבדיל מהתקפה נגדית מוגבלת, היא ענין לרזורה המשוריינת. זאת—ורק זאת בלבד—יכולה לקוות לנתץ את ההסתערות המשוריינת אשר הבקיעה לעצמה דרך; מחובתם של החיילות שבעמדות ההגנה הקדמיות, ושל הפלוגות הפזורות שב"רצועת הגריליה", להכשיר בשבילה את התנאים, ל"בזק נגדי" שלה במסיבות הנוחות ביותר. הסכויים להצלחת האופנסיבה הם גדולים כל כך בדרגות ההתחליות שלה. שאין המגנים צריכים לנקוט בטקטיקה נועזת יותר מזו שסומנה כאן. אולם נראה הדבר כי הטכסיסים האמורים יתנו סכוי טוב למדי להכשיל את האופנסיבה בדרגותיה המאוחרות יותר. בין הספרים שהופיעו עד כה באנגלית אין אף ספר אחד כספרו של מיקשה, האוצר חומר כה רב לשיקול ועיון בבחינה חיונית זו של טקטיקת האופנסיבה וההגנה כאחת.

* יש אפשרות להבדיל את מהירות הגשתם של כוחות אלה לחזית, ולהפחית את הוצאת הדלק המוקדמת ואת הבליה המיכנית, ע"י הובלתם לקירבת החזית במכוניות הסעה גדולות בשביל טנקים. ואמנם, לפי העתונות הבריטית, הרבו הגרמנים להשתמש באמצעי זה בחזית הרוסית לא רק לטלוק טנקים שנפגעו אלא גם לתנועה אופרטיבית. — המער.

פלישה מן האויר והדיפתה

* * *

ההתקפה ע"י צבאות מורדים מהאויר היחה, — דוגמת ההתקפה ע"י הכוחות המשוריינים, — לחלק בלתי נפרד של המלחמה בימינו, של זו הגדולה, — וכנראה גם של המלחמה הזעירה על גילוייה השונים. אין, אמנם, להניח, כי תמיד ניתקל בה בצורתה ה"טהורה", — שיינו עדים לה בכרתים. יתכן, כי בקרוב תבוא "הפלישה מן האויר" רק כגורם מסייע לפעולות אחרות — כשם שסייעה בשעתה לפלישת-היבשה של הגרמנים בהולנד, ואמנם, כבר נתקלנו בתפיסה זו, של סיריז ע"י התקפה של צבא מוטס, גם בפעולות המלחמה של בנות הברית, — ולא רק בחזית הרוסית, אלא גם בחזירה הבריטית למדגסקר, שבה הופעלו הצנחנים לעזרת המלישה מן הים (בדומה להתקפה היפנית על סומטרה). אך אין זה מן הנמנע כי יבואו בהמשך המלחמה הזאת גם נסיונות נוספים להופעה עצמאית של חיילות מוטסים, בין ע"י הסתננות במפוזר (בקשר עם תכניות לגריליה בערוף האויב), בין בצורת התקפה מרוכזת (וזה, ביחוד, מתוך סכוי להמשיך בה אח"כ ע"י כוח מסוג אחר — יבשתי, או ימי או שניהם כאחד). קיצורו של דבר: כל ארץ נלחמת עלולה לחתקל בגלגול זה או אחר של נחיתה מן האויר.

ומכיון שכך — חובה על כל אחד המשתף את עצמו במאמץ המלחמה, בין חייל, בין שוטר, בין איש ג.א. ובין עובד מלחמה סתם, להכיר ככל האפשר את הצורות האפשריות של פעולת-אויב זאת ואת אמצעי-המגן בפניה, את אוסי האויב, על ארגונו וציודו — ואת המוטל על אוכלוסי הארץ המתגוננת, בין השאר, גם בפני פלישה מן האויר. אוסף המאמרים המכונס כאן מתכוון להמציא ראשית ידיעה זאת.

וילהלם נקר

צבא הצנחנים*

ב־1936, ראה הקהל הגרמני לראשונה, ירידה קולקטיבית במצנחים ממוטסים. זו היתה הופעתו הפומבית הראשונה של כוח צבאי שנוסד שנה אחת לפני-כן בשם "בטליון הקלעים-הצנחנים של הנג'ל גריני". פעולותיה של הטיבה זו מראשית הווסדה הסתמכו על הנסיונות שנעשו באמריקה ואח"כ הנסיון המעשי שנרכש ברוסיה. כבר ב־1918 הציע נג'ל מיצ'ל, מצבא ארצות הברית, להוריד ברוקלאר, מאחורי קו החזית הגרמני בפלאנדריה, דיוויזיה שלמה, מצוידת אפילו בסוגי הנשק הכבדים ביותר. ההכנות נמשכו עד 1919, אך לא היתה עוד נחיצות בכך לאחר סיום פעולות האיבה. אולם בארצות-הברית הוסיפו לחקור בשאלה זו, ורוסיה הסוואטית היתה המדינה הראשונה שהנשימה את ההצעה למעשה ובקנה-מידה גדול. יחידות ראשונות של צנחנים גרמנים אורגנו מיד לאחר הקמת הצבא החדש, וביס לצנחנים הוקם בשטנדאל. ב־1937 היה בטליון הקלעים-הצנחנים מורכב מ־3 פלוגות קלעים, מפלוגות מכוונת-יריה ופלוגת מהנדסים. ב־1 באפריל הפכו את הבטליון לגדוד הראשון של הקלעים-הצנחנים. מאז לא פסקה הכשרת צנחנים. עובדה אופינית היא, כי עם ניום הצבא הגרמני היתה אפשרות לארגן יחידות של צנחנים מבין אנשי המילואים לפחות ל־2 נדרים. לפיכך אפשר להניח, כי ב־1938 היתה קיימת בגרמניה דיוויזיה שלמה של חיילות אלה. לא כולם היו אנשי-צבא שקיבלו הכשרה סדירה — היו ביניהם גם אנשי חיל-

המילואים - אך אין ספק בדבר, כי כימי המלחמה אומנו כולם כדי אימון. צבא סדיר. נראה, כי בפולין ירדו רק צנחנים בודדים או קבוצות קטנות. שעליהן הוטל לבצע פעולות הריסה. בנובמבר הורדו יחידות גדולות יותר שהעסיקו יחידות נכרות מהצבא הנורכני ועל ידי כך מילאו לפחות אחד התפקידים המוטלים על חיל הצנחנים. את המועמדים לחיל-הצנחנים בוחרים לפי שיטות מיוחדות. טיים הקופץ ממשומו הנוער, אומרים עליו כי הוא ירד "בשלום", אם נקע פרק ידו או ערקובו, ואפילו אם נפצע פצע רציני יותר. אך הצנחן חייב לרדת ללא פצע כלשהו. כי רק לאחר ירידתו מתחיל עצם תפקידו. לפיכך נבונה הרמה הגופנית הנדרשת מהמועמדים לחיל-הצנחנים. סגולות אחרות המכשירות חייל לתפקיד זה כוללות: איתנות הרצון, אומץ לב אישי, וערנות לתפקיד.

אף בשלב ההכשרה מקדישים תשומת-לב מיוחדת לנוהג שלאחר הצניחה, ואת זה מלמדים בעזרת מיתקני אימון מיוחדים. עוד לפני שמורידים את הצנחן מהמטוס ממש. נושאים אחרים של ההדרכה הם: הקפיצה מהמטוס, תליה בחבלים, הצורך לפנות אל מול הרוח, וכיצד להתגלגל במיטות עם הנגיעה בקרקע. רק לאחר שסיגל לו התלמיד את כל הידיעות הללו, באה ירידתו הראשונה מהמטוס.

הקפיצה מהמטוס נערכת בהשגחת שני מדריכים; המדריך הראשון הוא הממחיש לאט ובאופן ברור את תנועות ההכנה וקופץ אחיז מהמטוס. המדריך השני משגיח על החניך מתוך המטוס עצמו. העובדים בשדה התעופה, שבו נעשה נסיון הקפיצה, עוקבים מלמטה את מהלך התרגיל. אם עשה הצנחן איזה משנה זמן מועט לפני הניעו לקרקע משמיעים לו קריאות עצה מהקרקע; ולבסוף מדיינים בבית הספר על התרגיל לכל שלביו. השלב החשוב ביותר הוא - הנגיעה בקרקע, כי בזה תלוי הדבר אם יוכל הצנחן למלא את התפקידים המוטלים עליו.

בנעו בקרקע הוא עושה תנועה המכונה בשם "התגלגלות על כתף שמאל". זוהי תחבולה ידועה מניאז גייטסווי, והאיש המשתמש בה מחזיק את זרועו השמאלית לפני ראשו, הכפוף לצד שמאל. בנעו בקרקע מתגלגל הצנחן על זרועו וכתפו - וכך הוא שומר על ראשו מפני כל פגיעה - וצונח לאט על נכו. בדרך זו שום חלק מנופו אינו מתננס בחזקה בקרקע. הכל עוסקים בהתעמלות וביחוד בתרגילי קפיצה. מלבד זאת מטעים האימון את התצפית בנוף ואת הטופוגרפיה. תחילה מלמדים אותם בעזרת שולחן חול. שטחו מניע לכמה יארדים מרובעים, והוא כולל בויער ענפין כל דבר הנראה לעיני הצנחן מן האוויר. כגון דרכים, בתים, עצים, מסילות ברזל, וכדומה. בדרך זו מכיר הצנחן באופן יסודי את הסביבה שבה ירד, ועל ידי כך אינו זקוק עוד לסיוור קודם.

כרם, שולחן החול הוא יותר מאשר מפה גדולה בלבד. הוא מכיל תבניות של המטרות המיוחדות שיש להרסן, לכבשן או להתקיפן. אם יש להרוס צומת מסילות ברזל, מראים את הצנחן או את קבוצת הצנחנים את כל האזור שבו עומדים להורידם ושכמרכזו נמצאת מסילת-הברזל. וכך יודע כל צנחן ברחו, איך להניע למטרות. וכן ילמד איך והיכן עליו להרוס עצמים מיוחדים - ענין שחשיבות יתרה נודעת לו, במקרה של מבנים כגון מגופים*. לכל צנחן וצנחן קובעים בדיוק את חלקו הוא בפעולה.

* מגוף - שער של ספר.

שיטת הכנה זו הועתקה מהשיטה, שבה השתמשו במלחמה שעברה לאימון פלוגות מחץ. גם אז היו מעתיקים כדיוק, על הקרקע ממש, את כל נורת התפירה שהיה צריך לכבשה, יחד עם השטח שמסביב, היו מאמנים בהתקפה על אותה מטרה באופן יסודי כל כך, שההתקפה עצמה היתה רק מעין "הצנת חזרה". כל איש מן המשתתפים בפעולה ידע בדיוק את מצבו של כל "מכתש פנויים", ידע כמה צעדים עליו לעשות ובאיזו נקודה עליו להכנס להפירת האויב.

יש צנחנים המחאמנים במיוחד באיחות, ויש המתמחים בפעולות-הריסה של חפרים. אלה האחרונים מהווים אחיב את פלגות ההריסה. נשקם העיקרי הוא "מטען הקילוי" - מטען חמרי נפץ (ט.ג.ט.**) שמשקלו 1 ק"ג. הם לומדים איך לשאת את המשענים הללו, איך להניחם ולהציחם. וכן חייבים הם לדעת, איך להשמיד באמצעים אחרים, למשל על ידי חיתוך, מסילות וכבלים של טלפון וטלגרף.

הצנחן מתאמן במיוחד בסוגי הנשק השונים, שבהם משתמשים אויביו האפשריים. לפיכך יתכן מאד, כפי שסופר בידיעות מפולין, שהגרמנים הורידו צנחנים נושאי מדים וציוד פולניים. הללו, ודאי שאומנו מקודם בשימוש סוגי הנשק הפולני - שלא לעורר חשדות. יתר על כן, על הצנחנים להתאמן בכל סוגי הנשק, כיון שהצנחן אינו יכול לשאת. עמו כמות נשק בלתי מוגבלת. הצנחן הנושא עמו ציוד הריסה אינו יכול משום כך להיות מצויד בנשק רב, אולם יכול הוא לנצל את כל סוגי הנשק של האויב. ברם, נשקו החם העיקרי של הצנחן הבודד הוא תת-המקלע הקל והקצר. הרובה היה עלול להפריע לו ברדתו מחמת ארכו. אף פלוגות המחץ בכלל, שצוידן שימש דוגמא לחיל הצנחנים, מוזיינות בתת-מקלעים (אקדוחי-מכונה) יותר מאשר ברובים. נוסף לזה מצטיין "אקדת מכונה" נרמני כזה גם בטווח יריה ניכר ובדייקנות נבונה. והרי בניגוד לצלף (סנייפרי), אין הצנחן מגלה את מציאותו מרחק.

רימוני יד הם נשק המקובל על הצנחנים, אך במקום "רימון המקל" הישן, בעל הידידת הארוכה, משתמשים הצנחנים הרבה ברימון הביצה (צורתו סגולגלה), העשוי נתך אלומיניום, כדי לחסך במשקל. "רימון המקל" הישן נמצא גדול מדי ופעולת רסימו בלתי מספקת. וכן מצויד כל צנחן באת קטנה המשמשת נשק התנוננות יעיל. כלי זה נחוץ לצנחן ביחוד בשעה שעליו להקים "ראש נשר" בשביל הצבא הבא אחריו. רציו שתהיה לו לצנחן תעודת קלע מצויין. ורק לאחר שסגל לעצמו את כל ענפי הלימוד הללו נחשב הצנחן ראוי לשרות ומוכשר לפעול כרבעי בכל מצב שבו יימצא. הצנחן שהשלים את הכשרתו עונד סרט מיוחד: דמות נשר עט אל טרפו.

תפקידי הצנחנים כוללים הריסת נשרים, תחנות רכבה, דרכים ומיתקני מסילות ברזל, או כבוש שדות תעופה והכנתם לירידת מטוסים "ידידותיים". וכך, בהמצאם באזורי האויב, עליהם לעשות כל מאמץ להריסת כל המתקנים הכלכליים והצבאיים החשובים. תפקיד אחר של הצנחן הוא לעבור מעל לאזור ההפקר, או מעל למבשולים טבעיים קשים, כדי להשתלט על נשרים ועל מחסומים אחרים, על מנת להכשירם להתקדמות צבא ירודתי וכן להקים ראשי-נשר.

השימוש בצנחנים מאפשר לנחול, מלבד הישנים חמריים, גם הצלחה פסיכולוגית מתמדת על ידי דמוראליזציה של האויב. הריסת קווי התחבורה בעורף מכניסה גורם

חדש של אי בשחון במצבו של צבא האויב.

יש לציין כי לעתים קרובות קשה יהיה להרגיש בירידת הצנחנים, כי אצל הגרמנים, בניגוד לנוהג הרוסי, המנמה היא להמיל צבא מנובה מועט ככל האפשר. הצנחנים קופצים מנובה 200-400 רגל. המצנחים נפתחים בן רגע על ידי קפיץ מיוחד או בעזרת חבל המתובר אל המטוס. בדרך זו מניעה היחידה אל הקרקע ביתר מהירות זאינה מתפורת יותר מן המידה. היא תהווה כוח מלוכד יותר ותגש לפעולה ביתר מהירות. עתים נדרש חיל הצנחנים לשמש גם מה שקוראים "גידול טרפון", כלומר כוח שמתפקידו להתפשט במהירות בכל הכיוונים לאחר שהשתלט על שדה תעופה, או הצליח להכשיר איזה שטח אחר לשם כך. במקרה זה תהיינה יחידות אלה וקוקות לתגבורת, והיא יכולה להתן להן, על פי רוב, רק בדרך של הסעה באויר.

בהסעת הצבא במטוסים השתמשו בקנה מידה רחב מאד כבר בפולין, נורווגיה והולנד. דיוויות ה"לאנדוהרי" * שצרה על מודלין (מבצר צפונית לורשה) קבלה תגבורת של 2 פלוגות מכוונות יריה של חיל הרגלים, שהובאו במטוסים ("מיליטרי-דוקטרינל", מס' 1040/30). בנליין 27, 1940 של אותו העתון, תוארו הנסיונות שנרכשו בהורדת פלוגות של קלעי אופנוע ופלוגות מכוונות יריה. בנידון זה יש להזכיר גם תקדים איטלקי מימי כיבוש אלבניה, כשנרדו שלם ** הוסע מעבר לים האדריאטי בשתי שיסות בלבד, תוך 90 דקות (**).

כמו ביחידות אחרות של הצבא הגרמני, משתמשים גם בצנחנים במירת האפשרות בפעולות מצורפות של סוני החיל השונים. אין לראותם רק כפלוגות הריסה הפועלות מאחורי קוי האויב, או כיחידה לוחמת מלוכרת ונבדלת שגדלה משתנה. אפשר להורידם גם במרחק לא רב לפני קויהם עצמם, או מאחורי קו החנית של האויב, או אפילו לפני קויהם, אם הקוים הללו מוגנים במכשולים שקשה להתגבר עליהם. הצנחנים "מדלנים" על פני המכשולים, מתנוונים, ומניחים לצבא הבא בעקבותיהם לסלק אותם. הרברים אמורים, למשל, במעבר נהר. "די ורדמקטי" *** מפברואר 1939 מתאר תמרון שנערך על ידי צנחנים בתנאים הרומים לתנאי מלחמה ממש. תאורו נותן את המפתח להבנת כמה פעולות שנערכו במלחמת רוסיה משני הצדדים, בקשר עם מעבר נהרות:

"הצבא המתקיף עומד מול האויב, שקבע עמדתו מעבר לנחל והתבצר בתפירות במורד הנבעה הנמצאת מאחורי חוף הנחל. ההוביצרים של האויב ערוכים מאחורי דכם גבעות, ומאחוריהם, במרחקיה, נמצאים מתסני התחמושת והאספקה, המוגנים בתוחחים אנטי-מטוסיים הערוכים על פני שטח ישר למדי. כיון שהנשר מעל הנהר גהרם על ידי האויב, וכיון שההאוביצרים שלו חולשים על הנחל — כמעט שאין תקוה לשלוח אל הנהר מכוניות-משא משוריינות המובילות חמרים לבנין גשר, כדי שאפשר יהיה להצות את הנהר ולהסתער על קוי ההגנה של האויב. לפיכך היתה התכנית לפתוח בהתקפות-פתע עוות של מפציצי צלילה על תוחחי המגן האנטי-מטוסיים

* הרורות המאורגנת של הצבא הגרמני. — המער.

** של גרנדרים סרדיניים, מבחירי הצבא האיטלקי — המער.

*** לאמתו של דבר נעשתה לראשונה הסעת חיל הרגלים באויר, בהיקף דומה, ע"י הצבא הבריטי, כאשר הוגש בטליון רגלים במטוסים מצרים לעירק, בקיץ 1931, לרגל המתחנות בקרב גייסות האשורים בעירק באותם הימים. — המער. *** האורגן המרכזי של הצבא הגרמני. — המער.

שמאחורי קוי האויב. תוך דקות מספר הטילו נלי מפציצים מאות פצצות סביב התחתים האנטי-מטוסיים; כמה מהפצצות התפוצצו מיד עם מגען, והשאר בהפסקות של 15 דקות. כיון שתחתים אנטי-מטוסיים אינם מוגנים ע"י מגני תחתים * אנוסים הם לבקש להם מחסה, בעוד שהמפציצים מנמיכים לצלול ונורפים את עמדותיהם באש מכונות-יריה ועל ידי כך מוציאים את הזומה מידי המגינים. אחר כך צוללים המטוסים להובלת צבא שהגיעו למקום, והצנתים צונחים מיד עם התפוצצותן של פצצות הזמן. בירידתם, משתחררים הם ממצנחיהם ע"י הפעלת מתקני ההתרה המהירה מיד לאחר שנעו רגליהם בקרקע, והם משתמשים חכף במקלעים ובמכונות היריה המורדים בקבילים ** מיוחדים בעזרת מצנחים משלהם. כנשק זה הם מתקיפים בשצף קצף את התחתים האנטי מטוסיים ובמירת האפשרות מעסיקים את ההאוכיזרים. ותוך כדי כך יורדים, לאורך הרכים או בשדות ***, מטוסים מובילי צבא ומכל מטוס יוצאים 30-40 איש מזוינים ויון מלא ומתקיפים מהעורף את הפירות ההגנה שעל הרכם); בדרך זו יוצרים הם דִּינְאָרסיה בקרב המגינים הנמצאים בקו הראשון, לאחר שגם הארטילריה כבר החלשה במידה ניכרת. אותה שעה מופיעים טאנקים אמפיביים העשויים לעבור גם בנהרות, ופלונות כוני נשרים, ועוברים את הנהר כדי להתקיף את חזית האויב טרם יספיק להשתלט על המצב בערפי.

כך תוארה פעולה בודדת בתור תמרון. מאז ראינו נסיונות מקיפים בשטח זה, כך בהולנד, באיזור רוטרדם, מלא צבא שהוסע במטוסים תפקיד חשוב הוא כבש את הנשרים בזרועות הדרומית והצפונית של הנהר מאאם והחזיק בהן עד שהגיעה למקום, כעבור שלשה ימים, דיוויזיה משורינת.

הרכבה של דיוויזיה. מוטסת' כזאת משחנה תמיד, מוסרים כי בשעת הפלישה לברתים כללה דיוויזיה מסוג זה 2 גדודי חיל-רגלים, הרכב מצומצם מהרגיל, גדודי ארטילריה עם 24 תותח-שרדה (הקאליבר: 75 מ"מ), בטליון אנטי-טנקי מצויד בתותחיים של 87 מ"מ; יחידות קשר ומהנדסים, וכן יחידות-עזר: לרפואה, להספקה וכיו"ב; רציף אופנוע ופלונות ממונעות של תותחיים ומכונות-יריה אנטי-מטוסיים. כל בטליון של חיל-הרגלים יש לו פלונת מכונות-יריה שלו. התותחיים האנטי-מטוסיים מלוים תמיד את מטוסי-התובלה הראשונים - כדי לפתוח מיד לאחר הירידה בהגנה על מטוסי-התובלה הבאים אחר כך מפני התקפות-אוויר וגם מפני התקפות טנקים קלים. (כדי גם זהו מתפקידו של התותח הא.י.מ. הנרמני הקל).

סבורים כי דיוויזיה כזאת מירכבת מ-7000 איש - לעומת 10,000 איש שכללה בשעת הפעולות בהולנד. בשני המקרים-בהולנד ובברתים-השתמשו להסעת הצבא ב-250 מטוסים, היה, אפוא, צורך למרות השמוש בדאוניס, לערוך כמה טיסות, הלוך ושוב, כדי להסיע דיוויזיה שלמה. כי אף במקרה שכל מטוס יכול להסיע 10-20 חיילים על ציודם המלא, יש להשתמש במטוסים מיוחדים להובלת תותחיים, תחמושת, אופנועים, מכשירי-איתות וקשר, מכונות-יריה וכיו"ב.

* להבדיל מותחי שדה רגילים - מתפת הצורך להפעיל את התותח כלפי מעלה. - המער'.
** ראה: לוח חידושי-המונחים.
*** לעתים קרובות - גם במחיר של «Crash», כלומר ירידת המטוס על הקרקע אגב שביירת גלגליו וחלקים חזתיים מחודק בבנהו. כדרך כלל זוהי תוצאה של ירידה מאונס. אך בכרתים השתמשו מטוסי הנרמנים, ועוד יותר - דאוניהם. בדרך זו של ירידה בכבדות, למען המנע מהחכרת בשדות חשופים תקינים. - המער'.

הטקטיקה של חיל מוטס וההתגוננות בפניה

לאחר מלחמת-העולם הראשונה נתפתחה בתחום התיאוריה הצבאית אסכולה, שראתה את מלחמת-המגן כצורת מלחמה חזקה יותר. אנשי אסכולה זו סברו, כי מערכת הגנה בעומק 10-20 ק"מ, של מחפרות, מצודות-בטון ונקודות-אש מבוצרות, המוגנת ע"י מחסומי-תיל, מכשולי טנקים, שדות-מוקשים, ומלאה מכוונות-יריה, תותחים אנטי-טנקיים וארטילריה כרמון, עשויה להחזיק מעמד בפני כל אופנסיבה. בראש ובראשונה האמין בשיטה זו המטה הראשי הצרפתי, והשקפה זו מצאה לה בטוי מוחש בקומאגיני ובחיקוייו - מערכות הביצורים של בלגיה והולאנד. לעומת זאת התכונן הצבא של גרמניה ההיטלראית למלחמת-תנופה מוחלטת; על כן ביקש ומצא לו את מכשירי האופנסיבה האסטרטגית והטקטית. אלה היו בעיקר נשק-השריון, חיל-האוויר, נשק הגייס החמשי, וביחוד - הצבא המוסע במטוסים. כל סוג ממכשירי המלחמה הללו כשלעצמו היה ידוע. החידוש, וכן יסוד הצלחתם, היו נעוצים בתיאומם במסגרת של שיטת-מלחמה מהפכנית: התגברות על ההגנה בעומק ע"י התקפה בעומק. כלומר: כל מכשירי המלחמה האמורים נועדו בעיקר לפגיעה בגבו ובארץ-העורף הבלתי-מוגנים של האויב, ולא להתקפת-חזית על קווי-ההגנה שלו. לתכלית זו מתאים ביחוד צבא "לוחמי-האוויר". הוא שהביא שינוי בשיטת המלחמה בכללה: ההבחנה בין חזית ועורף נתבטלה לחלוטין, הואיל וצבא זה יכול להעתיק את החזית לכל מקום שהוא. כל מדינה הסמוכה לאזורי הפעולות הצבאיות צריכה להתכונן להגנה מפניהן. והתנאי הראשון זההשוב ביותר להתגוננות מוצלחת מפני חיל מוטס הוא ידיעה יסודית בשיטת ארגונו ותכסיסיו, והכרת יתרונותיו וחולשותיו כאחד.

צבא "לוחמי-האוויר" הגרמני מתחלק לסוגים אלה: חיל-דאונים, צנחנים וחיל-נחיתה אווירי, המוסע במטוסים. עד כה נודעו רק שני דרכי שימוש בסוגי כוחות אלה. ראשית, פעולות עצמאיות של צנחנים או חיל-דאונים, היורדים בקבוצות קטנות: ביצוע מעשי-הבלה, הריסתן או כיבושן של נקודות בודדות בעלות חשיבות טקטית כגון גשרים, דרכי תעבורה ואמצעי קשר; הקמת מרכזים של "הגייס החמישי"; התנפלויות על המטות ושירותי-העורף; הטלת בהלה בקרב האוכלוסיה האזרחית, וכדומה. פעולות רבות מסוג זה בוצעו בהולאנד ובנורבגיה. שנית, משתמשים בצבא "לוחמי האוויר" לשם ביצוע פעולות שיטתיות של התקפה רבת-י, דוגמת אלה שנערכו ברוטרדאם או באי כרתים. בפעולות אלה השתמשו בכל שלושת סוגי החיל הנ"ל מתוך שיתוף-פעולה אמיץ עם חיל-התעופה לפי תכנית שעובדה ביסודיות רבה. מן הראוי לעמוד על השלבים הבדודים של תכנית התקפה זו. שלב א' - הסיוע, הנערך לפני כל הורדת צבא במטוסים. פעולה זו

מבצעים לא רק ע"י מטוסי-תור, אלא גם בעזרת סוכנים ואנשי
הגייס החמישי" המצויידיים באמצעי-קשר עם מפקדת האויב. כל
התכונות של מיבנה הקרקע באזור הפעולות וכן המטרות הטקטיות
נחקרות חקירת מדוייקת ביותר. כל הקצינים והסמלים של הצנחנים.
של חיל-הדאונים ולעתים גם של חיל-הנחיתה מקבלים העתקים
מתצלומי-האוויר של אזור ההתקפה.

ש ל ב ב' - התקפות-אוויר בקנה-מידה גדול על כל אזור פעולות הנחיתה:
הפצצות אלה ממלאות את תפקיד ההכנה הארטילרית הקודמת לכל
התקפה תקינה של חיל-הרגלים. מטרותיה של "הכנה אווירית" זו:
להוציא מכלל פעולה את ההגנה האנטי-מטוסיית של האויב-
ומשום כך היא מכוונת קודם כל נגד שדות-התעופה והסוללות האנטי-
מטוסיית של היריב; להקשות ולמנוע ככל האפשר את התערבותן של
רזרבות האויב לאחר הנחיתה - ולכן פותחים באש עזה של מכוונת-
יריה ושל תותחים אבטומאטיים על כל הדרכים בהן אפשר להסיע
ולהחיש צבאות נעים לפעולה נגד חיל-הנחיתה, וכן על כל מקומות
ריכוזם. "הכנה אווירית" כזאת נמשכת בממוצע 1-2 שעות. כתום פעולה
זו מפציצים את גבולות האזור בו נערכות פעולות הנחיתה - תהליך
הדומה להעתקת מחסום-האש לפני התקפת חיל-הרגלים.* עוד בזמן
שהמפציצים נמצאים מעל לשדה-הנחיתה המותקף מופיעים הדאונים
הראשונים והמטוסים מובילי הצנחנים.

ש ל ב ג' - נחיתת חיל-הדאונים או הצנחנים. לחיל-הדאונים יתרונות
אלה בהשוואה לחיל-הצנחנים: העדר-רעש, ומכאן אפשרות של
הפתעה; נחיתה מדוייקת אף במקומות שקשה לגשת
אליהם; נכונות מהירה לקרב - כי ברדתם מהדאון הם
מרוכזים, ומצויידיים ציוד מלא. אך שניהם כאחד מהווים
את פלוגות-ההלם של צבא "לוחמי האוויר", שעליהן מוטל להתקיף
נקודות חשובות מבחינה אסטרטגית וטקטית, פרשות-דרכים, בתים,
גשרים, עמדות וסוללות-תותחים. מתפקידיהן הראשיים הוא להודיע
באמצעי-קשר שונים אילו הם המקומות הנוחים לנחיתת מטוסי-ההובלה,
וכן לחפות על המקומות הללו. הבחירה בין השימוש בחיל-צנחנים
לבין השימוש בחילות-הדאונים תלויה בכל מקרה במסיבות ההובלה
האווירית וכן בתנאי הנוף. כל אחד משני הגורמים הללו (או שניהם
יחד) עלולים להצדיק את השימוש בשני סוגי הכוחות האמורים
כאחד. רק בשטח הררי עדיפים הצנחנים. לעומת זאת, השימוש בשטחי-
מים ייתכן רק לגבי דאונים.

ש ל ב ד', הוא השלב המכריע - הורדת הצבא המוסע במטוסי-ההובלה.

* הכוונה להעתקת מחסום-האש לצדו של היריב כדי לאפשר לחיל-הרגלים את ההסתערות
על קו-עמדותיו הראשון, ובו בזמן לבחון מהרזרבות שלו הנמצאות בעורף. כאן, לפי ההגדרה הקלאסית,
תפקידו של כוח-האוויר: "לבזרז את שדה-הקרב" - המערך.

רק בשלב זה מגיעות כמויות גדולות יותר של סוגי הנשק הכבד, שבו מצוייד חיל-הרגלים, וכן ארטילריה, טנקים קלים וכלי-רכב להובלה. רק כאשר פעולות האויריה וחילות-הדאונים והצנחנים מחפות על כל אלה ומאפשרות להם לרדת בהיקף רחב, רק אז מובטחת הצלחתה של פלישת האויר.

כוחם של צבאות-האויר הגרמניים צפון: -

בעצמת-האש שלהם. חילות-הדאונים והצנחנים מצויידים במספר רב של נשק אבטומאטי וכלי-ידיה בני מסלול תלול ביותר (מרגמות). שעצמת-האש שלהם גדולה כמעט פי ששה מזו המצויה אצל פורמציה רגילה של חיל-רגלים מאותו גודל.

בשיטת-הקשר המצויינת אשר להם. ע"י שימוש מקיף ביריעות לאתות מהקרע, באתות-אור, באלחוט ובמטוסים-מקשרים, אפשר לקיים שיתוף-פעולה אמיץ ומהיר בין כל חלקי צבאות-האויר, ביניהם לבין עצמם וכן ביניהם ובין האויריה.

המהירות והתוקף, שבהם מסייעת האויריה לפעולותיהם של צבאות-הנחיתה הוא גורם נוסף להצלחתם. במקרים רבים, בהם לא יכלה האויריה להתערב בפעולות במישורין, הוטל חלק מתפקידיה - ביחוד שיתוק כוחות ההגנה של האויב לפני הורדת צבא-האויר וצמצום כושר-התנגדותו - על "הגייס החמישי" המאורגן. כך, למשל, הצליחו במקומות רבים בהולאנד להעסיק בעזרת "נשק" חדש זה את כוחות-ההגנה, עד שעלה בידי הגרמנים להוריד את צבאות-האויר שלהם. עם כל ארגונם וזיונם המצויינים יש להם לחילות-האויר הגרמניים גם חולשות רבות, וכוחות ההגנה חייבים לדעת כיצד לנצל את חולשותיו אלה של האויב. כך, למשל, קשה השמוש בדאונים בשעות חשכה, או בתנאים בלתי-נוחים של מזג-האויר; אין הם יכולים לנחות על קרקע גלי, ובגלל היותם גדולים וכבדי טיסה, עשויים עץ וברז, נוחים הם להיפגע באש חיל-הרגלים וביחוד בכדורים זזהרים ובכדורי-הצתה. החיילים המוסעים בדאונים יוצאים ממטוסייהם דרך שתי דלתות קטנות, ובהצטופפם בפתח מהווים הם מטרה נוחה לאש ההגנה.

הצנחנים נוחים להיפגע לא רק בשעת צניחתם אלא גם במשך 5-10 דקות לאחר נגעים בקרקע. כהם מזויינים בעיקר ברימונים ובאקדוחים, ובחלקם בתת-מקלעים - עד שהם מספיקים לאסוף את ציודם הנוסף המורד להם, כיודע, בזבילים מיוחדים, ולהסתדר במבנים של קרב. ואילו צבא המוסע במטוסי-הובלה זקוק לשדות-חנייה נוחים, המוגנים בהחלט מהאויר ומהקרקע. ההגנה בפני פלישת-אויר צריכה להיות מיוסדת על ידיעה והערכה נכונה של היתרונות והמגרעות של צבאות-האויר הגרמניים, ואלה עיקריה: (1) ההגנה הטובה ביותר מפני חיל מוטס היא השליטה באויר באזור הסכנה. אם יש אפשרות להפעיל מספר מספיק של מפציצים נגד שדות-התעופה של האויב, שמהם גשלים צבאות-האויר שלו, וכוח

מספיק של מטוסי-קרב נגד שיירות המטוסים המוכילים צבא ונגד ציי-
האוויר המלווה אותן - אפשר לבלום פלישת-אוויר עוד לפני התחלתה.
(2) מהאמור לעיל אין להסיק, כי אי אפשר למגר את צבאות-האוויר
גם לאחר רדתם באזור פעולתם. אך גם להצלחת פעולותיהם של כוחות
הקרקע נגד צבא-הנחיתה של האויב דרושה תמיכה מספקת מצד
האווירייה. העדרה של תמיכה זו הוא שגרם לתוצאות המערכה באי כרתים.
(3) ברי, כי בשיטת ההגנה מפני פלישת-אוויר נודעת חשיבות מיוחדת
לסיור באמצעות מטוסים, סוכנים וכדומה - הואיל והצלחתה של פלישת-אוויר
תלויה בעיקר בגורם האפתעה. אם ניתנה למגינים אזהרה בעוד מועד, יכולים
הם לארגן כראוי את אמצעי ההגנה.

(4) מלבד ההגנה האווירית בעזרת מטוסי-קרב יש תפקיד חשוב גם
להגנה מהקרקע; משום כך ברור, כי מלבד אמצעי ההגנה האחרים יש להגן
על כל הנקודות העלולות לשמש מטרה להתקפת צבא-האוויר גם במספר
מספיק של תותחים אנטי-מטוסיים, כבדים וקלים.

(5) אל המטרות האפשריות, הטעונות הגנה, שייכים בראש וראשונה
כל שדות-התעופה; אך יש להגן גם על כל המקומות האחרים,
כגון שדות, מישורים, כבישים רחבים וכדומה, (ולגבי מטוסיים - שטחיים)
העלולים לשמש שדות-נחיתה. את השדות והכבישים אפשר לעשות בלתי
ראויים לשימוש על ידי פיצוץ (עשית, מכתשים) או תחיבת כלונסאות
והתקנת מכשולים אחרים. בין המטרות הטעונות הגנה יש לכלול לא רק
שדות-תעופה אלא גם מקומות ובנינים העלולים לשמש מטרה לא רק
להורדת צבא-אוויר אלא גם למעשי-חבלה ופעולות, הגייס החמישי, כגון:
תחנות-רכבת, תחנות-שידור, בתי-חרושת חשובים, מרכזי השלטון, מוסכי מכוניות,
תחנות בנזין, מפעלי חשמל ומים, או מטרות צבאיות טהורות כגון ביצורי-
שדה, סוללות-תותחים, מפקדות, מחסני נשק ותחמושת וכיוצא באלו.

(6) כיצד להבטיח הגנה יעילה ביותר לכל המטרות הנזכרות לפגיעה
האלה? לשם כך יש להביא בחשבון שלושה גורמים עיקריים אלה: ראשית,
רשת-תצפית משוכללת על פני כל האזור הנתון בסכנה;
היא צריכה להיות מאורגנת כך, ששום הפצצות והתקפות-עומק לא חוכלנה
להוציאה מכלל פעולה (דרושה לשם כך בנית מחפרות מתאימות והסוואה
יעילה). שנית: לשם הגנה סטטית על כל המטרות השונות יש להקים בכל
הנקודות הנזכרות ביותר מבחינה טקטית עמדות-הגנה, הבצורות מכל
עבר, מוכן מאליו כי גם את העמדות הללו יש להבטיח ככל האפשר - ע"י
בניה מתאימה, הסוואה וכדומה - מפני פעולות, "ההכנה האווירית" של האויב.
את הגורם השלישי מהוות הרזרבות הניידות המוכנות לקרב.
מתפקידה של מערכת התצפית - לגלות ככל המוקדם את נחיתת האויב; על
כוחות ההגנה הסטטית לעצור את האויב ולהפריע אותו ככל האפשר לפתח
את פעולותיו; ועל הרזרבות הניידות לפתוח בהסתערות-נגד עזה ומהירה כדי
להשמיד את הנזחחים, לפני שיסיקו לקבל תגברות נוספות. מהירות

עצמת-אש ורוח-תוקפנית נדרשים מהצבא שעליו הוטל תפקיד זה. (7) חשיבות רבה בשביל ההגנה נודעת לשירות-הקשר הפועל ללא פגם. עליו להיות מוגן מפני הפצצות ומיוסד קודם כל על קשרי אלחוט בין מערכת-התצפית, עמדות ההגנה והחטיבות הניידות.

(8) מטרתם המשותפת של כל כוחות ההגנה היא להישמר מפגיעה בשלבי ההכנה של פלישת-האוויר, להשמיד את פלגות-החלוץ של צבא-האוויר המתקיף, את חיל-הדאונים והצנחנים, וע"י כך למנוע את השלב המכריע של פלישת-האוויר: הורדת המוני צבא המוסע באוירונים.

(9) בד בבד עם אמצעי ההגנה מפני פעולה רבת-מדות של חיל-מוטס יש לאחוז באמצעי זהירות בפני מעשי-חבלה בקנה-מידה קטן יותר, ונגד פעולות הגייס התמשי"י. יש להביא בחשבון גם את האפשרות, כי על פלגות צנחנים קטנות יותר יוטל להתפזר כשטחים מתאימים (הרריים, מבותרים, מדבריים וכדומה) ולערוך פעולות גריליה, בסיוע הגייס החמישי"י או בלעדיו. האמצעים שיש לאחוז בהם במקרה זה הם ככלל מצב של "מלחמה זעירה": משמרות-סיוור חזקים, מארבים, "שירוק" * של השטח הנתון בסכנה, ותפיסת נקודות-המשלט בפרשות דרכים ובקויות-חבורה.

(10) מכל האמור לעיל ברור, כי אמצעי ההגנה מפני פעולות חיל מוטס צריכים להקיף לא רק גיזרה מסוימת, או שטח מסויים, אלא את כל הארץ הנתונה בסכנה כולה. מכאן יש להסיק, כי הצבא הסדיר של איזו מדינה יכול להגשים רק חלק מתפקידי ההגנה האמורים. נמצא, כי בהקמתן של מערכות התצפית, הקשר וההגנה, וכן בארגוןן של יחידות-צבא ניידות ובעלות כוח מספיק, צריכה להשתתף בצורה זו או אחרת האוכלוסיה כלה. הפתרון לבעיה זו - "משמר הארץ" כפי שהוקם בבריטניה. כללו של דבר, תולדות התפתחותה של אמנות המלחמה מוכיחות בעליל, כי כנגד כל שיטת-התקפה חדשה מציאים שיטת-הגנה חדשה. שיטת ההתקפה בעומק באה כתשובה להגנה בעומק. וכתגובה לכך קמה, האומה המזוינת.

* ראה: לוח הידושי-מונחים.

המלחמה המודרנית, הנטח תג הפלפלה, מתבטאת בלי ספק התמחות מקצועית גוברת. העקבה, שעל העולם להיות מאמן למלחי תפקיד קטן בנקודות קרבה, משנה, לכאורה, תרונות ידועה לאמונו. אולם זהו רק למראית עין. בעתיד יהיה התגל הרגלי המוב, בלי ספק, לא רק קלע דיוקן בסוגי גשק שונים, אך גם צופה, ספר, אמת, אל-חושאי, גנה, תותחן וממחה להסנאה. אמונם של התגלים המקצועיים יהיה שונה ברכונותיהם מהתרגול של פרידריך הנדל, גשם שתניו של הנקה הנהג במקובית רבת-הכח בדרכים בלתי-ידועות שונים מקמלו המשומם של העקב בספינת-הקשוחים.

גנרל דה גול בספרו: "The Army of the Future"

חיל הצנחנים, ארגונו וציודו

(מתוך חוברת)

ראשיתו

הרעיון הרוסי על חיל צנחנים מיוחד עורר בשעתו ענין רב. בשנת 1935, הזמין אליו הנג'רל פון פריטש, שהיה בעת ההוא המפקד העליון של הצבא הגרמני, את מר שפרלינג, מנהלו של "ביה"ם הגרמני לטייסים מסחריים" ולאחר זמן - נג'רל ב. היל-האירי. (מן הראוי לציין כי "ביה"ם לטייסים מסחריים" האמור היה ארגון סודי להקמת כוח-האוויר הגרמני). מר שפרלינג שוחרר מתפקידו לשלושה חדשים, שבילה אותם במוסקבה, בתקירת פעולותיו של חיל הצנחנים הרוסי.

בשובו לגרמניה בחר מר שפרלינג שלושים מטובי טייסיו המסחריים ופרש יחד אתם לשדה התעופה של שטאקן, על אם דרך-המכוניות המפורסמת ברלין-המבורג. כאן, בתוך שטח מוקף חומה, שהה עם אנשיו חדשים רבים. עונש מות היה צפוי לאנשים שיתקרכו לאיזור זה ללא רשיון מיוחד. הדבר היחיד שעובר אורח יכול היה לראותו מצד הדרך היו פגזים ובנינים מזוים בצורתם.

מר שפרלינג מסר לאנשיו את כל מה שלמד הוא עצמו במוסקבה. בעזרתו המדעית של "המשרד לחקירת הפסיכולוגיה של ההגנה" ליד בית החולים לחיילים חלשים שבברלין, עובדה תכנית מושלמת לאימון צנחנים, שנתפרסמה בינואר 1936 בשם "הוראות להקמת יחידות צנחנים".

ביים לאימון צנחנים נפתח בשפנדאו, ורק מתנדבים נתקבלו ללמוד בו. חמשים צנחנים יצאו לספרד, ב"לנין הקונדור", אבל 28 מהם חזרו משם. על יסוד הידיעות שרכשו בנסיונותיהם המעשיים, קמה כנאטוב, סמוך לברלין, אקדמיה לנְהָלֵי צנחנים, בצורת מחלקה של "האקדמיה למלחמה האוירית".

ב-1938 היו לגרמנים רק שני רגימנטים של צנחנים, ככל אחד מהם שני בטליונים, וכל בטליון היה מורכב מ-500 איש**.

יחידות אלו סבלו אכזרות קשות ביותר בארצות השפלה וכנורכניה. בשים לב לזמן הממושך הנדרש להכשרת יחידות אלו, לא יכלו להיות לגרמנים באביב 1941 יותר מאשר 8 רגימנטים בערך. נראה הדבר שתמיד נמצא באימון מספר רב של טירונים בכתי הספר הראשיים אשר בשטאקן, באקדמיה שבנאטוב, בשפנדאו ובשטנדל.

האימון

רק אנשים בעלי רמה נכונה של השכלה, תפיסה, הכשרה תכנית וכושר גופני מתקבלים ליחידות הצנחנים. תחילה הם מקבלים אמון כללי ראשוני של חיל רגלים. אחרי כך מתחיל הטריון להתאמן בצנחנות עצמה.

הצנחן-בעתיד מתחיל באימון קרקע, לומד את הטיפול במצנה, וכיצד בודקים

* שם חיל-המשלוח של "מתנדבים" גרמנים, שפעל לצדו של פרינק; ראשיתו - בטייסות האוויר "המתנדבות" - "קונדור", שם מין נשר בהרי האנדים באמריקה הספרדית.

** כבר בסוף 1938 נתפרסם בלונדון דו"ח מחצאה שתורצתה בפני "חברת השרותים המאוחדת המלכותית" של הכוחות המזוינים הבריטיים, על מעשהו של אחד הבטליונים הללו שנתה בשלמותו מאוירונים על כיכר האמונים ליד סקרסקינגו שאצל פוסטום.

ומכונים אותו באויר. הוא לומד את מהירות הצניחה בתנאי לחץ האויר שבנובה:
שונה, ובתנאי מזג אוויר שונים ומשתנים, ואת שעור הזמן הנדרש לירידה.
לאחר שהוא עובר את דרגות ההכנה בקפיצות ממגדלים, הריהו עובר לקפיצות
מאווירון, תחילה בלי עומס־ציוד, ולאחר כך בחגור * ההולך וכבד. כרגיל נערכות כשש
קפיצות כאלו. הקפיצות כוללות גם ירידות־לילה וירידות בסכיבה זרה. אולת היא
לחשוב שהזמן הנות ביותר להתקפה הוא עם שחר או בין הערבים, כי הצנחן מוכשר
לרדת בכל שעת היום או הלילה, וגם בתנאי מזג אוויר גרועים. יש לציון כי הנרמנים
טוענים, שהם הטילו את צנחניהם בהרי נורבניה בשעה שתיים בלילה, ורק שלושה
מתוך שלושים איש שקפצו נהרגו; השאר יצאו שלמים. אם כי היו בנורבניה גם
תוצאות אחרות לחלושין.

התלמידים חייבים לדעת שפות לועזיות, מהן צרפתית ואנגלית, וחשיבות
מיוחדת מיחסים ליכולת לא רק לדבר בשפה ידועה בשטף, אלא גם למבטא השגור,
ולניב. מבטא קֶזְנִי ** או יֶזְקְשִׁינְי ** באנגלית יקטין את החדשות מצד בני־הארץ.
אח"כ הוא לומד את חוקי ארץ האויב, המנהגים וההרגלים של תושביה, את הפסיכולוגיה
וסגולות האופי של היריב, ובעזרת מפות ותצלומים הוא רוכש לו לפני כל פעולה.
מושג ברור למדי על הסכיבה.

אחרי כל זה, או בו בזמן, הוא מקבל אמון חיל רגלים מיוחד, מעין זה של
ה"קומנדו", בהדגשה מיוחדת של: תרגול בנשק, אמון גופני, קרב פנים אל פנים,
הליכה בציד מלא, כושר־שדה, אלחושנות, אתות־מורס, קריאת־מפות, חבלת מכוניות
ומכונות ושמוש בחגמ. כל אחד מהנושאים האמורים, וכן רבים אחרים, ניתנים
לצנחנים ביסודיות גרמנית אופיינית. וכך יוצא, שצנחן בינוני כשהוא מציג כף רגל על
הקרקע אינו רק חייל מעולה וקצת בלשן בלבד, אלא גם תכנאי מומחה בתחום תפקידיו.
המתוד של הצניחה

בגלל הנובה המוגבל שממנו קופצים הצנחנים משתמשים לצניחת האנשים
במתוד ה"קו הסטטי". בחלק האחורי של מעטה המצנח קבוע יתר המצנח, קצהו
השני מחובר בקרס־פלדה אל כבל המתוח מתחת לתקרת האווירון. כאשר החייל
קופץ החוצה, שומט היתר את המעטה מעל המצנח, הנפתח מיד. המעטים נשארים
תלויים, ונאספים אח"כ ע"י אחד מקבר האווירון כדי להשתמש בהם שוב.

הפרישה המידית של המצנח לפי מתוד זה מאפשרת לחיל לקפוץ אף מנובה:
של לא יותר מ־200 רגל, ואומרים כי שנים עשר איש יכולים לקפוץ תוך 10 דקות.
הם קופצים מנובה קטן, וכך הם יכולים לבחור בדיקנות את מקום רדתם. יש לזכור
פרט חשוב, כי במשך דקה בערך אחרי הגיעו לקרקע - הפולש הוא חסר אונים
לחלושין, ובזמן זה יכולים לטפל בו במדת בטחון יחסי.

ה מ ד י ם

חיל הצנחנים הגרמני משתמש בסוגי מדיום אחרים, אך התלכושת הרגילה מורכבת:
א. מעיל שצבעו כחול־אפור, עם פס חום או צהוב ולעתים לבן על הצווארון, כתפיות
עטורות פסים, כיסים עם לשון מכופתרת, על הזרוע השמאלית, מעל למרפק - נשר
זהב המחוק בצפרניו זר העושר צלב קרס. על החזה מימין - סמל לבן של נשר

* ראה: מלון הידושי־מונחים. ** של סכיבת לונדון או של צפון מזרח אנגליה.

שם, האוחז בצלב הקרס. ב. מכנסים רחבים מצבע ירוק־אפור, המשולשלים מעל לנעלים. קו ארום רק נמשך לאורך המכנס. ג. מנפים דוגמת החייל הרגלי, או נעלים גבוהות משורכות בצדן וסוליות נומי עכות. ד. מעל למעיל הם לובשים סות* גֶבְרֵיין שלמה, אפור־הירוקה, ורוכסן בחלקה הקדמי. שני כיס־יחזוה, ובמכנסיה שני כיסים מרוכסים. לרימונים. סמל לבן רקום על החזה הימני, בדוגמת המעיל. ה. לעתים לובשים את המעיל כשהוא פתוח, על נכי חולצת חקי או חולצה לבנה ועניבה שחורה. ו. כסיות־אמה (עד למרפק). ז. כובע פלדה ששוליו צרים מאד, עם שתי רצועות, אחת לפני האזנים ואחת מאחוריהן. כרגיל מוסוה הכובע בצבע החול, כשסמל הנשר עם הזר יצל־בהקרס בצרו השמאלי וטבלא מצבע הרנימנט, או גם מספרו — בצד הימני.

ה נ ש ק

א. תת־מקלע. שמייסר' עם מחסנית טעונה, שמשקלו 11 ליטראות (להלכה), היורה 1500 יריות לדקה. הנשת הכדורים היא עיי מחסנית־חלזון, שיש בה 30 כדורים. הטות המסוכן הוא 200 ירר, אך הקליעה המדויקת היא במרחק 70 ירר בלבד. יכולים לירות בה מן הירך או מן הכתף. לא כל צנחן (לעתים רק אחר מחמשה) מצויד בתת־מקלע, אך כל אחד נושא אתו תחמושת עבורו, והיא: שש מחסניות של שלושים כדור, מקליבר 0.311.

ב. רובה מאוור, מקליבר 0.311 שהאתנח שלו מורה עד 2000 ירר. רובה זה הוא מדויק מאד, ודומה בהרבה ל־7.62 שלנו. יש בו אותה פעולת הכרית, אלא שהמאוור קל מזה שלנו ב־3 ליטראות. אין נושאים רובים בשעת הנחיתה, אלא משלשלים אותם אחר־כך. כל איש נושא 20 מלאים בני 5 כדורים בנרתיקי החגורה, או סביב הצוואר. ג. אנשי כל הדרגות מצוידים באקדח תופי או אבטומטי, הנתון בחגורה או בנרתיק־שכס. סכין מתקפל נתון בנעל, בשרוויל או על העורף מתחת לצווארון. ד. שני רימונים סגלגלים נמצאים בכיסי המכנסים ואפשר להסתירם בכף יר קמוצה, כדי שהצנחן יוכל להרים את הירים האוחזות ברימונים ולהטילם בשוכה המתקרב אליו לאסרו. בסוג רימונים גדול יותר משתמשים לפעולות הריסה. את אלה מורידים לצנחנים ב"ובילים" אחרי רדתם.

ה ציוד והאספקה, שהאנשים נושאים אתם, כוללים:

צקלון, יריעת־קרקע, פנס־כיס, מפות, מנות מזון, שכמיה נגד נויס, כרדס, מכשיר־ירדיו, פניון, גרון או את קטנה, מימיה ומסכת גז. מזון: בשר וירקות משומרים, קניקיות, שוקולדה, סוכריות חמוצות, תיבת כדורי ויטמין צ' נגד עיפות; שני כדורים כאלה בכוחם לאפשר לאדם הליכה של שעות רבות במרץ רב ללא מזון ומים. הציוד מורד ממשוסים מלוים, בובילי עץ או פלדה הרומים מאד לכרי חלב. משלשלים אותם במצנחים מנובה שונה, ובגדלים שונים, בהתאם לתוכנם, אשר הוא: מרגמות בנות 2 או 3 אינץ', רובים, תתי־מקלעים, מקלעים, מכונות יריה, רובים א.ט., תותחים א.ט., תותחים א.מ. קלים, תחמושת מכל המינים, משקפות, מכשירי רדיו משלשלים, רמוני יר, פצצות עשן, פנסים, פיקות מתפוצצות, פצצים, פתיל־הצתה, פצצות מדמיעות, נרונים, אתים, מספרים לחיתוך־תיל, אופנים ואופנוע קלים, חוש ברזל דוקר ואוהלים.

אחדים מהזבילים הגדולים נובדם מניע ל-8 רנל, הם עשויים פלדה עבה, ומסוים, עתים יש בהם פתח מן הצד וחרכים ממול לפתח, וכאשר תוקעים זביל כזה לתוך האדמה, הוא עלול לשמש עמדת-מצפה מצוינת. כלים כבדים, כגון תותח הרים של 75 מימ או חלקיו, מורדים על ידי מצנחים מיוחדים, ללא זבילים, לעומת זאת הם עטופים יפה יפה. אף תותחים כבדים מאלה, וטנקים קלים, יכולים להיות מובאים בדרך האויר.

מתודים של התקפה אוירית

להובלת צנחנים השתמשו עד כה במטוסי התובלה יונקר, יו 52 בלבד. זהו כמעט המטוס היחיד בין שלושה מנועים שבשימוש צבאי. (מחוץ לסוג אחד של מפציצים איטלקים הדומה לו כזה). במטוסים כבדים יותר בני ארבעה מנועים, משתמשים רק לשם הסעת צבא רגיל.

לפי המתודים שהשתמשו בהם הנרמנים בארצות השפלה, מבשרות להקות מפציצים כבדים בלויית מטוסי-קרב את בוא הצנחנים. המפציצים עמים אל מטרותיהם, לעתים כמאתים בבת אחת, ומטילים את מטענם על כל עיר, כפר או פרבר שבסביבה. מטוסי הקרב חנים סביב לשטח שהצנחנים עומדים לרדת בו, ועורכים התקפות מכונות יריה ותותחים אבטומטיים מנובה מועט.

הכוונה היא, להצמיד את האזרחים וכוחות ההגנה למקלט ולמחסה; לשבש את קוי התחבורה של ההגנה, ולהמטיר אש מכונות יריה על כל קבוצת חיילים העומדת הכן למול הצנחנים.

לאחר שמתוסי-הקרב השלימו את תפקידם, מנמיכים מטוסי-התובלה אל המקום המיועד לנחיתה. החיילים קופצים, ואחר כך פורשים המפציצים מסך עשן סביב החיילים שירדו, כדי לחפות על תנועותיהם. המחלקות או הכתות היורדות ראשונה משתדלות מיד להבטיח את אלה היורדות אחריהן.

המטוסים המלוים, לאחר שהטילו את האספקה, חוזרים לבסיסיהם לשעון מטען נוסף. מטוסי התובלה באים על פי רוב בטייסות בנות שלושה או חמשה מטוסים. כדאי לציין כי, היות והצנחנים מסוגלים לצנוח במסכות גז, הרי יכולה להקדים לירידתם השלת פצצות גז מרעיל.

יש לזכור, כי בכרתים ובין הופלו ממטוסי האויב דחלילי 'צנחנים' רבים, בין שהכוונה היתה לגרום בזבוז תחמושת מצד המנינים, בין שהתכונו להסיח את תשומת לבם של אלו המנסים להכחיד את הצנחנים שהצליחו. לרדת.

התקפת הילוח-צנחנים ונאונים משולה להתקפה בפצצות פטיות, — אשר אם לא תבטיחה פחד, גזו אמר זו, עלולות הן לגרם לא דלקות פטיות בלבד, אלא גם תבטיחה עצומה.

וינסטון צ'רצ'יל

צנחנים באמריקה*

עוד במאי שנת 1940 לא נמצא אף חייל צנחן אחד בצבא ארצות הברית. שקועים היינו בתרדמה שאין לה כפרה - כי במקורו הרי היה זה רעיון אמריקאי. במלחמה הקודמת יעץ הגנרל בילי מימְּשֶׁל, שראה את הנולד, לצאת בהתקפת צנחנים אדירה ולהוריד 20,000 איש מאחורי הקוים הנרמניים. בראשית שנות העשרים צעדו האמריקאים בראש העולם כולו בכל הנוגע ללהטי סוכך. בשנת 1928 היו אנשי חיל-התעופה שלנו עושים קפיצות בחבורה בת-עשרה מעל מטוס - להטיס, שנעשו ללא הוראות מלמעלה. בשנת 1939 התחיל שירות היערות** שלנו להשתמש בצנחנים לשם מלחמה בשרפות.

וכאן הפסקנו. אצל הרוסים נתעוררה התענינות, הנרמנים החרו החוקו אתריהם, ואילו אנחנו ישנו. באביב שנת 1940 כבשו צנחנים נרמנים את מנרש-התעופה של רוסטרם, ורק אז התחיל הצבא שלנו לארגן מתוך היסוסים מחלקת צנחנים - שני קצינים וארבעים ושמונה חיילים.

מתנדבים אלה התחילו באימון במצודת קנינו, במדינת ניו-יורק, בציד שאל כשהם מתחננים ממש לפני חיל האויר על אפשרות של טיסה; מקץ שנה נדלו והיו ל-4 בטליונים, 400 צנחנים בכל אחד. קצינים, שלמדו בזמן אחד עם אנשיהם, פיתחו בית-ספר שבכוזו להקים בטליון-צנחנים במשך חודש.

כל הצנחנים הם מתנדבים, למעלה מ-18000 איש ותשע מאות קצינים בקשו להכנס לבית-ספר זה. האנשים מקבלים 50 דולר לחודש שכר נוסף, והקצינים מאה דולר. אין ביכולתם להבטיח עצמם באחריות (כלומר, החברות אינן מקבלות אותם לביטוח), אם כי היה רק מקרה מות אחד על 4500 קפיצות.

החיילים הנבחרים צריכים להיות בלתי נשואים, בגיל למטה משלושים, מצויינים במעלות הגוף ושקולים ברוחם. משמניע אחד האנשים הנבחרים האלה למצודת בנינו הוא עובר דרך אסכולה קשה ביותר שהותקנה פעם לחיילים אמריקאים. במשך ששה שבועות הוא מתחסן להיות "אדם עליון" מבחינה נופנית, מועבר דרך תרנילים, אשר לעומתם האימון בכדור-גל*** אינו אלא שעשוע קל. הוא מתגלגל על פני אדמת ניו-יורק הקשה, מטפס על חבלים, קופץ קפיצות-גלגל באויר מעל פלטפורמות לפניו ולאחור. הוא נדחף על פני טרולי נטוי למטה, ומופל ארצה, כדי שיחרגל לצניחה בתנועה לפניו. הוא מתאמן לקפוץ על רגליו, כשהוא נסחב בראש נטוי לפניו אל הקרקע.

אחרי כן הוא נלקח אל המגדלים בני גובה של 250 רגל, שנבנו על פי תבנית המגדל שהוקם ביריד העולמי של ניו-יורק. הוא עושה חמש צניחות מתוך סוכך בשבתו בכסא וארבע ברמתה. אחר קזורים אותו כשהוא שכוב ברמתו, מעלים אותו לגובה של 150 רגל, ולפי אות הניתן לו עליו למשוך בחבל-ההתרה, לנפילה

* מתוך «American Legion Magazine».

** הממונה על שמירת היערות וטפוחם בארצות-הברית. - המער.

*** תכונה כאן למשחק ה"רגבי" הנפוץ באמריקה, ואשר קשי אימונם של המשחקים בו היה

של 15 רנל, שעל ידי כך הוא מיטלטל למצב זקוף. בשעת מכתן-עצבים זה הוא מחזיק בשמאלו כדור-נומי ועיר; אם הוא מאבד את הכדור הרי לא שלט ברוחו כל צרכו. מבחינת-עונו זה מוציא מן האימון מקצת מן האנשים; עוד קצת מוצאים ממנו בשלב הבא: שתי קפיצות מראש מגדל במצנח פחות. מעכשיו מוכן החניך לקפיצה ממשום. הוא כבר הוכשר הכשרה פסיכולוגית המקשה עליו לא לקפוץ. הדבר נעשה במקצת על ידי כך שמרנילים אותו אל המצנח שלו. כל איש ואיש מקפל את שלו ולומד את הדבר בשנים-עשר שיעורים, ארבע שעות השיעור. מיסה במשום נותנת לשיעורים את 'הרגשת האוויר'. צנחן מנוסה פס עם הטירוף, ולאחר מיסה במשך שעתיים הוא מוליך את המתחיל אל הפתח ומדבר עמו דרך אנב על קפיצה. הקפיצה הראשונה אינה הקשה ביותר - הצנחן הוכשר לכך במשך ששה שבועות. חלק מהתעלות-הנפש הקשורה בקפיצה הראשונה עוד כוחו יפה גם לנבי השניה. אנב, האנשים מרנישים שאם לא יעשו את הקפיצה השניה תחשב החבריא בי נבהלו עוד מן הראשונה. הקפיצה השלישית, הרביעית או החמישית היא הקשה ביותר, כי בפרק זמן זה כבר עברה ההתפעלות, סופק יצר הסקרנות, האיש הוכיח כי שולט הוא בעצביו - ועכשיו הוא יודע כי הצניחה היא ענין קשה, ולעתים קרובות מכאיב.

צנחן בתקופת אימונו רשאי תמיד לסרב לקפוץ. המדריכים אינם מנסים בשום פנים לדחוף אדם מאוירון או לדבר על לבו כי יקפוץ מתוכו. נוטים הם לומר על 'לא-יצלחים' במקום מאשר במאוחר. אדם המסרב לקפוץ נשלח חזרה אל חיל הקרקע - ובלי תרעומות. מסלקים אותו מהר, ולעולם אין מרשים לו לאכול עוד ארוחה ולישון עוד לילה בחברת חיל הצנחנים - לשוכתו ולטובתם. אולם אחרי שאדם עומד במבחן - כלומר, מבצע צניחה אחת ביחידות וארבע צניחות בחבורה - נחשב סירובו כאי-ציות לפקודה צבאית.

המספר הממוצע של הנפסלים הוא 22 מ 150 מתחילים - חמשה נכשלים בקפיצה מעל המגדלים, חמשה במשוסים, שלשה מטעמים גופניים, שנים בגלל חוסר בשרון ללמוד את מלאכת קיפול הסוכך ושבעה בגלל פצעים קלים.

רנע המראת המשום הוא הרנע הקשה ביותר בשביל רבים מן הצנחנים. אחר מתחילה המתיתות לרפות, האנשים יושבים בכסאותיהם ומפמפמים, לועסים גומי-לעיסה (מסטיקה), מדליקים סיגריות. בעבור האוירון בסיסה על פני שדה-הקפיצה, נוברת המתיתות שוב. כל איש מתירש, אחרים מויעים, מתשבתם עוברת במהירות של מיל דרקה, ההתנהגות מירבכת; קדחת הבריחה עלולה לתקוף את התא כולו - היה מקרה של חמשה סירובים במשום אחד.

מדריך-הצניחה מציץ בפתח וקורא: 'לקום'. 12 האנשים ממלאים את המעבר; המתיתות מתרפת מיר, להאחוזו וכל אחד אחד מאחיו קרם מיוחד אל הכבל הנמתח לאורך התקרה של התא. יתר מחבר את הקרם אל מכסה המצנח שלו; בשעה שהוא קופץ, שומט היתר את המכסה, קפוצו, נשמע קול כקול ירית-אקדה. מדריך-הצניחה - סרננט או לויטננט - קופץ, ואנשיו באים אחריו, בזה אחר זה, - במשך 10 שניות כולם. הצנחן אינו צועד ואינו צולל חוצה, הוא קופץ, תחילה הוא מפשק חיש את רגליו, נאחו בצדי הדלת, מטה ראשו וכתפיו לחלל האוויר, וקופץ

ישר החוצה, אנב הדיפה בידיו וברגליו, כדי שיעמוד ישר. משב הפרופלר מפנה אותו כהצי סיבוב; עתה הוא מופנה לאחור, מרניש ביד ימינו את עניבת מצנח-המילואים שלו. אין לו כל הרגשת נפילה. אם הוא מחזיק את עיניו פקוחות — יש שאינם יכולים — עלול הוא לראות את זנב האווירון עובר מעל לו, או מצנח הנפתח מלמטה, או קופץ אחר מלמעלה.

או נפתח המצנח — דחיפה נסה וקשה במקרה הטוב ביותר, או אכזרית ועקרת, — אם הצנחן התחיל צניחתו וראשו למטה, או אם המטוס לא הפחית את מהירותו עד כדי 95 מיל בשעה. אבל בין שדחיפה זו היא נוראה, בין שהיא קשה בלבד, הרי היא רצויה; כל כך רבה ההקלה שרכים מן הצנחנים אינם מרנישים בכאב אלא לאחר רדתם. ומעשה בקולונל שירד וכחפיו מכוסות דם, והוא אף לא ידע זאת. המדרגה השלישית, והיא החביבה על הצנחנים — הדחיפה למטה. הם מוצאים אותה נחמדה. הם יורדים למטה בקראם איש אל רעהו. משנפתח המצנח — לא ירפה. על ידי משיכות שונות יכול הצנחן להאיט במקצת את נפילתו או לשנות את כיוונו. לאחר שהוא רוכש נסיון פוחתת הדאגה בנוגע לקפיצה, ונוכרת בנוגע לנחיתה. מתוך 4300 הקפיצות הראשונות היו 111 מקרים של טפול בבית-חולים, ומהם 28 שבריים. אולם במשך ששה חדשים הופחתו החבלות הרציניות עד כדי שטים לאלף קפיצות. בהיות הצנחן במרחק רגלים מספר ממקום הנחיתה הוא מושך משיכה אדירה בחבלים המרומים, ועל ידי כך הוא מתרומם קצת והנפילה נחלשת. הוא כופף קצת את ברכיו, מתנבר על הנטייה למשוך אותן עוד יותר למעלה. אם יש רוח והוא נדחף לנפילה אלכסונית, הרי הוא משתדל לא להפגע ברגליו כי אם לרדת מתוך נפילה נלנול. כשהוא נוגע בקרקע הוא משתדל לרפות את המצנח. הוא רץ כדי להתו בינו ובין הרוח, מפילהו ארצה, ומתיר את רתמתו.

רוב קפיצות-האימון הן מנובה של 1250 עד 1500 רגל. היו אחרות מנובה נמוך של 750 רגל בלבד, אך זה מסוכן יותר. במלחמה יקפצו האנשים מנובה של 400, 300, 250 רגל, ולא ישאו אתם מצנח-מילואים, באין לו שהות להפתח. יום נבחן איזה דבר חדש בציוד או בתכניקה. אם יש איזה סיכון בנסיון, מתנסה בו קצין תחילה. קצינים עשו את הקפיצה הראשונה לתוך מים, וכן צניחה ראשונה במסכת גז וכן עם מצלמה כבדה. כשנדרשו פרטים כיצד לצנח אל מטרות מנובה של 3000 רגל, עלו שני קצינים וניסו לעשות זאת.

שום קצין לא סרב מעולם לצנח. המחרוזת הרצופה שלהם, המונה כ-800 קפיצות בערך ללא סירוב אחד, היא הוכחה אמיתית למנהיגות על ידי מופת עצמי בצבא. הקולונל ויליאם לי, מפקד חיל הצנחנים, הוא בן 46, זקן מדי מלקפוץ, ואף לא נדרש הדבר ממנו. אולם הוא קופץ — ומתכוון להוסיף ולקפוץ עם כל מחזור ומחזור. פעם אחת היה מקרה שחייל ניצל בקושי בעזרת מצנח-הדחק שלו, מהר אליו הקצין, נוכח כי לא נפגע האיש, ואמר: בוא, נקפוץ שנית יחדיו.

אין פלא שרוח הצנחנים היא מרוממה. יתכן שהם החיילים הנקשים והמתחוסנים — ואף הלבושים יפה — מכל הצבא.

אחרי עמדו במבחן קופץ האיש בממוצע אחת לחודש. הענין הגדול בתקופת-אימון זו הוא אימון-הקרב. הצנחנים צריכים לפתח רזיוות בתפיסת כלי-נשקם —

המופלים לארץ עיי מצנחים מיוחדים - ומומחיות בהפנית הנשק הזה אל ממרות שנקבעו להם מראש. נוהגים לתכן התקפת צנחנים לכל פרשיה הדקים ביותר. שטח האויב נרשם על המפה מן האוויר. על פני שולחנות חול עורכים תבניות של שטח הקרב, ולכל פלוגה, מחלקה או כיתה ניתנת שליחות מסוימת. כל הצנחנים מאומנים להשתמש באקדח, רובה, תתי-מקלע, רימון, מרגמה, מקלע ומכונת-ירייה. בכל מחלקה נעשים אחרים מומחים למלאכת-הריסה. צנחנים יכולים להרוס מטוסים החונים על הקרקע כחלק עשירי מן הזמן הדרוש לכך אצל חיל-הרגלים. במשך 30 דקות יכולים 12 צנחנים להשחית את רשת המים של עיר בת 50,000 תושבים - הם יודעים בדיוק מה לקלקל. וכן יודעים הם לערוך מבע מאומץ ברגל. בזמן האחרון ערך הבטליון ה-501 מסע של 12 מיל במשך שלוש שעות, כשחייליו נושאים עמם את כלי-הנשקם, ובכלל זה גם מרגמות ומכונות-ירייה. כל אחר הצהרונים, כשהם פנויים, רצים האנשים האלה מרחק שני מילין וחצי אל כריכת-שחיה ואחר כך הם רצים חזרה. בשעת תמרונים בצ'לפמה, שנערכו נגד נדוד מן הנבחרים, התקרמו הצנחנים במהירות גדולה כל-כך ולקחו שבויים רבים כל כך, שהיה הכרת לעכבם כדי שתהא אפשרות להמשיך במלחמה מדומה זו.

צנחן בריטי באוונט

הדבר היחיד שעלינו לפחד ממנו הוא - הפחד עצמו.

פ. ד. ריובלט

איני טבור שנתחרט על מלחמת כרתים*.

וינספון צ'רצ'יל, 1941.

מלאה שנה מאז המערכה על כרתים. כיום נקל להבחין את ערכה, ערך אותו קרב אשר עצר בשעתו את נסיונות חדירתם של הגרמנים לעבר המזרח התיכון. אך היה זה גם המבחן הראשון לעמידת מגינים בפני שלישה שנערכה כולה מן האויר. והנה, הנסיון הוכיח, כי מתוך חבטת התנאים הדרושים, מתן תמיכה מן האויר ואירגון האוכלוסיה להתגוננת בפני פולשים, ניתן לעמוד בהצלחה גם בפני התקפה המצוידת בכל להטי התכניקה והארגון הגרמניים. מן הראוי הוא, במלאת שנה לעמידת הגבורה של מגיני כרתים, לעמוד על כמת ממעשי אומץ-הלב והיוזמה במלחמה זו נגד חיל מוסט.

לוחמים למופת*

גילוויי-הגבורה בכרתים לא ישכחו לעד. כהוקרה על אומץ לבם של שני בני ניר-זילנד, העניק להם המלך את צלב-ויקטוריה. ואלה הם: הקצין אפהם והסרג'נט הלם. הקצין אפהם פיקד על מחלקה קדמית בהתקפה על מלמה, ב-22 במאי, והתקדם תוך קרב למעלה מ-3000 ירד, ללא טיוע של כלי-נשק אחרים, נגד הגנה בעומק שאורגנה כהלכה. מחלקתו הרסה עמדות רבות של האויב, אולם בשלשה מקרים נאלצו הכתות להעצר. במקרה הראשון התקדם הוא, מזוין באקדוח אבטומטי וברימונים, תחת אש רצופה של קן מכונות-יריה, קרוב אל מתנה האויב, והטיל דימורליזציה באנשיו במדה כזו שכתתו הצליחה «לסלק» את האויב בנקל. אז נעצרה כתה אחרת שלו ליד שתי מכונות-יריה שהיו בתוך בית. הוא נכנס פנימה וזרק פצצה דרך חלון. השמיד את אנשי מכונת-היריה האחת וחייילים אחרים, ואילו מכונת היריה השניה שותקה באש כתתו. במקרה השלישי התקרב בוהילה כדי 15 ירד מעמדת מכונת-היריה והרג את אנשיה ברימון. כאשר נסוגה הפלוגה ממלמה הוא עזר להוציא פצווע כשאר ניתכת סביבו, ובסיועו של קצין שני אסף עוד אנשים ויחד הוציאו פצוועים. ואז נשלח להביא פלוגה שנותקה. בלויית קורפורל עבר למעלה מ-600 ירד דרך שטח אויב, הרג בדרכו שני גרמנים, מצא את הפלוגה והביאה חזרה לעמדה החדשה של הכטליון. אילמלא פעולה זו היתה הפלוגה מנותקת לחלוטין. במשך היומים הבאים חפסה מחלקתו עמדה מגולה על מדרונים תלולים והיתה נתונה תחת אש בלתי-מוסקת. הקצין אפהם נפגע בפגז מרגמה, ונפצע קשה מאחורי הכתף השמאלית כרסיס שרפגל ממרגמה אחרת. מבלי להתחשב בפצעיו נשאר בתפקידו. וכן נפגעה רגלו בכדור. ליד גלסטס, ב-25 במאי, הותקפה מחלקתו קשה ואש חזקה של מכונות יריה ומרגמות ניתכה עליה. בשעה שמחלקתו נתעכבה תחת כטוי של רכס הרים, צעד הקצין אפהם לפנים. סייר את האויב והצעיד את המחלקה קדימה לאחר שהגרמנים התקדמו. הם השמידו למעלה מארבעים גרמנים באש וברימונים ואילצו את יתרם לסגת חזרה. משנצטוותה מחלקתו לסגת שלח אותה חזרה תחת פיקוד של סרג'נט המחלקה, והוא עצמו הזהיר חיילות אחרים מסכנת ניתוק. כאשר פתחו עליו שני גרמנים באש, נפל לארץ והתחפש כמת. ואחר כך זחל לתוך העמדה, ומאחר שיכול היה להשתמש רק בזרוע אחת השעין את רובהו בין שני ענפי עץ, וכשהגרמנים התקרבו הרג את שניהם. השני פגע בלוע הקנה ממש בנפלו.

ושוב, ב-30 במאי, ליד ספקיה, הוטל על מחלקתו לקדם את פני חלק מצבא האויב שהתקדם במורד עמק צר על מנת להתקרב אל מפקדת הצבא. למרות היותו במצב של

* מתוך הספר: «Anzac into Battle».

אפיסת כחות טיפס על גבעה תלולה מערבית לעמק. ערך את אנשיו בעמדה על המדרון הצופה את פני העמק, ובעצמו עלה על ראש הגבעה ואתו מקלע ברזן ושני רובאים. על-ידי טקטיקה נבונה אילץ את האויב שיגלה את עצמו, ומתוך טוח של 300 ירדים ירה ב-22 מהם ואילץ את יתרם להתפזר בבהלה. במשך כל הפעולות הללו סבל ממחלת הדיזנטריה ולא יכול היה לאכול אלא מעט מאד. זולת מה שהיה פצוע ונחבל.

את אותן התכונות המצוינות והבולטות של כושר מנהיגות, יזמה, אימון, כושר-התמדה וסבל גילה גם הסרג'נט הלם, מראשית הקרב ב-22 במאי ועד ה-28 במאי, יום בו גפצע. על הרמות הצופות פני שדה-התעופה במלמה הוליך הוא, ב-20 וב-21 במאי קבוצות מאנשיו, מתוך העמדה הבריטית הקדמית, והשמיד קבוצות מאורגנות של האויב שקנו לעצמן אחיזה לפני עמדות בנות הברית, ואשר קיימו משם אש כבדה מרובים, מכונות-יריה ומרגמות שפגעה בעמדות-ההגנה. צלפים רבים בשטח זה כוונו אל הסרג'נט הלם עצמו; מספר ההרוגים כאן עלה ל-130. בימים ה-22, 23, 24 היה הסרג'נט הלם יוצא לבדו, או בלויית אחד או שנים מאנשיו, ומשמיד את צלפי האויב. ב-25 במאי, כאשר חזר והצטרף לבטליון שלו, פתחה היחידה הזאת בהתקפת נגד על הכפר גלטוס. התקפה זו נעצרה באופן חלקי על ידי קבוצה גדולה מאנשי האויב שהחזיקו בכית הספר, ואשר משם הם גרמו אבדות קשות לצבאות הברית. הסרג'נט יצא לבדו לפניו, הטיל רימונים לתוך בהיט וגרם לדיזאורגניזציה של האויב במדה, שההתקפה הנגדית יכלה להמשיך בהצלחה.

ב-27 במאי, כאשר החזיקו צבאות הברית בקו הגנה ליד מפרץ סודה בשעת הנסיגה הסופית, ירו עלינו חמשה מצלפי האויב מתוך עמדה בצלע הגבעה שצפתה על פני האגף של קו הבטליון. הסרג'נט הלם התנדב לספל במצב, וחיבל והרג את הצלפים. במשך היום המשיך בהצלחה בפעולה דומה לזו.

ב-28 במאי, ליד סטילזס, כאשר הטילה מרגמה כבדה של האויב פגזים על רכס הרים חשוב מאד, שבטליון של חיל-המאסף שלנו החזיק בו, וגרמה לאבדות רבות, חדר הסרג'נט הלם מתוך יזמה אישית לקוי האויב, הרג את אנשיה של מרגמה אחת מהארבע, שיתק את המרגמה, ובדרך זה סייע באופן ממשי לנסיגתו של הגוף העיקרי של הצבא מסטילזס. משם הוא עבר לאגף השמאלי והרג שלושה צלפים אשר הטרירו לחיל המאסף. על-ידי זה הגיע מספר צלפי האויב שהתגנב אליהם והרגם ל-33. זמן קצר לאחר זה נפצע הסרג'נט קשה בכתפו, בזמן שהתגנב אל צלף אחר. כאשר נצטווה לעבור לחיל המאסף, כיוון, למרות פצעו, את התנועה תחת אש האויב, ואירגן חיילים שנתפזרו מיחידות שונות לכחות.

סרג'נט עברי

שמונה שעות בשבי צנחנים

בשעה שהתחוללו המאורעות נמצאתי לא בסלוגה, כי אם כבית-החולים הגדול אשר עמד בין מלמה וקנאה. לא בשל אחד הפצעים הרומנטיים, המשוים-ארשת גבורה נאה כל-כך לכעליהם בתמונות שבעתונים המצויירים - המצח השזוף עטוף תחבושת לבנה, או הזרוע הנקובה ביריה נחונה בעניבה שחורה אלגנטית - כי אם בשל אותה המחלה שאין בה משום גבורה כלל וכלל, אלא שהיא מתשת מאוד את האנשים בחזית, זו הדיזנטריה. כבר דומה הייתי לצל שלי עצמי בשעה שהרופא שלחני לשם ממקום בו הקימונו ביצורים. כבית-החולים תש כוחי עוד יותר. נטלו ממני את גסקי וחפצי, נתנו לי חליפת בית-חולים ומיטה, ואחרי כן לא קבלתי במשך שבוע תמים דבר, בלתי אם תרופת-שלשול איומה ארבע פעמים ביום ולפעמים בוליון קלוש. יש בזה כדי להחליש מאד את האדם.

בינתיים התחילה ההתקפה על האי. סבורים היינו כי בית-החולים אינו עלול לשמש מטרה ונשארנו שוכבים במיטותינו. ואולם יום אחד פגעו אנגלים במטוס גרמני, וזה אנוס

היה להקל על משאו, ופצצותיו נפלו דוקא על עיר-האווהלים הגדולה של בית-החולים שלנו. עוד היתה לנו שהות לתפוס את אשר קרה והטלנו את עצמנו מן המיטות ארצה, ואז באה ההתפוצצות. משנתפור האבק ראינו והנה אוהל הרופאים איננו, מחצית הרופאים הרגום, המטבח נעלם, וזכר לטבחים לא היה עוד.

למחרת בבוקר הקיצותי לקול אוזקה חוקה. לבושי פיגמות נגררנו אל מחוץ לאוהל, קבלנו איש-איש קובע-פלדה, התגודדנו על רגלינו הכושלות עד לחפרה הקרובה ביותר והשתוחחנו שם. ומה ראינו? מחוץ גובה עצום באו 80-60 מפציצי צלילה והטילו פצצות בעיגול גדול מסביב לבית החולים. אחריהם בא מיד גל של מטוסי-דורגיה באותו המספר בערך, ואף אלה השליכו את פצצותיהם והפליגו שוב במהירות. אחרי-כן, לאחר שהות לא גדולה, בא הגל השלישי, הרע ביותר: מאות אוירוני מטרשמיט הגיחו מבין העננים למטה, חגו נמוך מעל לקרקע, השליכו פצצות קטנות והקיפו את כל הסביבה בזועת-אש אכזרית של כדורי מכוונת-ידיה. טבעת אש הקיפה את השטח כולו. ראיתי את המחסן של בית-החולים עולה באש. והנה פגעה פצצה באהלנו. אכן פגעה בכתפי; הכאב היה גדול. החספה על נחמטטה מעלינו. במקרה נשאר ראשי מעל לאדמה. האבנים ורגבי-העפר לחצו בכובד על הגוף. אבל חושב הייתי כי רוב האנשים צריכים להתרגל סוף-סוף אל קברם - ואחרי הכל הרי בתנאים הקיימים המקום הזה בטוח באופן יחסי. כך עברו עוד 1 1/2 שעות - פצצות ומכוונת-ידיה - וברוח ארישה הסתכלתי במחזה הזה של שקיעת-העולם. אחרי זמן-מה הגיעו למקום בסערה מטוסים מובילי-צבא ומן השמים צנחו הסוככנים הראשונים. מחזה מענין ונאה למראה. כמלאכי-מות היורדים מבין העננים. אז הופיעו דאונים: ראינו שלשה מהם יורדים לאט-לאט - לא מיד אתה תוסס מהו הדבר - מראה-אימים היה זה.

בינתיים נברו היריות ושוב נשתתקו. לאחר מנוחת-רגע שמענו קריאות: «Hands up!» (הידיים למעלה, באנגלית) ובגרמנית: «לצאת!» ופתאום אנו רואים לפנינו כ-25 סוככנים, ואנחנו 300 דיירי בית-החולים היינו שבויה-מלחמה.

הרושם הראשון: אין פני האנשים נוראים כאשר תארגנו לנו. מזוינים להפליא קטנים, צעירים מאד, עצבנים מאד, מזיעים ונרגשים וכנראה נתונים כולם להשפעת הדרוגן (סם מעורר) שקלטו לפני כן. כל אחד היה מזויין ב«טומיגן». ידיהם רעדו. לא היה זה מחזה נעים, «הטומיג» בא לידי פעולה על נקלה. אבל הם נהגו בסבר פנים יפות, הוציאו סיגירות יוניות וכבדו אותנו. אתנו בחפרות היה גם טייס גרמני שהופל. אחד הסוככנים מצא אותו מיד, באו דברי-שלום נרגשים, והקציין נתן לו מיד שפופרת של גלולות - תרופה מעוררת. כנראה. עתה הומטרה עלינו אש חיל-הרגלים האנגלי. הגרמני האחד ששמע אנגלית נפל ומת. הגרמנים נתנו לנו כל מיני פקודות, אבל אגשינו לא הבינו את שפתם, עשו את ההפך מן הנדרש, ובתגובה לכך ירו הגרמנים אחדים מאתנו למוות. אחו מהם פקד: לשבת! כאן עשיתי מעשה-שטות. סננתי מבין השבים אל שכני «Sit down». אחו הגרמנים היה אחד, שעשה עלי רושם בלתי סימפטי ביותר, טיפוס של קצב, בעל פנים ברוסטיים, מאלה שראינו במחנה-הריכוז בגרמניה. הוא הסב עליו את תשומת-הלב בחירותיו שהשמיע בקול רם, ואני שמעתי בקראו: «את כולכם, חזירים שכמותכם, צריך היה לכבד ככדורים! אחדים גם הפלתי זה עתה». ברנש זה שמע באמרי «Sit down» ודבר זה גרם לי כעבור זמן קצר רגעים אחדים בלתי-נעימים מאד, כאשר אספר להלן.

בידי הסוככנים היו מפות מודפסות ובהן מסומנות עמדות. אין זאת כי ירדו מתוך כוונה לבבוש את בית-החולים הזה. קציין, בעל פנים טובים, בא ואמר בקול שליטים, שהיה בו כרי להרגיעני: «יש להתנהג עם האנגלים יפה. רק ליונים אל תאמינו!» חברי שאלו חרש: האם יהרבו אותנו עכשו? אני ושוו אחד, אנגלי, ששמע גרמנית, הרגענו אותם בתגועות. סבורים היינו כי כבר נכבש האי כולו. בעצם הדבר, - במדה שמצב רוחי האדיש נתן מקום לרגשות בכלל, - שמת הייתי שהכל עבר. אבל האש המכוונת אלינו התחילה להתגבר יותר ויותר. הגרמנים השיבו אש בעירנות והקציין צוה עלינו לקרוא בקול: «Prisoners here»

»cease firing« (»שבויים כאן, חדלו לירות«). אחרי-כן שאל מי מאתנו מבין גרמנית. כונתו היתה לשלוח את מי מאתנו כשליח אל האנגלים. לא היתה לי כל נטיה להתבלט, גם בכלל וגם כיהודי. האנגלי שהזכרתי לעיל הודיע על עצמו, אלא שבינתיים פגע כדור ברגלו. אז הצביע »הקצב« עלי: »זה מבין משהו«. בקראתי, אך העמדתי פנים כלא מבין דבר. אבל האנגלי תרגם לי את דבריהם, ו»הקצב« החזיק באותו זמן אקדח סמוך לחזי: כי אלך אל האנגלים או אל הניוויילנדים ואניע אותם להכנע. תפקיד נאה... אבל על כל פנים היתה כאן האפשרות להתחמקות. אני פניתי ללכת ככל אשר יכולתי, ואותו »קצב« ירה מן »הטומי-גן« מאחורי עקבי, כדי »להוסיף לי חשק«; וכך רצתי מתוך האש הגרמנית אשר מאחורי אל האש הניוויילנדית לפני. אבל תהלה לאל, לאחר שעשיתי כשלוש מאות ירד צויתי בשריקה לשוב. בא רץ מהמפקדה הגרמנית ואתו פקודה להעבירנו מן המקום הזה. אני שאפתי רות, ומתוך הקלה צלחתי שוב לתוך האנונימיות הקודמת שלי.

יצאנו לדרך כהילוך מהיר. הגרמנים התנהגו אתנו בהגינות ובין השאר סקדו עלינו להשליך את קובעי הפלדה, שיהיה ניכר ברור כי אין אנו אנשי קרב. ליד מחנה אנגלי מצאנו דברי-מזון, והסוככנים נתנו גם לנו לאכול. בידי כל בחור ובחור היה דגל צלב הקרס; ובשעה שחנו מעלינו מטוסים גרמנים היו הסוככנים פורשים את דגליהם על פני הארץ, ואז הוטלו למענם כל מיני דברים מתוך המטוסים. כפי שראיתי אחרי-כן השיגו רבים מאנשינו דגלים כאלה והם תמדו להם לצון לפרוש מומן לזמן את הדגלים ולקבל בעבור זה מתנות מאת הגרמנים.

אבל לפי שעה הוסיפו הניוויילנדים להמטיך עלינו אש כבדה. רבים נפגעו. הגרמנים היו צועקים מר בהפעם—שלא כאנגלים, כניוויילנדים, כיהודים. אולי גם כאן השפעת הגלולות שהם בולעים לפני הטיסה.

כל נעלים ראויים לשמן לא היו לי, רק סנדלי בית-חולים שסוליות-גומי להן. ההליכה היתה קשה עלי. נשענתי על אחד החברים. הוא נפגע בכדור ונפל. הוספתי ללכת לבדי. שש שעות צעדנו עד שהגענו אל חר, ומסביב לו אדיות עמוקות. הגרמנים אבדו קשריהם ועמדו אובדי-עצה. במקרים אלה נראים הם מחוסרי ישע במדה רבה יותר מן האנגלים. היה לנו הרושם כי מוקפים אנו, ולפי שבטוחים היינו כי אין הגרמנים מבינים אותנו קראנו בקול לפי פקודתם: »don't shoot, prisoners« (»אל תירו, שבויים כאן«), אלא שהוספנו: »Only 25 jerries here« (»רק 25 ג'יריס • כאן«) הסוככנים תפסו עמדה ליד המדרון. אני ועוד חמשה שכבנו תחת עץ זית, ומאחורינו שני גרמנים מחויקי »טומי«, שהשתמשו בנו להגנתם. אני השתטחתי ככל אשר יכולתי, אבל לא רבות היו האפשרויות לצאת בשלום. הניוויילנדי שעל ידי התרומם משהו, ספג שני כדורים, נפל עלי והוציא נשמתו. הוא שתת דם עד להחריד, ודמו ניתו על הגרמני; זה היה מרוגז מאד והיה רוטן לעצמו בלי יסוד מוצדק ביותר: »אנגלים ארורים — הורגים את אנשיהם הם!« אני שמתי לב שהבחור אשר עלי מת, אבל עשיתי תנועות כדי שיראה הדבר כאילו עודנו מטרפר, ואמרתי לגרמני: »I'll bring him to the doctor« (»אני אניאנו אל הרופא«). »דוקטור, דוקטור« חזרתי, מתוך הנחה כי מלה זו תהיה מובנת לו. ואף אמנם נתן לי אות לשאת את האיש מכאן. הסלתי את המת על כתפי ואשאנו עד לואדי הקרוב ביותר. בינתיים נתכנסו לשם עוד מספר אנשים מאנשי בית-החולים. מסביב היו מוטלים מתים—גרמנים וניוויילנדים. לקחנו את כלי-בשקם וירינו בסוככנים הנותרים עד כלותם. אותה שעה כבר הגיעו גם אנגלים. במרוצה חשנו אל שורותיהם ויצאנו לדרך עמם. כך הייתי שנית בן-חורין.

• ג'רי—jerry—כנוי שנתנו האנגלים לחייל הגרמני. — המער.

אם רצונכם בהמשך לפעלכם, הברח הוא שימצאו טירונים לחיל-הרגלים. אוליבר קוזמל (בימי מלחמת האזרחים באנגליה)

המחלקה ב"משמר הארץ" בתור יחידה לוחמת

עכשיו. לאחר שנקבעו כבר סופית תפקידו וזיונו של "משמר הארץ" ולאחר שהכירו בכך שעליו יהיה לפעול יחד עם יחידות הצבא הסדיר, הגיע הזמן שאירגונו יותאם למלוי הצרכים הנובעים מן השרותים שיידרשו הימנו. בכדי שנוכל לשתף את עצמנו בצורות-קרב כנדרש מיחידות בצבא חדיש, שומה עלינו להכניס שנוי במושג הקיים על המחלקה. שום קצין ושום סמל לא יוכל בזמן המלחמה לשלט כראוי באותו המון רב המכונה, לעתים קרובות, ב"משמר הארץ" בשם מחלקה. וכן אין זה בגדר האפשרות לבצע את האמון לקרב הנהוג כיום, מבלי שגודל המחלקה והמבנה שלה יהיו קבועים ותקינים. על המחלקה להמצא תחת פקודו של קצין, וסרג'נט מעולה - סגנו, וכן לכלול כתת-מטה, מורכבת ממפקד הכתה ושבעה רובאים: שנים בתור מקשרים והשאר לתפקידי-הבטחה כלליים. נוסף על כך צריך שתהיינה עוד שלש כתות, כל אחת מהן מורכבת ממפקד-כתה ושבעה אנשים, כשהמפקד מזויין בתת-מקלע תומסון. המספר הראשון - במקלע, והשאר - ברובים. יש לצייד כל כתה ב-4 רמוני-מילס, והמספרים חמשה וששה יהיו רְמָנים.

«מטיל-רימונים» מהטפוס «נורתהמפטון», אחד הסוגים החדשים של נשק כבד שנתן ל"משמר הארץ". אחד מתפקידיו העיקריים - פעולה נגד טנקים.

מחלקה כזאת מספר אנשיה יהיה 34, וכן חשוב שיהיה עוד איש, עם מכוננית, שילוח את המחלקה אל הקרב עד כמה שהדבר ניתן לעשותו. (אם

אמיץ לב הוא יוכל להרחיק לכת מאד עם המחלקה). וימציא להם תחמושת רזרבית, מזון וכו'. אם יתגלה צורך בכך, יש להעמיד את המחלקה על 40 איש, לשם בטחון כי בצאתה לקרב הכלל לפחות 35 איש. מבנה זה יצריך קצין אחד, סרג'נט אחד. וארבעה סמלים נמוכים יותר על כל 40 איש של „משמר הארץ” – ולא יהיה בכך משום הפרזה במספר המפקדים. יחידות רבות עמוסות עתה יותר מדי בסרג'נטים, מפאת השנויים במספר אנשיהם שחלו בחדשים האחרונים. הרכב המחלקה יהיה איפוא כדלקמן:

– „קבוצת הסיוור”, המורכבת מהקצין ושני מקשריו מכתת המטה. – „קבוצת הפקוד” המורכבת מסרג'נט המחלקה וממפקדי הכתות, כלומר מאלה שתפקידם לקבל ולבצע את פקודות הקצין לאחר שהוצאה לפועל פעולת הסיוור. – „הקבוצה הלוחמת”, כלומר שאר אנשי המחלקה, מלבד הנהג, המהווה יחד עם מכוניתו את „קבוצת התובלה”. ואין מלים בפי להדגיש עד כמה זקוקה כל מחלקה למכונית כזאת. בצורה זו תהיה המחלקה יחידה נושאת את עצמה ומוכשרת לתנועה כמקובל בצבא הסדיר.

בתנועה לקראת אויב שטרם באו אתו במגע, ישלח מפקד המחלקה כחה שתפעל בתור „חוד” המחלקה. כחה זו תתקדם בהנהלת מפקדה בריחוק של 100 ירד בערך לפני המחלקה. עליה לשלוח לפניה שני גשמים, הפועלים כנוג ומתקדמים אחד-אחד לסירוגין, מתוך סיוע הדדי.

מפקד הכחה ושאר חמשת אנשיו יפעלו אף הם זוגות זוגות, מאחורי הגשמים, והריחוק בין כל איש לבין-זוגו צריך שיהיה 5 ירד לפחות. יש לאמן את ששת אנשי הזוגות כדלקמן: המספרים א ו-ב ישאו וישמשו את המקלע; רובאי ורובאי-רמן יהוו את הזוג השני, מפקד כחה עם סגנו – את הזוג האחרון. בדרך זו יהיו בכל כחה 2 זוגות מורכבים מרובאי ומרובאי-רמן בכל זוג. משבאו במגע קרוב עם האויב ויש צורך לשלוח את הרובאים לפנים, על מפקד הכחה רק לומר: „הרמנים, קדימה” – והרמנים, וכן הרובאים-הרמנים המשמשים הבטחה כל אחד לבין-זוגו, יתחילו להתקדם באטיות לעבר האויב. בהטלת רימוניהם יוכלו לחפות באש על הכחה, להסתערותה האחרונה בכידונים. בעקבות הכחה הזאת ילך מפקד המחלקה עם „קבוצת הסיוור” ו„קבוצת הפקוד”. הללו תהיינה מורכבות מהמפקד ושני מקשריו, שאר שני מפקדי הכתות וכן הסרג'נט, באם יצטוו להיות במקום. הכתות, מחוץ ל„כתת החוד”, תעמודנה בפקודם של סגני המפקדים שלהם – ומן הדין הוא שאלה יהיו אנשים מעולים באמת. באופן כזה ימצא תמיד מפקד המחלקה בסמוך למקום, כל אימת שיפתחו באש על „כתת החוד”, ולידו מפקדי הכתות, ותהיה לו האפשרות לערוך את הסיוור ולתת את פקודותיו לאלתר. זמן של שתי דקות מספיק, על פי רוב, לבצוע הסיוור ומתן הפקודות. בעקבות „כתת הפקוד” באות „כתת הסיוע” * ומיד לאחריה „כתת התמרון” *, כל אחת בפקוד סגן

* הכונה היא לכך, שמשנתקלים באויב מגבירה הכחה השניה את ראש שורת-המחלקה ואילו הכחה השלישית פונה הנהגה בכדי לנסות ללפוף את האויב. – המער.

המפקד שלה, ומאחוריהן - המכונית.

עתה, אם נזכור שריוח של 50-100 ירד צריך שיפריד בין כחה לכחה, וריוח של 5 ירד לפחות - בין כל שני אנשים בכחה, ברור, שהמחלקה תשתרע על פני 400 ירד לפחות, ומחלקות בנות 100 אנשים, או כמספר זה בערך, עלולות לכסות שטחים נרחבים.

אין די מלים בפי בכדי להזהיר מהצטופפות, אך לעולם לא ימנעו ממנה אם מספר אנשי הכחה יהיה יותר מאשר הוצע לעיל. המשמעת החמורה לגבי הליכה והשארת עקבות בשטחים הפתוחים לתצפית מן האויר, וכן ההמנעות מדריכת שבילים בהם שכוונם עלול לגלות את החנויות והעמדות לאויב (track-discipline), הן דבר שהשגתו קשה. אם כי הוא הכרחי לכל הגנה. בגופים גדולים מדי לא יתכן לקיימו בשלמותו, אולם הדבר אפשרי במחלקה מאומנת יפה. בגודל האמור.

בהודמנות אחרת עוד נכתוב על "המחלקה בהתקפה" ונתאר כמה יפה מסוגלת מחלקה כזו למלא את תעודתה.

לאחר שפלוגות "משמר הארץ" תאורגנה מחדש לפי הקיום שצוינו ברשימה זו (ויש להניח שדבר זה כבר בוצע במקרים רבים), אפשר יהיה להתחיל באימוני יום א' לפי הכתות, וללמד כיצד חוצים דרכים, עוברים על פני קירות וגדרות, שיחים סבוכים וכיו"ב. ואז יהיה הרבה יותר פשוט להכניס את השימוש במכני"הכחה, עד אשר יתחילו האנשים להסתדר לפיהם אף ללא כל פקודות, וכן את השימוש הנכון בצירופי התנועה והאש - של המקלע, הרובה והרימון.

הצורך בתכנית מסוימת לאימוני חורף בשביל הבטליון כלו, לפי הקיום שהותוו ע"י מיניסטריון המלחמה, הוא ברור למדי, ויש הכרח בבית-ספר לקצינים וסמלים ששעוריו יתקיימו פעמיים בחודש, על מנת לתאר בהרצאה, במעשה ובהדגמה את העבודה שיש לעשותה בחודש הבא, וכיצד מלמדים אותה. בכחו של מוסד כזה להבטיח אימון אחיד לכל המחלקות, ועל-ידי זה שיצייד את כל הקצינים בתכנית-אימונים מעובדת ויודיכם בדרכי-ביצועה - יכשירם למלוי תפקידם הקשה ביתר יעילות.

(„Defence“, מרץ 1942)

בְּלִי אִמְתָּ שְׂאֵנֵנוּ מְדַבְּרִים וְהַזְנוּנוֹת בְּשָׂרֵי-צָבָא גְדוּלוֹת וּמְצִיבִים יָד לְחַנְיָעֵל, לְפִלִּיאָוֶן, לְסַרְלִמְוִז וְדוּמִיָּהִם, - הִבָּה וְנִצִּיב יָד וְנָכַר גַּם לְ"מִפְקֵד הָאֶלְמוֹנִי", הַיְנִי, לְמִפְקֵד הַסּוּב שֶׁל פְּלָגָה, מִחֲלָקָה, אוּ בָּקָה, הַפּוֹלִיָּד אֶת אֲנָשָׁיו קְדִימָה אוּ סְחִיזִק בְּתַקְוָה בְּעִמְדָתוֹ - וְלֹא פִעַם נִפְל חָלַל בְּאֶלְמוֹנִי. אֵלֶּה הֵם, בְּסוּפּוֹ שֶׁל דְּבָר, שֶׁחֲלָקָם הוּא הַגְדוֹל בְּיִזְתָּר בְּנִצְוֹנוֹת.

גנרל ארציבלד ווייל

מצויי-השעה לנוער הבריטי

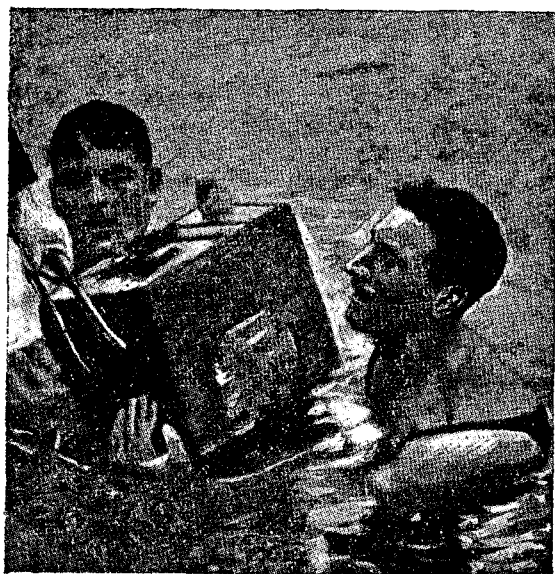
החנוך בעבודה כי רבים מאד מבני הנוער נתונים למתיחות ניכרת עקב עבודתם בחרושת, למודי-ערב לאחר שעות העבודה, או עבודת-בית קשה (נערות). «אין הכונה בדרך כלל לשימוש בדרכי כפיה, כי אם למתן עצה ועודד לנוער כיצד עליהם למלא את חמקידם, וכן להבטחת מעע ביניהם לבין שירות הנוער».

אם כי הנערים מקבלים חסש גמור בנוגע לצורת

המאמצים לשתף את הנוער הבריטי במסגרת מאמץ-המלחמה, בדרכים ובתפקידים ההולמים את גילו, ואת תכונותיו מרובים הם, ובזמן האחרון לובשים הם צורות מוחשיות יותר ויותר. גוסף על 'הנטיין המענין של הפעלת הנוער לפי התכנית של "אותות-המחוד" (ראה "מערכות" מס' ה' הרשימה "אימון הנוער"), ועל פעולותיו, הסתמיות במקצת, של "שירות הנוער" שחוקם בכל מקום ליד רשויות-החנוך המקומיות, — באה עכשיו חובת

הריוסום הכללי, המוטל-ר על הנוער בגיל של 16 עד 18 שנה, — ואשר בביצועה בני 17 קודמים לבני 16, ונערים — לנערות.

לאחר ההרשמה מוזמן כל נער ונערה לשיחה ע"י הועד המקומי ל"שירות הנוער", כדי לברר את נטיותיו ויכולתו, ולעמוד על כך, באיזו מדה כבר שיתף את עצמו במאמץ המלחמה על גילוי השונים. אם נער זה משתייך כבר להסתדרות-נוער (צופים, קבוצות-הנוער של אגודות קואופרטיביות, גודדי הנוער" של הכנסיות, קלובים של נערים" או "של נערות"), או לשירות נוער ("הקדטים" העוסקים בתכשרה טרום-צבאית, "קורסוס ההכשרה תאורית", סניפי-הנוער של שירותי ההגנה האזרחית) זה או אחר — ממצאים את פרטי השיחה, ואת סיכומיה של הועדה, לארגון המתאים.

אימון ל"כטליונים וחיללים צעירים" (ראה מערכות י"א, עמוד 67), העברת חיבת תחמושת בשתייה דרך נחל.

כשמתגלה שהנער היה לשעבר חבר בארגון כזה — מציעים לאותו ארגון לנטות, ע"י מעע אישי, להניעו לחדש את חברותו. ברם, לבני אלה אשר לא היו מאורגנים בשום צורה שהיא, נוהגים לחזימם לשיחות, בלתי רשמיות וידידותיות, עם אנשי רשות-החנוך המקומית, בכדי "להטנות את תשומת לבם לדרכים שבהם יוכלו לשרת את ארצם בשעה זו ולעודדם להצטרף לשם כך אל אחד הגופים המאורגנים המתאימים".

האימון או הארגון שהם יעדיפו להתנדב אליהם, הרי ינתן כל העודד האפשרי להחקשר באחת הצורות של הכשרה טרום-צבאית. על שלטונות החנוך המקומיים לקבוע את המגע עם נציגי "הקורפוס להכשרה אירית" (ראה הרשימה המיוחדת "טייסי חמחר"). ועם גודדי ה"קדטים" (להכשרה טרום-צבאית של הנוער), וכן "קדטי-הים" ו"צופי-הים", בכדי לתכנן באופן המועיל ביותר את הפעולות להצטרפות הנוער

לעומת זאת, רוחות הדעה על הצורך להרחיב את מעולותיו של "שירות הנוער" בקרב בני 14-16. שאינם עומדים עדיין להרשמה. לרגל הצורך הרב של השירותים המזוינים (הצי, הצבא, חיל האוויר) בתכונאים, יש לעודד להמשיך בלמודיהם, כהכנה לאמון תכני גוסף לאחר שיצטרפו לאחד השירותים. כבריטניה עוסקים עדיין בעבוד תכנית מפורטת שתתא הולמת את הצרכים והמשאלות המיוחדים של הנוערות. הרשמון עומדת להתחיל רק לאחר השלמת תכנית זו.

אליהם בהתנדבות. יחד עם זה ראוי לציון הודעה כי לנוער בגיל 18-17, "משמר הארץ" הוא הגוף ההולם ביותר. כמוכן באה גם הודעה נוספת, כי בשביל תפקידים ידועים (כנראה— של קשר וכיו"ב)— יורד גיל-המינימום של הצטרפות למשמר הארץ עד ל-16. ואולם לארגון גילים נמוכים יותר ב"משמר הארץ הצעיר" מיוחד— קבע מיניסטרוון המלחמה עמדה שלילית, מתוך רצון לקיים גם לעתיד את עמדתם של "קורפוס הקדטים", בתור הארגון היסודי להכשרה טרום-צבאית.

ט י ס י המחר

(Corps), שמנגנונו הארצי והמקומי שימש גרעין בערים, בעיירות ובכפרים שבכל רחבי הארץ. וכן נכללו ב" A.T.C. אסקדרוני-התעופה שהיו קיימים באי-אלו אוניברסיטאות, והסקציות לתעופה של O.T.C. (קורפוסים לאימון קצינים) באוניברסיטאות. התחלות צנועות ומקוטעות אלו הורחבו כל כך שכבר הובטחו אלפי טירונים לשירות בעתיד בחיל-התעופה, (קברניטי מטוסים), עובדי-אוויר, עובדי-קרקע ותכונאים ואלפי קדטים אחרים כבר נכנסו לחיל-האוויר המלכותי, או לענף-האוויר של הצי, ומהם זכו באותות הצטיינות.

«קורפוס ההכשרה האווירית» (A.T.C. — Air Training Corps). שארגון עיי מיניסטרוון התעופה כדי להקנות אמון טרום-שירותי לטייסי המחר, השלים בימים אלה את שנת פעולתו הראשונה. הוא נתקבל בהתלהבות רבה עיי הנוער שלנו חדור רוח-התעופה. אין זה הישג קטן להגיע תוך זמן קצר כל כך ל-165 אלף קאדטים ב-1,500 יחידות-הכשרה (בכלל זה 23 אסקדרוני תעופה של האוניברסיטאות), ל-7,000 קצינים ו-12 אלף מדריכים אורחיים. הדבר הושג עקב שיתוף-הפעולה בין שלושת השירותים הלוהמים, מיניסטרוון-החינוך, המועצות המחוזיות והשלטונות המקומיים, מוסדות וגופים חנוכיים וצבוריים, בסיוע מורי בתי-הספר, חיילים משוחררים, רופאים ושאר בעלי מקצוע. הישג זה מוכיח בעליל את יעילותה של שיטת ההתנדבות.

קורפוס ההכשרה האווירית מחולק לשלושה: הקומ יחידות באוניברסיטאות, בתי-הספר ובנקודות-ישוב. בכמה מקרים נתמזגו לאחת יחידות בתי-הספר והיחידות המקומיות, לתועלתן ההדדית. מיניסטרוון-התעופה אירגן באוניבר-סיטאות קורסים של 9 חודשים בשביל צעירי-שנחשבו כקצינים-יבחה; המועמדים נבחרו לפי המלצת מנהלי בתי-הספר שלהם, או מנהליהם לשעבר — אם עזבו את בית-הספר — ונתאשר עיי ועדי-הבחינה של חיל-האוויר המלכותי הם עוברים באוניברסיטה קורס המתאים לקורס ההכשרה הראשוני הניתן בחיל-האוויר המלכותי ולאחר שהם עוברים קורס זה בהצלחה יכולים הם להיכנס מיד לבית-ספר התחלי לתעופה, וכן יכולים הם להפיק תועלת מלאה מלימודיהם האוניברסיטה במשך הזמן שהם שוהים בה. בין המתאמנים שעברו את הקורס הראשוני באוכספורד נמצאו מכוני של קולנוע, דובס, וסקיד בכאנק.

הצלחתה של תכנית הובטחה במידה רבה הדורות לאמציו של מסקד-התעופה ג'. א. צ'אמיר, המשמש מפקד הקורפוס, ומר ג'. פ. וולפנדן, מנהל בית-הספר שבאפינגהם, שעבד שנה אחת כמנהל ההכשרה הטרום-שירותית במיניסטרוון-התעופה, וחזר עתה לעבודתו בבית-הספר. במקומו של מר וולפנדן נתמנה מר ג'. ו. וייקפילד, ציר הפרלמנט, שהשתתף בנבחרת אנגליה בתחרויות הבין-לאומיות בכדור-«ראגבי». בהוסד A.T.C., בפברואר 1941, היה כמעט לגמרי שלו ארגוני; והקמת ארגון ארצי זה לחיל-התעופה של מחר הוא מעשה אמנות של ארגון יש מאין. כיסוד לנ שימש «קורפוס הקדטים להגנה אווירית» (Air Defence Cadet)

פעמים בשבוע – ובמשך 6 חודשים החסיר רק שתי הרצאות. אין להתפלא על כך שסיסמת A.T.C. היא: "venture, adventure" – «עזר והעפלה».

הצלחת קורפוס ההכשרה לתעופה עוררה התענינות בארצות שונות באימפריה, ותכניות דומות לוו הופעלו (על חשבון המקומות) במצרים, באוסטרליה ובדומיניונים אחרים, ואפילו במקומות מצערים כטרינידאד. לפני זמן-מה הודיעו, כי עומדים להתחיל בהרשמת 15 אלף צעירים לקורפוס האוסטרלי לשם אמון בתעופה. אלפי נערים בקאנאדה כבר נרשמו «לליגה לפרחי תעופה» ("Air Cadet League"), ובכל מחוז ומחוז, מקולומביה הבריטית ועד קוויבק, גוסדו יחידות שלה. קצינים מחיל-האוויר המלכותי הקאנאדי «הושאלו» למרכז הארצי של הליגה, באוטאווה, ולכל אחד מששת איזורי-הפקוד של חיל-התעופה, כדי לסייע באירגון הקדטים ואימונם.

בשכיל נעדים הצעירים מבני 16 (ל-A.T.C.) רשאים להירשם מבני 16 עד 18) אירגנה הסתדרות-הצופים בבריטניה הגדולה סקציה מיוחדת לתעופה, וליד כמה מיחידות A.T.C. גוסדו קבוצות-הכנה צעירות. אחד הקשיים הכרוכים בתכנית בעבודה כולה היא שאלת הציוד והמדמים, אך גם על קושי זה מתגברים עכשיו. לפי שעה אין כל סימן לתפוגת ההתלהבות בקרב הנערים או מדריכיהם. יחידות חדשות מתארגנות והולכות, ובהגיע הנערים לגיל הכניסה לחיל-האוויר המלכותי, באים הנערים הצעירים וממלאים את מקומם בהכשרה. התכנית החרשה למיפקד הנוער עתידה להגביר ביתר שאת את זרם הטיירונים. קורפוס ההכשרה האווירית כבר הצדיק את קיומו ואין ספק כי בחדשים הבאים ילך מחיל אל חיל.

למלאות שנה לקיום קורפוס ההכשרה לתעופה שלח מיניסטר-התעופה סיר ארצ'יבאלד סינקלר אגרת-ברכה, שבה הצהיר בין השאר: «השמים עודם מעוננים, אך מעל למעבה העננים, באור השמש, יש מקום לכל אלה המסוגלים להגביה טוס».

מאת כתב התעופה של ה"טיימס"

השלטונות המקומיים הגישו בכל מקום נזרה רב-ערך בתמציאם אפשרויות לרכישת זשקלה נוספת לנערים, שבדרך אחרת לא היה יכולתם להגיע לדרגה הנדרשת. והרי נוסף על זועלתו ככוח למאמץ המלחמה, ממציא A.T.C. אלפי נערים אפשרויות להשכלה שאמלא הוא לא היתה ידם משגת. וכן מקנים להם ידיעות בסוגי מלאכה שונים, שיאפשרו להם כניסה למקצוע לכשיבוא השלום, ונערים רבים מצאו להם ענין רב לעזות בו בשעות-הפנאי – כשעשועים שאפשר לפתחם בקשר עם פעולות A.T.C. למשל, אסקאדרון באחת מערי-השדה אירגן קבוצה לתבניות אווירונים. השלטונות המקומיים העמידו לרשותם את חדר-המלאכה של בית-ספר, ובאחד מערבי השבוע אפשר לראותם שם כשהם בונים את תבניותיהם לפי זכניות ושרטוטים. מחנות מוצלחים מאד סודרו ימי הקיץ, הנערים לא רק בילו את חופשתם באוירה בריאה אלא גם רכשו להם נסיון רב-נצח. הקאדטים צמאים להשתלמות במדה כזו, שמרשים להם לבקר בשדות-התעופה ובשאר אוטרות חיל-התעופה כדי שיתבוננו לעבודה ונעשית שם.

ומעשה בשני נערים שיצאו לפני זמן-מה לטיסה בסירת-טיס «סאנדרלאנד», ממיפקדת-חופים. כעבור זמן-מה הודיע הטייס באלחוט: «נכנסתי בקרב עם האויב». אחר כך נשתחק. לאחר זה נמשכו כמה שעות של דאגה. לבסוף, כערוב היום, הופיעה סירת-הטיס, ומתוכה קפצו שני הקאדטים כרעש גדול ובהרמת-אגודל הריעו: «היפלנו אותם».

רק התלהבותם ותקיפות החלפתם של המדריכים והקאדטים אפשרו להתגבר על כמה קשיים שנחקלו בהם באזורי הכפר המרוחקים. הרי שתי דוגמאות. באזור הכפרי של יורקשיר אאמנים כשלושה כפרים קבוצות קטנות של קאדטים. כדי לאפשר להם לקבל הדרכה קבועה ונעמיים לשבוע מקדישים המדריכים לעבודתם את כל ששת ערבי החול.

פועל חקלאי בן 17, ממחוז וילטשייר, עובר באופניים מרחק של 25 ק"מ הלך ושוב כדי להשתחף בקורס הנערך בעיר הסמוכה שלוש

הכשרת נערות לתפקידי זמן-חירות

בועד הזמני מיוצגים «שירות-הנוער», שכבת המורים ושלטונות החנוך. את מלוגות הקורסוס החדש מקימים ליד שלטונות החנוך המקומיים, בתי ספר ואגודות צבוריות. אופי ההכשרה היא פחות מותאם מראש לצרכיו של איזה שירות מלחמתי מסוים, מכפי שקיים הדבר לגבי הנערים. על הכשרה זאת להכין את הנערה בגיל 14-19 לשירותים צבאיים, להגנה אורחית או לשאר סוגי עבודת המלחמה (במשק, בענפים התכניים ובשירות). משערים כי הדרכה זאת תחסוך אחיכ לנערות אלה עד כדי ששת חדשי אמון ראשוני בכל ענף מענפי השירות הלאומי, שאליו תצטרפנה בהגיע זמנן. ברם, התכנית כוללת כבר גם מדור שאופיו מקצועי, המכוון לספק צרכיהן של בנות ה-16-18, שהיו צריכות להופיע להרשמה החל מחודש מרץ ש. ז. וכן מכוון הוא למתן הכשרה כללית, שיהיה בה מן התועלת גם בימי השלום. נושאי ההכשרה היו: הטפול בילדים, ייצור מזון, שחיה ודרכי הצלת נפשות, וכן יטפלו בין השאר בעניני עזרה ראשונה, גויס מלחמתיים, בשול בשדה, מלחמה בשריפות, סדרי משרד, הישובי סדנאות, החזקת מכונות נפט וטיפולן, הולך ומתבלט יותר ויותר הצורך, בכל המחוזות, בחבר נשים המסוגלות וראויות לשמש מכונות ומדריכות לקורסוס אמונים זה.

בריטניה, הרחוקה מאד בכל מבנה חייה ממגמת ה«טוטליטריות», נגשה מתוך היסוסים ובוהירות רבה מאד לבעית שילוב הנוער לתוך מנגנון המלחמה, ואפילו לזו של הכשרה קודמת. טבעי הדבר שהזהירות רבתה עוד יותר לגבי בעית הכשרתן של הנערות. התכנית הרשמית לכך—עודנה בשלב העיבוד, אך בינתיים, בדרך האופינית לחייה הצבוריים של בריטניה, החלה פועלת היזמה הצבורית החפשית. אגודות ואישים בחלקי הארץ השונים התחילו במאמצים להקים גם בשביל נערות אגודים להכשרה עצמית על יסוד התנדבות, כאשר נעשה כבר מוזן בשביל נערים. אחדות מהתחלות בלתי-רשמיות אלו זכו להצלחה נכרת. לבסוף, ביזמתו של המיניסטרוני לחנוך, נתכנסה ועידה (בפברואר ש. ז.) של יוזמי יחידות ההכשרה האלו ושל באי כוח אגודי הנוער, והיא יסדה «התאחדות לאומית (ארצית) של הקורסוסים (הגדודים) להכשרת הנערות».

תפקידה של התאחדות זו נקבע «להבטיח לנערות אימון אשר יכשירן למלא את חובותיהן כלפי האומה במשך המלחמה ולקחת חלק בעבודת הכניה מחדש המוכרחה לבוא בעקבותיה». הסתדרות חדשה זו איננה ארגון ממשלתי כל עיקר, אלא אגוד חפשי, דוגמת אגודי הנוער הקיימים מוזן והנתמכים על ידי הממשלה.

הנצחון במערכת חסרלו נקנה במנרשי המשחקים של איטון (בית-הספר אנגלי מהמקורמים לנגי-קיימים).

לנינגטון

מורה בית-הספר הפרוסי הוא שנצת ליר קניגריץ.

ביספר

גדודי הסאנוסים

פרשת תולדות הכוח הצבאי הערבי הממלא את תפקידו במסע-המלחמה בלוב מתחילה בסוף יולי 1940, במחנה צבאי בריחוק של 24 ק"מ בערך מקאהיר. המפקד הראשי על כוחות בריטניה במצרים, וראש הסאנוסים קייד אדרים א'סאנוסי, הופיעו לפני קהל נרגש של בני שבטי הסאנוסים, הלבושים עדיין בגלגליות לבנות ומסרו לקצין אנגלי ולקצין ערבי שני דגלים: את הדגל הבריטי ודגל כחול-לבן עם סמל חצי-הסהר. לפני סוף ספטמבר 1940 הושלמו הבטליונים הראשונים, ובהקמתו של בטליון נוסף הוחל בראשית אוקטובר. כל בטליון היה מורכב מ-4 פלוגות, ובכל פלוגה 2 קצינים בריטיים ו-4 קצינים ערבים, וכן 3 בריטים בדרגות אחרות.

תחילתו של חיל זה נעוצה בקורות התקופה האחרונה, ב-12-1911 כבשה איטליה את לוב למטרות אסטרטגיות, לפי הודאתה, כדי לפצות את עצמה נוכח העובדה שהבריטים נמצאים במצרים, והצרפתים - בתוניס. בימי המלחמה שעברה קיבלו החושבים ברצון את דברי התעמולה הנרמנית, התקוממו ונרשו את הילות-המצב האיטלקיים שנשנו לכמה ערים באזור החוף, ורק ב-1922 ננשה איטליה לכבוש שנית את האיפרכיות שאבדו לה. הסדר הושלט שוב בטריפולי בפרוס שנת 1925. אך באזורי המדבר הוסיפו בני סאנוסי, אנשי-קרב קשי-עורף וקנאים, להחזיק מעמד.

תפקיד הכיבוש מחדש הוטל על הנגראל נראציאני. משטרו היה משטר של השמדה שיטתית: על עקשנותם של בני סאנוסי הניב נראציאני באכזריות רבה. מצפון אפריקה ועד דרומה, לא ישכח לעולם מעשה הפשע הפראי ביותר שאפשר לשערו בארצות צמאות למים - סתימת הברות במלט. לפי אומדנה מתונה ביותר נשמדה האוכלוסיה כדי מחציתה. אף הסמטיסטיקה האיטלקית הרשמית מראה, כי בפרק הזמן מ-1926 עד 1933 הוקטן ב-90 אחוז כל האיננונטאר החי בארץ זו. גם השיטות המתונות יותר, שהונהגו ע"י באלבו ב-1934, לא היה בהן כדי להשכיח זכרונות מרים אלה. משיצאה איטליה למלחמה נגד בריטניה נתעוררה שוב תקותם של בני סאנוסי להשתחרר מעול הכובשים. קבוצות קטנות של קצינים בריטים, ששוטמו כנאות מדבר-מצרים ובכפריה, מבורג אל-ערב עד סולום, מסולום לסיווה ומשם למרסה-מאטרות, ניהלו את פעולות הגיוס לחיל הערבי הלוכי. רבים מהמתנייסים היו פליטים ילידי לוב, שנורשו ב-15-20 השנים האחרונות. רבים מהם באו מנאך-בוב, נאות-המדבר שבה נמצא מקדשם של מושלי הסאנוסי. בין המתנייסים היה נער בן 17, מוחמד עומר אל-מוכתאר, בנו של מוכתאר הגדול, שנחפס ע"י האיטלקים בסוף שנות ה-20 ונרצח באכזריות יחד עם כמה מתומכיו.

בהגיע הטירונים אל המחנה צויד כל אחד מהם ביריעת-קרע, 2 שמיכות, סכין, מזלג, כף וצפחת * לאכילה, הצפחות הרהיבו את עיניהם בכרקן; הם שחקו בהן כילדים; רבים מהם שלא ראו מרָאָה מימיהם השתוממו בראותם את פניהם משתקפים בכלי המתכת המבריקים. למחרת יום הגיעם אל המחנה עשו להם זריקות T.A.B., הכניסום לרחצה, ונתנו להם מדים; 2 זוגות מכנסים קצרים, 2 חולצות, 2 זוגות

* ראה: מלון חדושי-מונחים.

ערכים, כריכות, מנפים וצינף ירוק, וכן חנורות, אשפות-כרורים, רובים וכדומים. בשבועות הראשונים עבר כל מירון אימון יסודי בהדרגת סמלים ערכים נבחרים ובפקוח קצין בריטי. קורס זה כלל: תרגול-סדר אלמנטרי, תרגילי מחלקה, תרגול-ישק, קליעה במטוח זעיר, ולבסוף — במטוח פתוח.

הפלוגות, המחלקות והכיתות הורכבו במדת האפשרות מתושבי מחוז אחד, עיר אחת או כפר אחד. כשעת משלוח המירונים לפלוגות התחשבו בכך. הפקוד על המחלקה נמסר לערבי, וגם כאן היו פקודיו על פי רוב מבני שבטו. מן הראוי לציין כי המושג „סאנוסי“ כולל כמה וכמה סיעות קטנות יותר, אך כולן שומרות אמונים למנהיגן הרוחני סייד אידריס-אסאנוסי שהוא אחד האישים המנהיגים בעולם המוסלמים. הסאנוסים, בהיותם מוסלמים, שומרים הם את הראמראן, הוא הזמן שבו כל מוסלמי נאמן אינו אוכל ואינו שותה מזריחת השמש עד שקיעתה במשך חודש תמים. בלילה הם עורכים שתי סעודות גדולות: האחת סמוך ל-2 בערב והשניה ב-8 לפנות בוקר. מנהגם זה הכנים הפרעות נכרות במשטר הצבאי, כי קשה היה לדרוש מלוי-חובה נמור על קיבה ריקה, ואפילו באוקטובר. לפיכך נסתיימו באותו חודש כל המסדרים והפעולות בשעת הצהריים, ולא בלי אינצידנטים מברחים. היה זה מקרה דגיל לראות את אחד הערכים מסתתר מאחורי אהלו ולזנום לנימות בשעות שאחרי-הצהריים בחשבו שאינו נראה לעין.

ערכים אלה אומנו והוכשרו לתפקיד חשוב: מלחמת-גארי לִיָּה. הם מתאימים מאד לשיטת מלחמה זו, בהיותם בקיאים במבנה שטח המדבר ובתנאים השוררים בו. ציודם כולל „גורדי“, יריעת אריג חזק של „יוטה“, בגודל של סמיכה. אדם בעל נסיון יכול לשכב בנומה שבחול ולהתכסות ביריעה זו להיות אינראה כמעט לגמרי. הסאנוסים נתכבדו להראות את דרכי השימוש ב„גורדי“ למפקד הבריטי במצרים. בסוף ינואר אשתקד באה בקשה ממחנה שבויים איטלקיים. מצד האיטלקים נפלו בשבי כמה אלפים ילדים שהיו מבני הסאנוסים, ומשנודע להם כי בני-שבטם משרתים תחת הדגל הבריטי הביעו מיר את רצונם להשבע אמונים לכתר הבריטי. בקשתם נתקבלה ע"י המפקדה הראשית בקאהיר, וכעבור זמן-מה הגיעו למחנה מכונות-משא שהביאו שבויים איטלקיים שהיו לבושים עדיין מדיהם האיטלקיים המנוונים. הם שוחררו כעבור זמן-מה לאחר שקיבלו מדים בריטיים.

רבים מהם נויסו בכוח הנשק, והעונש על בריחה או אי-ציות היה לא רק מיתה לאלתר אלא רצח איום של משפחת הנידון. ציודם היה נרוע מאד; רבים מן הרוכים היו מן המאה שעברה. בנשק כזה הטילו עליהם להרוף את התקפת גדודים בריטיים מעולים. ההברל בניהול גדודי הילידים הנהוג בכרימניה הגדולה ואיטליה בלט כזה; בשעה שהקצין האיטלקי הכריח את הערבי ללמוד איטלקית, נטל הקצין הבריטי על עצמו את המורה ללמוד ערבית.

(מתוך „החיל הערבי בלוב“ — סיימס, 1942)

ארבע מאות מטרים

עם שחר נכנסו לוחמי יחידתו של רונוב לכפר שנכבש חזרה מהגרמנים ואנו שרכנו צכשו דרכנו אליו על פני השלג העמוק, דרך שדה ההתקפה שלפני זמֶרמה. בסך הכל ארבע מאות מטרים היה עלינו לעבור מקוי חפרותינו שהשתרעו בקצה היער, עד המקום שבו התנווננו הגרמנים עד הלילה בעקשנות ובתימה. אולם ארבע מאות המטרים הללו היו שדה־מישור פתוח, ללא עץ ושיח, והגרמנים שישבו במתבואים מאחורי סוללות־השלג וקורות־העץ של חפרותיהם, יכלו לראות את כל המתרחש בקצהו השני ולירות בכל אחד שירים ראשו, והם אמנם ירו לילה לילה ללא הפסק בפתחם שמא נבוא אליהם ונאחזם בגרום. ואנשינו באו.

בן־לויית נחעכב, כשהוא נושם בכבדות מתוך עיפות, ואמר:
— קשה מאד, לכל הרוחות, לפסוע בשלג שכזה. כאילו כל רגל עמוסה פוד, ואני מיוזע עד לסניגי. עכשו עתה מבין? הרי אנו הולכים סתם, ואין יורים בנו, וכבר נפגונו במחצית דרכנו. 400 מטרים! התבין? וכיצד הם?

הוא סח על אלה שעברו את השדה הזה תוך כדי קרב, לעיני הגרמנים, תחת אש־מצטלבת של מכוונת־היריה, דרך מוקשים ופגזים, מקצה היער ועד הכפר עצמו שניתנה הפקודה לכבשו. אותה שעת בוקר מוקדמת עוד שמר השדה על עקבות ההתקפה. ראינו את גופותיהם של הנועזים ביותר, של זה שיצא ראשון מן החפרה קדימה, של זה אשר הספיק להגיע בריצה זבוחילה עד לאמצע השדה, גם של זה אשר פרץ, ורימון בידו ממש, עד לקצה חפרות הגרמנים, המקיאות אש ועופרת, ופתח דרך בפני חבריו ונפל. ועד לרגע מותו האחרון היתה יד ימינו גבויה קדימה, לקרב, להתקפה, להסתערות.

כעבור זמן מועט הגענו אל קוי הכצורים של הגרמנים. הגנה מעגלית עם תעלות עמוקות, כלוגנסאות וסוללות־שלג שנבמש ונתקשה כאבן, שתי נקודות־אש מבוצרות, 16 בקתות עפר שבהם הסתתרו הגרמנים מפני אש הולעפות של הארטילריה שלנו, צבורי קופסאות ריקות של פגזי מרגמות, אלפי תרמילי פגזים מרוקנים, מעילים קרועים של חיילים גרמנים, בקבוקים משל קוניאק בבקתות של הקצינים, ושוב תרמילי־כדורים, תרמילים, — ביוקר עלתה להם לגרמנים הנחמם זאת.

לא הכפר עצמו ולא אותה חלקת האדמה שעליה עמדו בתיו היו חשובים לגרמנים, אלא העובדה שקילומטרים אחדים מערבה עוברת דרך־הנסיגה של כוחותיהם העיקריים בגזרה זאת. התקרבותם של הבסיליונים שלנו לדרך הזאת סכנה היתה בה לאויב, כהדויקת עניבה סיבבי הצואר. ופקודה ניתנה: לקיים את ההגנה בכפר זה בכל מחיר, עד הרגע האחרון. ארבע מאות המטרים של השדה הפתוח הקלו על הגרמנים את תפקידם זה. נגשנו אל אשנב היריה הקבוע בסוללות־השלג: כל החלקה עד ליער עצמו כאילו פרושה היתה על בך היד. כאן צוחו הקצינים הגרמנים „אש—אש״. אולם אצל לוחמינו היתה פקודה משלהם, והם קיימה, ואילו הקצינים הגרמנים, אם־עלה בידיהם להמלט על נפשם, הרי הם צווחים את פקודותיהם בדרך העוברת קצת מערבה מהכפר הזה.

מי הם גבורי ההסתערות הזאת? רבים הם, אולם את זכרם של 15 הנועזים מעריך כל הגדוד מתוך צער רב ובהוקרה עמוקה. על 15 מקלענים, ובראשם הלויטננט ליטווק וסגן הלויטננט שץ־בין, הוטל לסייר את החלק הצפוני־מזרחי של הכפר, לשחק שני קני מכוונת־יריה, ובאם יצליחו — להתבצר בכתיי הקיצוניים. היה לילה. הם וחלו על פני השלג: צריך, שהאויב לא יבחין בהם עד הרגע האחרון, יש לעצר את הנשימה שלא תשמע, לפרוץ ליד סוללות־השלג עצמן דרך, בסערת־אש, אל הבתים. מרתק של שלוש מאות וששים מטרים וחלו המקלענים במשך של 4 שעות וחצי — זהו שיעור־הזמן בגיחה כגון זו. בארבעים מטר לפני

הפרות הגרמנים הרגישו בהם, והם נכנסו בקרב, הצתיקו שתי מכונות־יריה כפי שצווה עליהם ופרצו אל הבתים הראשונים והחזיקו בהם — בעבי האויב — חמשה עשר מול המש מאות. שצ'רבין הצליח לפרוץ לו דרך חזרה ולהביא את הידיעות הדרושות להסתערות המכרעת. חמשה עשר גבורים נפלו בקרב בלתי־שווה. בבוקר, אחר הנצחון, נמצאו גופותיהם בכפר שנכבש מידי הגרמנים, ובכבוד צבאי הובאו לקבורות.

הבטליונים צעדו קדימה. מפד הסיירים קוז'ין, שנפצע פעמיים, לא פרש מן המערכה — הגים את הגרמנים מהיער הקרוב. לסיירי קוראים בנדוד: „אנשי הגורדיה שלנו!“ כך עברו האנשים דרך ארבע מאות מטר של אש; עם שחר עבר הכפר לידיו; והבטליונים שלנו התקדמו מתוך קרב אל דרך־הגנסינה של כוחות הגרמנים העיקריים בגזרה הזאת. קצרה ופשוטה היא הודעת היום על כך: „צבאותינו המשיכו בקרבות־התקפה נגד הצבא הגרמני־הפשיסטי וכבשו נקודת־ישוב אחרות“.

כל המסופר לעיל אינו אלא שורה מתוך סכום יומי. נקודת ישוב אחת. ארבע מאות מטרים של שדה פתוח. והסתערות.

ייבגני קריגר, סופר מיוחד של ה־איובסטיה. בחזית המערבית.

יום רגיל

יש ימים שעל חשיבותם ומשמעותם במילואן אנו עומדים רק כעבור זמן ידוע; ישנם מאורעות המיועדים להגיב את פרים רק בעת־יד. השקפ בחזית, כביכול, חוזר לאמתו של דבר מתחתות הבויה ועבודה פנימית כמוסה של מכונת המלחמה.

ביחירתו של הקולונל קספֶּנְקוֹ צוין יום רגיל זה ע"י אפיודיה צנועה בהיקפה. ממול ליחידה משתרעת גזרה אחת מקו־ההגנה של הגרמנים, שהם מכנים אותה בפקודותיהם בשם „קו שמראוס“. בהתאם לנתונים מסוימים בקר אותה היטלר וצויה להחזיק בה בכל מחיר.

מה סיבו של הקו הזה? הוא ערוך במבואותיה הקרובים של נקודת־ישוב אחת, ומורכב ממערכת כפרים מבוזרים כהלכה; כולם משתרעים על פני מישור פתוח. הרוחים בין הכפרים נתונים לאש רצופה. כל כפר בפני עצמו מהווה מעין מבצר קטן, מוקף תיל דוקרני, סוללת־שלג, שרשרת של מחפרות מובלטות לָגנים. כל הבתים, כל הבנינים שבכפרים, הפכו למצודות־אש בצורות.

התקפה חזיתית על קו־ההגנה של הגרמנים — היתה משוללת־הניגון. נקפו, איפוא, בהחלטה הנכונה האחת במסבות אלו. עם דמדומ־שחר הסתערו יחידות־המשנה תחת פקודם של החברים ז'ינב ונְרִיקְצ'יץ' בניגוק מהיר אל הרוחים אשר בין הכפרים, חצו את הדרכים וביתרו את קו־ההגנה של הגרמנים בשתי נקודות חשובות. עוד פרס הספיקו הגרמנים להתאושש, התקדמו לוחמינו כשלושה קילומטרים וחצי. אולם כל זה שימש התחלה בלבד. משנתאוששו הפאשיסטים פתחו בהתקפה נגדית. לא הספיקו להגיח ממאורותיהם ומשר־עופרת ניתן בפניהם. שתי יחידות־המשנה שלנו שהיו במארב המילו את עצמן להתקפה. הגרמנים, שנימו להתקיף את אנפינו, נמצאו מותקפים מאנפיהם הם. הפאשיסטים המועטים שנשארו בחיים הצליחו לחזור למאורותיהם ולהנצל מאש ומכידון. פני השלג האדמו. פה ושם התגוללו גופות הגרמנים. חמש פעמים באותו יום הסתערו הגרמנים בהתקפה נגדית כשאיפה לקפס את מריזינו. לשוא. כל התקפות הנגד נהדפו באבדות קשות לאויב.

עם ערב הוברר לגרמנים שהמריז שלנו איתן, הם הפסיקו את נסיונותיהם לחסלו. חותחינו עמדו עתה במרחק 600 מטרים מכפר שנכבש ע"י הגרמנים. מעמדות־הארטילריה שלנו אפשר היה לראות בבהירות את הנעשה במחנה האויב.

בקליעה ישירה הלמו חותחינו עמדות־בסון מבוצרות אחת אחרי השניה. אחד הפגזים פגע במחסן־החמושת ופוצצו. היום ופשותיו צנוע־ההיקף הניבו, איפוא, הישגים לא ועומים. הושמדו 310 פאשיסטים, שני מחסני־החמושת, מכונות־יריה, מרגמות. והעיקר — במערכת־המגן הגרמנית הובקעה פרצה. ו. אנטונוב, סופר מיוחד של ה־איובסטיה. חזית קלינין, 10.8.

מהמחתרת הצ'כית במלחמה הקודמת

מעשי החבלה בבוהמיה ובמורביה, שאנו שומעים עליהם כיום, הם פרי מסורת טובה מימי מלחמת השחרור של העם הצ'כי במלחמה הקודמת. מלחמה זו התנהלה או בשתי חזיות. האחת — בנכר, תחילה כפעולת הסברה פוליטית של מסריק ובנש, ואחר כך בצורת השתתפות פעילה של הגרודים הצ'כוסלובקיים במלחמת האנטנטה עם ארבע המעצמות. החזית האחרת, לא פחותה מן הראשונה בחשיבותה, היתה בבית, בבוהמיה ומורביה. בעול המלחמה הזאת נשא ארגון חשאי, שקרא לעצמו לפי הדוגמא הסיצילינית בשם „מפיה“, בראשו עמד ד"ר פרשמיסל שְמֵל, שנתמנה, אחרי הקמת המדינה הצ'כוסלובקית, למנהל לשכת הנשיא; אחרי כיבוש פרג בידי הנאצים נאסר, והוא כבר איש זקן, ומת באחד ממחנות הריכוז שלהם. על חברי המפיה נמנו גם פקידים גבוהים של האדמיניסטרציה האוסטרית, כגון, יוסף ג'ינרט, בעת ההיא מנהל שרות הפקות הפוליטי על יד משטרת פרג, שנתמנה אחרי המלחמה, כגמול לשרותו רביהערך למען תנועת השחרור הצ'כית לראש משטרת פרג.

שני תפקידים היו לה ל„מפיה“: לקיים את הקשר עם התנועה שבחוץ לארץ, להודיעה אותה על כל המתרחש בבית ולהמציא לה חומר אינפורמטיבי חשוב על כונותיהן של וינה וברלין. בשטח זה השיגה המפיה הישגים מפליאים. סמוך לעירייה הקטנה ווטיצה, מדרום לפרג, עבר קו הטלפון וינה-ברלין על פני חוה קטנה ובודדת. בבית הקטן והצנוע הזה התקיימה המפיה מרכז טלפוני והאזינה לכל השיחות שהתנהלו במשך המלחמה בין שתי הממשלות שבווינה וברלין. חברי המפיה חררו גם לתוך מרכזי הרשות האוסטרית בווינה, ועל ידי כך היה בידה להמציא חומר חשוב ביותר לתנועה בחוץ לארץ.

ת. ג. מסריק, כספרו „שיחות עם קרל צ'פק“, מספר על כמה דרכי-ערמה שהיה צורך להשתמש בהם כדי לקיים את הקשר בין מרכזי התנועה שבחוץ לארץ לפרג, על אף הריגול של שלטונות אוסטריה. הרבה דאגה ועמל הסב לנו ענין שיגור השליחים לפרג. לא רציתי להשתמש בתחבולות המקובלות, שהיו ידועות כודאי לשלטונות האוסטריים, כגון הסתרת ידיעות בצוארון הכותונת או בסוליות הנעלים. ומשום כך עמדנו לפעמים בפני בעיות תכניות קשות: למשל, הנחת פיסת ניר בתוך המנגנון של שעון כיס, קריחת חור במטריה, הכנסת מכתב לעפרון, שהוצאה ממנו תחילה חתיכת עופרת. נגר צ'כי התקין לנו מזודות, לא כפולות קרקעית כי אם כפולות דפנות, והעיקר היה, שבשעה שהיו מקישים על המזודה — נשמע קול צלול, ולא עמום כשל חלל; אכן ידע הנגר את אומנותו. הטמנו ידיעות בחביות שמן והיינו צריכים לסמן אותן בצורה שלא תעורר חשד. פעמים גם נכשלנו והיה מקרה כשליח שהביא לנו מפרג ידיעות בכריכת ספר האופירות של קֶקְטֶנה, אבל לפני הנבול נפל עליו פחד הבקורת. למזלו עוד הספיק לזרוק את הכרד בעד חלון הרכבת.

עד היום הניע היקף פעולות-החתימה של הצ'כים בחוץ לארץ אפשר לראות מתוך חזר השאי גדול של הנהלת המשטרה בפרג מיום 7 במאי 1915, שבו נרשמו

שמוניהם של 1400 ציכים, הפועלים בחוץ לארץ נגד ארבע המעצמות. ואולם מאותו חוזר ניכר גם כן, מה מעט הצליח הריגול-הנגדי האוסטרי לראות את פעולתו הממשית של ארגון „מפיה“ בחוץ-לארץ. בעוד שבחוזר זה נזכר הריר אדוארד בנש רק דרך אנב, ניתנת שם אזהרה על דפים אחרים בנוגע לאיש מסוים, אדוארד בילסקי. משמרת פרנ לא היה לה כל מושג, שזהו רק אחד השמות הברזיים שבהם כנה עצמו בנש בחוץ-לארץ.

*

התפקיד השני של ה„מפיה“ היה ארגון מעשי-חבלה בפנים הארץ ויצירת איירה של איבה לגוש ארבע המעצמות. פעולה זו, תחילתה התנגדות פסיבית שיטתית של האוכלוסיה הציבית וסופה התקוממות גלויה. כשהכריזה ממשלת וינה על „מלוח המלחמה“, נמנעו הציבים ככל האפשר מלחתום על המלוח. בציביה נתנו הגרמנים באופן יחסי למלוח המלחמה הראשון פי תשעה משנתנו הציבים, ובשאר המלוחות עלה היחס עד עשרה כנגד אחד. כמו כן, למרות כל התקנות והבקורות התמורות, לא מסרו האכרים הציביים לרשות אלא מקצת מתוצרתם החקלאית, ולא עוד אלא שלעמים קרובות הניחו כמויות גדולות שיתקלקלו, ובלבד שלא לתתן לשלטונות. כנופיות מווינות היו שודדות כלילות את רכבות המשא והיו מפריעות על ידי כך את האספקה לתושבים. כך נכרה המהומה והמבוכה בעורף האוסטרי. בעת ההיא התהלכה מפה אל פה אמרה של המשורר הפולני מיצקביץ: „עבד אתה – הבנידה היא נשק העבד“! כך הוקס לניון שונאים בלב המונרכיה ההבסבורנית, למן הפקיד הגבוה ביותר ועד לפקיד המשרד האחרון. כל אחד מרח להשיג איוו ידיעה שהיא כתועלת התנועה בחוץ-לארץ; תנועת הצבא. הובלת תחמושת, תכניות אסטרטגיות, תכניות כלכליות, הזמנות נשק, פקודות חשאיות של הרשות, פקודות-צבא. יתר על כן – גם יומניהם הפרטיים של מיניסטרים אוסטריים הניעו בדרך זו לחוץ לארץ.

פעולה זו הושלמה על ידי מעשי חבלנות נפתלים ביותר. זמן מה הניעו הרופאים הציבים את הקהל לנתוחי המעי העור. בדרך זו נתמלאו עד מהרה כל בתיה-החולים בבוהמיה ומורביה ולא נותר כל מקום לחיילים פצועים. אוסף גרושאות המתכת שהוכרו עליו מטעם השלטונות האוסטרים לא מצא כל הר אצל הציבים. לעומת זאת החלו עד מהרה בחונים הציביים לאסוף את כל מטבעות המתכת ולהוציאם מן המחזור, ועל ידי כך נגרמו שוב קשיים חרשים.

תעמולת-הלתש פעלה להפליא. בעת ההיא לא היה עוד הרדיו בארץ ואף על פי כן יכול יכלו מסריק ובנש להיות בטוחים שכל ידיעה שהם מבקשים להודיע את העם הציבי תופץ כמשך זמן קצר על פני כל בוהמיה ומורביה.

לא עברו ימים מרובים, ונס הנדודים הציביים שבצבא האוסטרי נתפסו להלך רוח זה. היה מעשה באביב 1916 בשעת התקפה שרנימנט שלם, הנדוד ה-28 של חיל הרגלים, שהיה מורכב ברובו ציכים פרנאים, עבר „בתופים ובמתולות“ אל הרוסים. או נמחה שמו של הרנימנט מרשימת הצבא האוסטרי, דבר שלא היה דוגמתו בכל ימי ממלכת הבסבורנים. זמן מה אחרי כן עשה כמעשהו גם הרנימנט ה-36 של חיל

הרנלים, שהיו בו כעיקר החילום ציכיים מסביבת מלה בולקסלב, צפונית לפרג. בתור עונש העברו גדרים ציכיים אחרים, שחנו אותה שעה בעורף, ממחוזות ציכיים למחוזות גרמניים. כך למשל הועבר הנודד ה-35 של חיל הרנלים מפילון לעיר הנרמנית דומברג אשר בצפון ציכיה. צעדים אלה ואחרים הביאו בתחילת 1917 לידי התמרמרות כלויה של החיילים הציכיים שדוכאה עד מהרה. תשעת מנהיגי המרד הומתו מיתת בית דין ברומבורג.

ברצות הנהגת הצבא האוסטרי לעשות מעשה שיפחיד את תנועת החבלנות הציכית, בחינת, למען ישמעו וייראו, תבעה לדין מדינאים ציכיים, ביניהם את דיר קרל קרמר ודיר אלוואיס כשין, שנשארו בארצם. הם נדונו למות אבל הקיסר פרנץ יוסף, שהיה לו חוש פוליטי בריא יותר משהיה למצביאיו, מנע את הוצאתם להורג. יורשו קרל נתן חנינה לשניהם. קרמוי היה אחר כך ראש המניסטרים של ציכוסלובקיה ורשין עמד במשך שנים רבות בראש מניסטרויון הכספים.

מעשי החבלה לא פסקו. בשנת 1917 התפוצץ בדרך מסתורית בית הרושת גדול לתחמושת בבולוץ על יד פילון. השלטונות האוסטרים ניסו למשמש את המאורע הזה, ואולם עוד בו ביום נודע הרבר בכל רחבי ציכיה ומורכיה ואש המרידה הפנימית הוסיפה להבהב.

מלחמת שחרור ואת עלתה בקרבנות מרובים, אבל סופה היה נצחון. דוגמתה במסורתה של המפיה תהיה ודאי גם כיום נר לרגלי המוני העם הציכיי.

תעודתה העקרת של מעמולת כל אמה ואמה היא לתקנות הכנה ברורה על סאבקייה של האמה וספרותיה, ותפץ עו לסיע בהשגתן.
כלי זה אך קעטה התקנה למלא את תעודתה השניה כמעלה ופחותה בתשיבותה של המעמולה: לזכות בסיועם של ה"גישללים" ולזרע ספקות ורפיון ידים בקרב האיוב.

ד. א. סנדרס

תזקתה הראשונה של מעמולת אמה היא כלפי עמה היא.
ד. א. סנדרס

הכלכלה הסובייטית והמלחמה

(בעקבות החוברת «Soviet Economy and War», למוריס דלי)

במלחמה המודרנית - יותר מבכל קודמותיה - נודעת חשיבות מכרעת לחמרי הנגל ולכוחות הייצור של הצדדים היריבים, וכן לדרגת פתוחם בפרוץ המלחמה. הישגי הנרמנים בשנתים הראשונות של המלחמה הנוכחית אופשרו קודם כל עיי הכנותיהם בשטח הייצור המלחמתי, ועיי הונחתו אצל העמים הנתקפים.

שבועית איפוא השאלה: מהן סגולותיה של המעצמה הסובייטית המאפשרות לה לעמוד במערכה ממושכת. ומצר שני: מהן חולשותיה המחייבות סיוע מצד בנות בריתה. 1. בעיות הפוטנציאל המלחמתי של ס.ס.ס.ר.

בשנים האחרונות התקדמה רוסיה הסובייטית הרבה בדרכה. להרכיב את המדינות הקפיטליסטיות של המערב. אך בכמה וכמה שמחים היא נחשלת עדיין. ומכמה בחינות ערונה מצוידת פחות מאשר גרמניה. אמנם, עוד בשנת 1938 הניעה למקום הראשון בעולם בייצור תבואות ומגנז, בתעשית טרקטורים וקטרי רכבות, ולמקום השני בתפוקת הנפט, אולם פגרה לעומת גרמניה בתפוקתה הכוללת של מתכות ברזל, פחם, פלדה ובעיבודן. נוכח מספרי האוכלוסין ברוסיה ובגרמניה מתבלט הפגור עוד יותר. בהשוואה לגרמניה היתה התוצרת הרוסית בשנת 1938 שליש בברזל ופלדה, וחמישית - בפחם. בינתיים הוסיפה אמנם ס.ס.ס.ר לפתח את תעשיותיה, אולם אין לשכוח כי אירופה כולה עוברת עכשו בשביל מכונת המלחמה הגרמנית.

הקובע בתעשייה הכבדה לגבי הפוטנציאל המלחמתי הוא - האפשרות להעבירה בנקל לפסי הייצור המלחמתי. בתי חרושת לטרקטורים צריכים לעבור לייצור טנקים. בעית הפוטנציאל המלחמתי היא בעיה של מינימום בזמן הנדרש למעבר אל הייצור המלחמתי, כלומר, לעשית כלי מלחמה עצמם, במקום הקמת בתי חרושת לייצורם. המדיניות הרוסית הביאה את כל זה בחשבון. בתקציב הסובייטי לשנת 1940 תפסו ההוצאות להגנת הארץ שני שלישים, ואחוז זה עלה עוד בשנת 1941.

ברם, שאלת הפוטנציאל המלחמתי אינה כמותית סתם. חשוב כל אחד מן החמרים הנחוצים למלחמה - וחשובה הפרופורציה המתאימה ביניהם. העדר תוצרת מפתח אחת עלול לזרום תקלה רצינית לכלל הייצור. בשטח ההספקה העצמית נמצאת ברית המועצות במצב טוב בערך. רוב הנגל הנחוצ נמצא בארמתה ומתחסר לה אנדה דורכות נכרות. קיים ברוסיה מחסור מסוים לגבי סוגים שונים של כלי הייצור. אולם נידולה של תעשית כניתי-מכונות. פי 28. מאז 1913, מאפשר סיגול אינדוסטריאלי מהיר לתפקידי ייצור. לעומת זאת סובלת גרמניה מחוסר חמרים הכרחיים כגון נפט, נחושת, גומי. מגנז ועוד. השואת ההכנסה הלאומית לנולת - זה המפתח ליכולת הייצור של אומה, - ברוסיה וגרמניה היא לטובת האחרונה. שם עלתה במשך שלוש השנים

האחרונות כפלים על זו שברוסיה. בשנת 1937 נשתתה ההכנסה הלאומית הטוטלית בנרמניה לרוסיה. מאז נוספו לנרמניה כל הארצות הנכבשות, שתצרכתם צומצמה צמצום אכזרי ביותר על מנת להעמיד את חלק הארי של הכנסותיהן הלאומיות לרשות מאמץ המלחמה הנרמני. בכל זאת אין לנו להעריך את העובדה הזאת יתר מן המדה. היא מציינת רק את קצה נבול האפשרות של המאמץ הכלכלי. למעשה יהיה הנוכל צר יותר, בהתאם להיקף התעשייה הכבדה הקיימת ולמחסור החלקי בחמרי מפתח מסוימים. בארץ, כרוסיה, שבה שעור השקעות-היסוד הוא כה גבוה, ההכנסה הלאומית לנולנות קובעת יחסית פחות מאשר מקורות חמרי הגלם ויכולת הייצור של התעשייה הכבדה.

2. היכנסתם מרכזי התעשייה הסובייטית

כל זמן ששני שלישים בערך של התעשייה הרוסית נמצאו במרכזים מועטים במערב המדינה – היו אלה נתונים לפניעות. גם כיום חופפות מוסקבה, לנינגרד וזאקראינה מקום מכובד בענפי ייצור רבים. אולם בזמן האחרון חלה בתעשייה הרוסית תזווה למזרח. הבדל מהותי מתבלט כאן במנמות שני המשטרים – הנאצי והסובייטי. תצטרבנה בעתיד לשמש בעיקר מקורות חמרי גלם ומוון לרייך. לעומת זאת שוקדת ס.ס.ס.ר. על התפתחות מזורות של האזורים העניים והמפגרים, ומעבירה תעשיות אל הנפות המפיקות חמרי גלם. אילו היתה רוסיה משתמשת באזורים המזרחיים שלה כב.מושבות, רק לשם תפוקת חמרי גלם, והיתה מסתפקת בהוצאת רוחים בלבד, היה קוצר ראות שכזה נודע הרבה גם ממעמדה במלחמה. והרי דוגמאות אחדות:

א. תפוקת הפחם התרכזה בימי הצאר באזור הדוניאק, שם הופקו 87% של הפחם ברוסיה, ופחות מ-3% באזור קוזנצק (מערב סיביר). מכרות הרי האלפאי, המכילים שליש הרזרבות הרוסיות, פגס נודעו אז כל עיקר. בשנת 1937 עלתה התפוקה הכללית פי ארבעה. אולם מזה הופקו ב.דוניבס' ששים אחוז בלבד, ולעומת זאת ספקו סיביר, אורל, המזרח הרחוק, קוקו, גנקסמן ביחד – כשליש, ולפי התכנית יגיע חלקם של האזורים הללו בשנת 1942 לארבעים אחוז.

דוגמאות כיוצא באלו אפשר להביא בנוגע לנפט, למפעלי חשמל, למטלורניה ועוד. ב. האזורים מוסקבה, פטרונרד ומרכז רוסיה היו לפני המלחמה הקודמת מרכזי התעשייה הרוסית אף על פי שהפיקו רק חמשה אחוז מתפוקת הברזל הרוסית. הברזל, הפלדה והדלק הובאו מאזורים מרוחקים. הסובייטים עברו לנצל מוגבר של המכרות המקומיים ולשמוש פיריטי-הברזל וגרוטאות. בדרך זו הועלת בתוך אזורים אלה ייצור נהכי הברזל (ferro-alloys) החשובים כל כך בתעשיות-המלחמה בימינו – לשמונה אחוז, וזה של פלדת עקנוול ופלדת יציקה – לשמונה עשר אחוז מכלל הייצור. וכן נתאפשר פתוח תפוקת מתכות לא-כרוליות וייצור חמרים כימיים – ענפים שכמעט לא היו בנמצא בשנים הקודמות – ובעיקר במזרח. כמזרח של רוסיה האירופית ובקוקו נמצאת גם התעשייה, רבת החשיבות כיום, של נומי מלאכותי. כי אלה היו מנמותיה הניאוגרפיות של הפוליטיקה הכלכלית הסובייטית:

א. פתוח תעשיות במקומות, שבהם קיימים יתרונות מכסימליים בעצם הנישה

לחמרי גלם ולמקורות אנרגיה.

ב. תכון ההתפתחות לאזון מכסימלי, בכל האזורים הראשיים, של התפוקה הראשונית ותעשיית-העבוד: במערב, ע"י הנברת התפוקה הראשונית; באזורים האחרים - ע"י טפות התעשיות העוסקות בעבוד סופי*.

ג. כתוצאה מהאמור - הקלת בעית התובלה, הקיימת גם כיום למרות השפורים והגדלת רשת מסילות הברזל. במקום לשלוח גלם ודלק ממקום תפוקתם לאזורים מרוחקים ביותר, על מנת לעבדם שם, משתדלים כיום לאחד את תפוקת הגלם ועבוד התעשייתי באזור אחד. אמנם שאלת ההובלה עומדת בעינה לנבי הסעת התוצרת המונמרת. אולם משקלה של זו ונפחה הם פחותים בהרבה משל הגלם ששמש לעשייתה.

ד. העברת התעשיות גרמה לרובי האוכלוסיה העירונית. מ-1926 ועד 1939 גדלו האוכלוסים בים.ס.ס.ר. בחמשה עשר אחוז. אולם האוכלוסיה האגררית פחתה ב-5 אחוזים, והעירונית הוכפלה, ומהוה כיום קרוב לשליש מכלל התושבים. ערים שטרם היו קיימות בשנת 1926, כגון מנגיטונורסק וקרנג'רה, מאכסנות היום ממאה אלף עד חמש מאות אלף תושבים, ועיקרם של מרכזים חדשים אלה הוא במזרח המדינה.

מה אפשר להסיק מתוך מנמות אלו בנוגע לפוטנציאל המלחמתי של ברית-המועצות בהאבקותה עם גרמניה? ביחס לגלם נראה מצבה טוב מזה של גרמניה. אולם, מבחינת הבסיס הכלכלי הכללי של המאמץ המלחמתי חלשה רוסיה המועצתית מיריבה. נוסף לזאת סבלה התעשייה הסובייטית קשה מהכבוסים הנאציים. לא קל הוא הדבר לקבוע כיום, מהו שעור האבדות בתעשייה הנמצאת בשטחים שנפלו בידי הגרמנים. חוקרים הידועים כזהירות הערכותיהם אמדו את האבדות האלו, באוקטובר אשתקד, כרי חמשים עד שבעים אחוז מכלל התעשייה הסובייטית. אך אותם החוקרים הביעו בסוף ינואר 1942 את התקוה, שבאביב של שנה זו יעלה הייצור המלחמתי** של רוסיה הסובייטית על זה שבהתחלת 1941. רבות דובר ונכתב בחדשים האחרונים על מאמצי הרוסים להציל את תעשייתם ע"י הוצאתה מן השטחים הנכבשים או הנתונים בסכנה, ולהעבירה לאזורים מזרחיים, וודאי גם עשו הרבה בשטח זה. אבל מן הראוי הוא שלא נשלה את עצמנו ביחס לתוצאות; ההעברות בוצעו במסיבות מסובכות וקשות של מלחמה ובאמצעות רשת מסילות ברזל לקויה ועמוסה עד למאד הובלות מלחמתיות ישירות. אכן, אם נסתמך על ההנחה המקובלת בדרך כלל כי בתחלת המסע הגרמני נמצאו כשלושים אחוז מהייצור הסובייטי במזרח המדינה; אם יחד עם זה נביא בחשבון את תוספת יכולת הייצור על ידי העברת מכוונות מהשטחים הנכבשים למזרח וכן ע"י העברת התעשייה הקיימת לייצור מלחמתי, והנברת הייצור לפי תכנית החומש בשנה זו, ולבסוף גם את קצב העבודה המוגבר - נמצא כי יכולת הייצור הכוללת של י.ס.ס.ר., בשנה השנייה למלחמתה בגרמניה, ירדה ככל זאת במדה רצינית. מכאן, שרוסיה זקוקה לעזרה פעילה מצד כנות הברית על מנת לעמוד בהאבקות ממושכת. עזרה זו יכולה להנתן ע"י משלוחי חמרים ונשק, ובכלל זה ציוד להנברת הייצור. דרך שניה לתמיכה בה היא הקמת חזית שניה נגד גרמניה.

* בכלל זה - גם אזור בייצור הגלם החקלאי, ע"י פחות גדולי מזון - במקומות מובהקים של גדולים תכניים, - ולהפך. ** להבדיל מייצור תעשייתי כולל.

שירות-חובה ב"משמר הארץ" הבריטי

על התפטרותם. ברם, גם המתפטרים האלה — חלה עליהם, כאמור, האפשרות החוקית החדשה כי תוטל עליהם, מטעם מיניסטרוון העבודה והשירות הלאומי, חובת ההצטרפות ל"משמר הארץ", פרט לנימוקי בריאות, למצבי דוחק מיוחד (exceptional hardship), או למעמי מצפון.

מעכשיו יהיו אנשי "משמר הארץ", דוגמת אנשי הצבא הטריטוריאלי בימי שלום, הנעדרים ללא נימוק מספיק מאמונים או משירות, צפויים למשפט אורתי דחוף ופסקי דין של חודש מאסר, קנס של 10 ל"א או שניהם כאחד (ממש כאנשי ההגנה האזרחית). על עבירות צבאיות בתוך השירות יענישו גם בעתיד בהתאם לתקנות הצבא. שעות שירות-החובה אשר תונהגנה לכתחילה תהיינה, בדרך כלל, (בתנאים תקינים) — 48 שעות ל-4 שבועות. במצבי חירום אפשר יהיה כמובן, לדרוש מאנשי "משמר הארץ" שירות רציף, ואף עויבת בתיהם ומקומות עבודתם לשם רכזו בקטרוקמינים, במתנות או בפעולות-קרב שוטפות.

מא הנתנת התקנות החדשות הספיק כבר הגסיון להראות עד כמה קלעו למטרתן. לא יותר משני אחוז מכל מתנדבי "משמר הארץ" השתמשו בזכות ההתפטרות האמורה, שניתנה להם. וגם מאלה רבים היו האנשים אשר לא מרצונם עשו כך, אלא בגלל תפקידי-המפתח ההכרחיים שהם ממלאים במפעלים חיוניים כגון תחנות-השמל ותעשיות-מלחמה הכרחיים, ואשר גאסרה עליהם כל התקשרות שתמיל כספק את קביעותם בעבודה. מעכשיו ניתנת ל"משמר-הארץ" האפשרות להניע לידו כושר מלא בהדיפת נסיונות פלישה כי יבואו.

עם הדוקם הכללי של האמצעים לניצול שלם של כוח-האדם באיים הבריטיים, חלו גם תמורות ידועות במסגרתו של "משמר הארץ". ההתקדמות בהכנת הצבא הבריטי הסדיר לתפקידי ההתקפה מחוץ למטרופולין (באירופה, — או בחלקי עולם אחרים) מקרבת את השעה, שבה יהא הכרח בקבלת תפקידים אתראיים יותר ע"י "משמר הארץ" בהגנה על אדמת בריטניה; ובו בזמן עצמו, הרי הגיוס האינדוסטריאלי המוגבר מכביד זהוילך על מתנדבי "משמר הארץ" את המאמץ הכרוך בהקדשת שעות הפגאי שלהם לשירותם זה. יתכן, כי כמדת מה השפיע גם הזמן שעבר מאז יסוד כוח-מתנדבים זה, ואשר שמש במקצת את הרעננות הראשונה של רצון השירות וביחוד כאשר במשך כל הזמן הזה פרס באנסיון הפלישה מצד הגרמנים שלקראתו היו דרוכים תחילה. אמנם, הפחתת המספרים של הכרי "משמר הארץ" הפעילים, ע"י התפטרותם, לא הגיעה, לכשעצמה, לירי ממדים מסוכנים. אך נדגודים אלה היה בהם כדי לערער את שלמותו מבחינת הארגון והאימונים. על כן באו לפני זמן מה התקנות החדשות, המבטלות את זכות ההתפטרות החפשית, והמנהיגות, על כל פנים את האפשרות, להמיל את השירות ב"משמר הארץ" כחובה, וגם על אנשים אשר פרס נמנו בין המתנדבים אליו. חדושה בא במקביל לשנוי בדומה לו, אשר הונהג גם ביחס לשירותי ההגנה האזרחית (פקחים וכיו"ב). בשני המקרים ניתנה לאנשים, ששמשו כבר אותה שעה כתברים בשירותים אלה, ואשר אינם רואים אפשרות לקבל עליהם את התנאי החדש וגם את סיני המשמעת המחמירים אשר הונהגו מעכשו, הרשות להגיש במשך זמן מוגבל (עד 15 בפברואר 1942) הודעה

אנשי הג"א — לנשק

הפסקות ארוכות מאד חלות בחלקי ארץ רבים בין התקפת אויר אחת לחברתה. אף הפעלת "משמר הארץ" לקרב — היא ענין לימי פלישה.

יש קו משותף לשירותי הג"א וחיל "משמר הארץ". כאלה כן אלה, אין אנשיהם עומדים בפני תפקידי הפעולה שלהם ברציפות.

סחך מצב זה, ונוכה עצמוס תרורכות הפנויות של כוח האדם בבריטניה, נבעו במשך השנתיים האחרונות ההצעות המרובות, לשתף גם את חבר אנשי הג'א, המאומנים כבר לתפקידיהם זה, "נתיים" כל זמן שאין מוסי אויב מונעים בעריהם, בפעולות, "משמר הארץ"; לפי שעה — באמון הצבאי, לקראת אפשרות של פלישה, ויתכן כי גם בתפקידי המשמר (המוזין) הרבים והמיגיעים. הצעות מסוג זה לא נשאו פרי במשך זמן רב, אם משום פקפוקים משפטיים לגבי מעמדם של עובדי, "ההגנה האזרחית" לפי החוק הבין לאומי (וההשש לפעולות הנמול מצד האויב נגדם באם יתפסו עם נשק ביד), אם מפאת הקשיים הארגוניים הנדולים שבכל ערוב תחומים של סמכות ותפקידים בין שתי הסדרויות גדולות, ששתייהן דרוכות להגנה, כל אחת בשטחה המיוחד; לבסוף היתה יד הצורך על העליונה, ואלו הן התוצאות: — הושג הסכם בין מיניסטריין המלחמה ובין המיניסטריין של בטחון הארץ. לפי הסכם זה יוכלו מעכשיו כל פקחי הג'א ועובדיה, פרט לאלה שוויה עבודתם המלאה, להתנדב לאמון בשורות, "משמר הארץ", תוך שמירה על זכות הקדימה של השלטונות האזרחיים לדרוש מהם את שירותם בשעת הצורך. וכן יוכלו אנשי

"משמר הארץ", לפי מידורים מקומיים, לקבי עליהם תפקידים בהג'א, כל כמה שלא יסתרו אלה את זכות הקדימה של תובותיהם הצבאיות. ע"י סדור זה מושגות שלוש תכליות חשובות. מתאפשר גדול נוסף ל"משמר הארץ", דבר העשוי להקל את עול השמירה, ולהוות תגבורת רבת ערך של לוחמים מאומנים לעת פלישה. מתרחב בסיסם ונדלה יעילותם של שירותי ההגנה האזרחית, במקרה של התקפות אויר בהיקף גדול מאד. וכן מתרבים הסכויים לכושר פעולתם של אנשי הג'א, של הפקחים ו"משמרות-האש" למשל, במקרה של התקפת צנחנים או הופעת הסור החמישי לאחר הפצצה או חבלות גדולות. הללו ודאי שהיו מונעים משירות אזרחי בלתי מוויין כל אפשרות לעסוק בכבוי שריפות או בתקון חבלות. לבם לא היה גוקפם כלל, אילו היו אנב כך הורגים מספר פקחים, בעלי טוים ותעודות, אך מתוסרי נשק. כי במלחמה בתנאי ימינו אלה אין אף להגנה האזרחית שום ברירה אלא להיות מסוגלת ומוכנה גם להגן על עצמה, בנשק ביד ובארנון מתאים. ייתכן, כי תכלית אחרונה זאת היא אולי ההישג החיוני ביותר של סדור חדש מועיל זה.

פעולת ההשכלה בחיל-העזר לנשים

מאת "מפקדת קשישה" בחיל-העזר לנשים

היסטוריה, הספרות האנגלית ושפות חוץ. ברם, הרוב הגדול ירצה בשעורים, העלולים להועיל בחיים האזרחיים, או המאפשרים בלוי מעניין ונעים. אשר לנושאים ה"מקצועיים": רבות הן הצעירות שעבודתן בחיל-העזר היא מקצוען בימי שלום, או המתאמנות ממילא בשורות ה"א.מ.ס. לקראת משלוח-ידי חודשים; אך רבות אחרות תרצינה לקנות ידיעות שאין להפיק מהן שימוש בימי מלחמה, כגון קורס-פונדצייה מסחרית בשפות זרות, מלאכת מחשבת, וכיו"ב. צרכים מיוחדים אלה יסופקו ע"י מוסדות תכניים, אולם לגבי צעירות בתידות מבודדות פתרון הבעיה הוא בכל אחד מבין 400 הקורסים המקצועיים בכתב, הקיימים ליד מיניסטריין המלחמה. בסוג ההכשרה המקצועית הייתי כוללת את

"השכלה ל"א.מ.ס." אינה בגדר של חידוש נועז. כל היתרונות השמורים לצבא מועדים גם לחיל-העזר ורבות הן שכבר נהנו מהם. אין אנו מתנגדים לקיומן של "כתות מעורבות", אולם ברצוננו להבטיח שמחיי-פעולה נוספים אשר ענין מיוחד בהם לאשה.

תפקידי הראשוני של ה"א.מ.ס. הוא לסייע לנצחון, אולם אנו חוזרים הרגשת אתרויות מרובה לגבי חיילות-העזר ורצוננו לעשות את כל אשר ביכלתנו, למען תהיינה מצויידות כהלכה לקראת החיים — ואף במדה מרובה יותר מאשר אילו לא התנייסו כלל — לכשתעזובנה את השורות בגמר המלחמה.

התכנית מניחה מקום — ומקום מכובד — בשביל צעירות המעונינות בנושאים אקדמיים כגון

* בנוגע לעצם השאלה של התנגדות אזרחים השיזיית, בקובץ "מחנות", ינואר 1940, עמ' 82.

ומעולה — קימים ייצור-צעצועים, מלאכת-עור ורקמה וכיו"ב.

קורפוס ההשכלה של הצבא ומחלקת ההשכלה שליד ה.א.מ.ס. עלולים למלא תפקיד חשוב בביצוע פעולות אלו ורבות אחרות. אנו סומכים במדה מרובה על כך, שאנשים בצבא וביחידות ה.א.מ.ס. יהיו קבוצות לשם שיחות, סידור נשפים מוסיקליים וכיוצא באלה. ואולם יחד עם זה אנו מכירים, שכל קבוצה זקוקה לעצה בתכונן תכניות, לספרים ולמחזורי הצגות, לחמרים, ועתים גם לעזרת מרריכים מומחים צייליים. את כל זה יכולים אנו לספק לפי חכמת-ההשכלה של הצבא, אשר כל שרותיה-ההשכלה בארץ משתפים בה פעולה. ועדים מחויבים מיוחדים לפסוח ההשכלה בצבא ה. מ. הוקמו באוניברסיטאות, למען ספק מרצים ומורים צייליים, וכל רשויות-ההשכלה המקומיות בבתי-הספר ששעוריהם מחקיימים בערב, במכונים לאמנות ולמקצועות תכניים. כל זה אינו כרוך בתשלומים, לא ליחידה שלמה ולא ליחיד, פרט לקורסים בכתב הנתנים בתשלום נומינלי של 10.-. כל משאלה והצעה בתוך היחידות מתקבלות בעין יפה. והצעירות אשר ב"א.מ.ס. יכולות להיות סמוכות ובסוחות שבמדת האפשרות תקיימנה כל משאלותיהן, שכן כתוצאה מהצטרפות לשרות ניתנה להן הגישה לכל מקורות-ההשכלה שבארץ.

מקצועות משק-הבית, משום שצעירות רבות הנמנות על ה.א.מ.ס. נשאות או מתארסות לגברים. מפאת המלחמה יש מחסור במזון הדרוש לשיעורי הבישול. אולם ישנם ענינים רבים שאין מניעה ללמוד אותם, כגון, כיצד לבחור בית ולקשטו, כיצד לחסוך בהוצאות, כיצד לחנך כלכלה מאוזנת. ומדוע לא לערוך שיעורים ל,תכניקה שימושית", בשעה שהאשה היא שעליה לספק בכורים דולפים ובפקייה-ששל סרבנים?

והנה כמה שפתי-פעולה בעלי ענין כללי יותר. בכל הארץ, ולא פחות מזה בצבא, משוחחים בכעיות המלחמה, ובכעיות שלאחר המלחמה. רעוננו הוא, שהברות ה.א.מ.ס. לא תפגנה בהבנת הענינים האלה. בדרך כלל מוטב לעשות זאת בתוך היחידה, במסגרת ,תכנית הלשכה הצבאית להסברת ענינים שוטפים", וכן ע"י שיחות בלתי-רשמיות, אולם כל קבוצה ב"א.מ.ס. הרוצה בעזרה מן התוך רשאית להזמין מרצים אורחים מומחים. רבים הם הסבורים, שלאחר יום עבודה קשה הם זקוקים לשעשועים ולא למאמץ-מחשבה. נראה לי שהזכחתי, כי אין ברעתנו לשלוח את האנשים חזרה לבית-הספר. ביכלתנו לסדר קונצרטים של חקלימי גרמפון, שירה בצבור, צורות שונות של ריקודים, לסייע בסדור הקראות דרמטיות, ואם להקות דרמטיות תוקקנה לעצה בקשר עם ביצוע הענה, נוכל להעזר בכמאים מתוך הצבא ומבין האורחים. ולאלה הרוצים במלאכה מענינת

תקונים במבנה הצבא האמריקאי

המסורתיות שבין החיילות המסורתיות. לכך, ולגימוש כללי של מנגנון הנהול המרכזי, מתכונת הרפורמה האחרונה בצבא ארצות הברית. כל מדוריו המרובים של ,דפרטמנט-המלחמה" רוכזו עכשיו בשלוש מחלקות יסוד: לחיל-האוויר, לצבא-החקרקה, ולאספקה. ועל כולם יוסף לנצה ראש המטה (הגנרל ג'. ס. מרשל). מעכשיו מובפחת, איפוא, נציגות מספקת לעניניו וצרכיו של חיל האוויר, אשר ראשו (הגנרל ה. ארנולד) ישתתף בהנהלה המרכזית של עניני הצבא, ולו יקבע מטה כללי-משלו. ע"י כך מסולק המקור הנושן של תרעומת מצד קציני חיל האוויר. בצבא חקרקה, שהצטיין עד כה בחלוקתו הקפדנית לחיל הרגלים, חיל התותחנים, חיל השריון וחיל הפרשים, ולכל אחד מהם ,ראש" (Chief) מקצועי משלו, סדר

עטוני אמריקה מתחלת מרץ ש.ו. הודיעו על מספר תקונים במערכות צבא ארצות הברית שיש בהם ענין רב כשלעצמם, ומה גם כשבהם באה לידי גלוי אחת המגמות היסודיות בתמורות המתחוללות בדורנו בעצם מושגיו של כוח צבאי, מבנהו וארגונו. זוהי המגמה לרצנטרליזציה של מבנים צבאיים, והפיכת הקסמים שבהם ליותר עצמאיים על ידי לכוד נוסף של סוגי החיל השונים, החל כבר מהשלבנים הנמוכים בסולם הארגון הצבאי: — כגון, מוזנם של חיל הרגלים וחיל התותחנים כבר במסגרת של ריגמנט. הגשמה מלאה של מגמה כזאת, שהיא תולדה מדרישותיה הנמרצות של המלחמה בומננו לגמישות צבאית, מחייבת התגברות על הרגלי מחשבה רבים עוד מהעבר הקרוב, והגשמת המחיצות

עליה בדרגה משלו לקצינו, וכיו"ב, — מתנשמת מוינה מרחיקה לכת. במקום כל אלה יעמוד בראש החילות המצורפים, "ראש צבא הקרקע" אחר (הגנרל מקנר). ע"י כך יתפנה הגנרל מרשל, שהיה עד כה עמוס שפע עניני אדמיניסטרציה והרכבה, לתפקידו העיקרי — תיכנון קווי היסוד למערכה הצפויה, וביצועם. אף הפעולות והמוסדות להדרכה הנבאית ולהכשרת הקצינים והשתלמותם, שהיו עד כה נתונים בתחומים המונבלים של כל חיל לחור, יצורפו עכשיו תחת הנחלה מרכזית, מתכנת,

יוזמה ומבקרת, אחת. רווחת התקוה כי מבנה חדש זה יבטיח את מלוא האבטונומיה הדרושה לצבא הקרקע ולחיל האויר, לכל אחד בחוג תפקידיו הוא, ויחד עם זה — את הלכוד השלם שלהם בשעת מלוי כל תפקיד המוטל עליהם. על הפרק עוד — הגשמת יתר תיאום בין הצבא לצי המלחמה (שניהם — על אנפיהם האוויריים), נושא, אשר גם הפובליציסטים של ארצות הברית גם מומחהים הצכאיים מקישים לו תשומת לב מרובה מאז נסיון "גמל הפנינים".

ב ב ק ו ר ת ט פ ר י ס

אמלם היסטורי של עם ישראל. מחזור ראשון: "ישראל בארצו". ספר ראשון — "תקופת התנ"ך" — ד"ר ב. מייזלר

ספר זה הוא סגנונית ראשונה של מפעל הראוי להוקרה מיוחדת — הוצאת אמלם היסטורי של עם ישראל בעברית. האמלם תוכן ע"י ד"ר פ. י. מיילהבר. העריכה הגרפית היא בידי ד"ר י. שפירא. הכותרת מבטיחה, "השתתפות חבר אנשי מדע מוסחים לכל תקופה ופרשה". והמפרט הראשון, ששמו של ד"ר בנימין מייזלר נקרא עלי, מוכיח שיש ממש בהבטחה זו.

בהקדמה לאמלם אנו קוראים: "צורתו צורת אמלם היסטורי, אבל מתכונתו אינה זו של אמלם היסטורי מקובל, שאינו אלא קובץ מפות המראות את המצב הפוליטי והאדמיניסטרטיבי של הארץ או המדינה לתקופותיה השונות ומטרתו רק להיות ספר עזר לידיעת ההיסטוריה... ספרנו אינו ספר לוי לידיעת ההיסטוריה בלבד, אלא הוא גופו ספר היסטוריה, המתאר בצורה גרפית-דיגיטית את התקופות, העלילות והמאורעות ההיסטוריים של עם ישראל על רקעם הגיאוגרפי — קרקע חיוהם — בריצפות ובהמשכות עקבית".

בספר הראשון של האמלם אנו מוצאים 30 מסות מתקופת התנ"ך מפורטות ע"י נרשון פלוסקין, ושופעות ציזנים גרפיים שונים. כונת הציזנים להראות את המאורעות ההיסטוריים בהתפתחותם. ציינו הנבולות לראשית התקופה ולסיומה; סומנו כוונת התפשטות השבטים ולחצם, מסעות, קרבות, מצורים וכיבושים. מתוך התאור

הגרפי מתבלט מעצמו פשר השינויים בנבולות. לפני כל מפה (ולפעמים לפני שתיים-שלוש המשתייכות לתקופה אחת) באה הסברת הרקע הכללי של התקופה, וליד כל מפה — הסברה מנוקדת, גרושה ציטטות מהמקורות, על התפתחות העינים והמאורעות המתוארים בה. עיטורי חבלימים, ציורים, פסלים וכלים בני התקופה, המלווים כל עמוד (מצוירים ע"י פ. קראוס) מוסיפים תן לספר-אמלם זה ומקשרים, ביחוד בשביל הנוער, את המאורעות המסומנים במפה קשר אסוציאטיבי חזק עם סמלי התקופה וסגנונה. בין המפות יש לציין במיוחד את מפת החדירה לארץ (מלחמות משה ויהושע), לפי החדרת האמלם; מפה כלכלית-ציורית של הארץ בתקופת הפרית; וכן תאורי מסעי המלחמה והמערכות, החל מהתבוסה באפק בימי עלי ומלחמות שאול, וכלה במסע מסונן אחר — בהתאחותם של שבי ציון. בסופו של האמלם מובאת "רשימת ישובים בא"י ווהיים", אשר כוונתה ל"המחיש" את הישובים הקדומים על ידי הוראת ישובים הקיימים כיום על תרבותיהם או הסמוכים לתליהם.

ספר-אמלם שכזה המלווה הסברה תמציתית, הפורש בשפה פשוטה את היריעה ההיסטורית והשופע ציטטות-משפטים מקראיים מקוריים — ברכה רבה צפונה בו. ארץ ישראל הועלתה לא פעם על דפי אמלמים משל ה"גויים" שגערכו

יפה והוצאו בהדרגה. אולם הללו הסתיימו על פי רוב עם הופעת הנצרות, אנב הקצית מפה אתה או שהים למסעי הצלב ולזמן ההדש. האטלס היהודי היחיד, ההיסטורי והגיאוגרפי כאחד, בעריכת ד"ר סולוביטשיק, שהוצא לפני המלחמה הקודמת כתוספת ל"רֶןֶןֶן", היה ערוך רוסיית והיקפו היה מצומצם. ואשר "לישראל בגולה" הלא פרס זכיגו עדיין לכך, שנודי ח"י מאות שנה (לפחות) ירוכזו ויכונס בצורה גרפית, ואמנם דבר זה מובחל לנו במחזורי השני של האטלס. עם זה יש לעמוד על אי אלה לקויים שחלו בעבודה זו. קודם כל יש להעיר על העדר ציון קנה-המדה — והרי המפות שבאטלס נתונות במחכנות שונות: פעם הארץ כולה, פעם חלקה, פעם בצרוף הארצות הקרובות ויש שמצורפות גם ארצות יותר מרוחקות, ובתאורי קרבות זשטחים הם מצומצמים למדי. העדר קנה-המדה במפות, הנתונות בגודל שונה, פוגם במדה ידועה את ערכו הטעשי והתוכני של האטלס. כן חסר זרקע הטבעי-הגאוגרפי של הארץ, וביחוד של המקומות שבהם התחוללו מערכות קרב. ואין זה ספיק כלל שבשתי מפות (הנצחון במקדש "התבוסה בגלבע") סומנה צורת הקרקע ע"י וונים שונים של הכחול. הגאיות, פרס לנהרות איתן, הירדן ונתל תרוד לא סומנו על המפות הל עיקר. וכן אין שום קנה-מדה לגבהים של ההרים הסמוכים. ואפילו אם אין מקום לסמון קוי גובה במפות כגון אלה, הרי ציון הגבהים לפחות בנקודות מוצא או שיא גראה לנו כהכרח. בלעדיהם קשה הבנת הקרבות שהתחוללו על פני זשטחים האלה. ועוד: הגאיות הם גם "אפיקים" זרכי התחבורה העיקריים בארץ בכל התקופות, הם הרקע הגיאוגרפי למסעי מלחמה רבים, מסתי מסצרי ועד אלגבי (מעברות הכרמל — ואדי" מילח ובקעת עירון היא ואדי"קרה). וכן אין להבין את מהותן של המעצקות שהתנהלו מסביב לתחום האסטרטגי המערבי תל יהודה וירושלים, זיהושע ועד קסמיוס גלוס ואף לאחר כך, — אבלי להכיר יפה את התנאים הגאוגרפיים של מעלה בית חורון" על שני גאיותיו. השיבותו זרבה של האטלס שהוא ספר הלמוד והעיון ז"ח ידי מסוג זה להמון הקוראים שלנו, מתייב להוסיף עוד שתי מפות-עזר: אחת גיאוגרפית

פיסית שתכיל במידה האפשרית גם אלמנטים של מפה טופוגרפית — הבלטת צורות הקרקע; והשנית — מפה ארצית כללית המכילה את כל הערים, ששמותיהם זווה מימי התג"ך על רקע מפע "חוורת" של הארץ על ישוביה בימינו (כדוגמת המפה של התקופת הרומית לד"ר אבי" יונה). דבר זה היה מקל בהרכבה על הבנת שאר המפות ועל ההתמצאות בתהליכים המתוארים בהן. ומה גם ש"רשימת שמות הישובים" אינה ערוכה לשמש גם מפתח הישובים שסומנו על המפות, וסתם איש, שאינו בקי בטופוגרפיה היסטורית, או תלמיד, — ולהם בעיקר הלא גועד האטלס — יצטרך לתהות ולתעות על פני המפה, או המפות כולן, כדי למצוא מקום מסוים. סמוך רשת קואורדינטות מהמין הפשוט ביותר (שתי וערב, עם אותיות וספרות המסמנות כל משבצת) על מפה עיקרית אחת היה מסלק את הקושי הזה. ועוד הערה לתלמידי-ההסברה שבאטלס. עם כל הטוב שבנו, הרי תאור הדברים, הפתשי לפעמים, והסברתם, קרובים אמנם למסורת המקובלת, אבל יש שאינם ממצים דיה את המציאות ההיסטורית; כזה, למשל, הוא ציון שני הגורמים, היריבים המתרוצצים — הכנענים היושבים בעמקים ובידם מידה ידועה של תרבות תכנית (ערים בצורות, רכב"ברול) ובני ישראל, שנחאחוזו בהרים ומסורת אבות — דמות משה זכר מראות סיני — מפעמת את נפשם ומכשירה אותם לעתידם". היש בזה כדי הסברה מספקת של הגורמים הנצחון על הכנענים יושבי הארץ? כאן, וכן בעוד כמה מקומות מן ההכרח היה לשלב את המאורע הנדון לתוך תאור כללי של התקופה, ולהטעים את המניעים הכלכליים, החברתיים והמדיניים (האחרונים אמנם צויגו — אך ללא הסברת הקשר) שעצבו את דמותה.

נקוה שלמרות תנאי המלחמה וקשייהם נוכח בקרוב להמשכו של ספר זה, אשר ברצינותו המרעית, בבהירות ההסבר שלו ובחוש ההיסטורי-הלאומי המפעם בו, עלול היה להיות לתפארת לכל אומה. ומי יתן ויתוסף עליו עוד מתזור" בינים שלישי — ארץ ישראל בתקופת הגולה" — אטלס היסטורי של ארץ ישראל מאתרי מרד בר-כוכבא עד למאה העשרים.

ש. אביצור

* בינתיים הופיעה גם מהדורה אנגלית של הספר הראשון, שגם בה ערוכות המפות בשתי זלשונות, העברית והאנגלית. — המשרכת.

קליעה למטרה — אספורט עממי

הקליעה למטרה לא נעשתה בארץ לאספורט עממי של ישובנו. מחוץ לכחות הבטחון ולאגודת הציירים העברים משמשת הקליעה רק שעשועים לשכבה דקה של חובבים בלבד. והנה באנגליה רווח בצבור מדורות אספורט-קליעה, לא רק ברובה כי אם גם בקשת, והוא מושרש עמוק במסורת האנגלית; התחרויות אווריות וארציות בקליעה בקשת מעוררות ענין רב בקרב האוכלוסיה, ומשתתפים בהן כל הנילים, כמבוגרים כצעירים. ברם, עם כל היות הקליעה בקשת אספורט עממית-יספורי של העם האנגלי, אשר לא שכת עוד את קשתו ואת הנצחונות הגדולים שהנחילה לו במלחמותיו עם הצרפתים בסוף ימי הביניים, — הרי כיום גדולה יותר השיבות של הרובה המודרני, אשר הקליעה בו, וברובים בעלי קליברים קטנים ביותר, הפכה אף היא אספורט עממי אצל האנגלים. ואגודות הקליעה, העורכות התחרויות גדולות (גם לנערים לחוד), ערכן רב גם בהמצאת מדריכים לקליעה מדוייקת ו"צלפית" לכחות הצבא, בתקופות הניום וההתרחבות המהירה של הכוחות המווינים.

בגרמניה התקיימה לפני מלחמת העולם הקודמת תנועה עממית גדולה של אגודות קלעים, עם התחרויות ארציות שהיו מסתיימות בהכרות "מלך הקלעים" בכינוס ארצי של קלעים — "הג קלעים". אחרי השלום של ורסל, כשהועמד הצבא הגרמני על 100 אלף איש בלבד, החפשה תנועה אספורטיבית זאת והקיפה מאות אלפים חברים, חוגי הצבא תמכו בכל האמצעים באספורט תקליעה וההמונים שחשתתפו באגודות אלה קבלו, איפוא, מעין חינוך צבאי ב"הסואה" אספורטיבית. ברם, את הדוגמה הבולטת ביותר של קליעה בתור אספורט עממי נותנת לנו שוויצריה. בארץ זו תומכת הממשלה בכל הדרכים באספורט זה. כל גבר בארץ זו מחויק את רובהו בביתו, והממשלה מקציבה לכל איש ואיש את הכדורים, ומשלמת את ההוצאות של סדורי המות. כל יום ראשון וזרמים המונים למטות. הדבר הפך חלק אורגני בהוי העממי, וכבוד רב קונה לו האדם הזוכה בהתחרויות הקליעה. אולם מהראוי לזכור כי בשוויצריה הקטנה מדגישים נאמני הקליעה לא את תכונותיו של איש האספורט כי אם בעיקר את רגש התרות, שאנשי שוויצריה כל כך נאים עליה, ושהיא למעשה מבוססת על זכות ההגנה העצמית ועל יכולת ההגנה העצמית של כל פרט במדינה. הרובה — הוא סמל החירות השוויצרית. את שרשה של מטרה זו אנו מוצאים עוד באגדה על וילהלם מל, הגבור הלאומי והקשת המהולל. אגב, עד היום הזה מתאמן הנוער גם בשוויצריה לקלוע בקשת כתרנול קודם רבי-ערך לאמון בקליעת-רובה לאחר כך. כרובה אצל המבוגר כך יש לו לכל ילד קשת משלו בביתו.

גם העם העברי יש לו גבור לאומי משלו הראוי לשמש סמל של קלע אמיץ. דוד המלך הוא קלע לדוגמה. באבד הקלע נצח את גלית הענק, והביא גאולה לעמו. אנתנו, בני הישוב החדש, שרם עמדתנו על הערך התנוכי של מסורת כזאת ולא דאגנו לחנך את הנוער שלנו על מושג החירות המשולב ביכולת ההגנה העצמית. כל נער בישראל צריך ללמוד להשתמש בקלע "של דוד המלך" ולקלוע אבנים. 3 פגיעות בקלע למטרה מהראוי שתהיינה הדרגה הראשונה בתנוך לקליעה בתור יסוד לאספורט עממי. הקליעה בקלע מאמנת את הירד ואת העין, ואחריה יכולה לבוא, ביתר יעילות, הקליעה האספורטיבית ברובה, רובה אויר ורובה קמרה-קליבר. אנו צריכים לפתח אספורט קליעה של המונים, עם התחרויות אווריות וארציות, אם כי העורה שחובל להנתן לכך כאן תהיה בהכרת צבורית-ישובית, שלא כדוגמת גרמניה ושוויצריה. עיי אספורט הקליעה יושרש בקרב הנוער מושג החירות יחד עם הרגשת הבטחון הפנימי של איש היודע לקלוע. גם בקרב שכנינו נפוץ כשרון הקליעה הטבעי בקלע או ביד. אולם בקרב הישוב העברי, העירוני ברובו, יש צורך בפעולה אספורטיבית שיטתית ובהדרכה מכוונת.

א. בן-דוד

מלון חידושי-מונחים

נְחִיטָה — הורדת צבא מן האויר, „קסנט“ אוירי; להבדיל מהקסנט הַיִּמִי — העלאת צבא מכלידישים לחוף.

פְּרִיק — מהלומה שכוונתה חיריה עמוקה לחוך מערך האויב, או חיריה זו עצמה. Thrust, stoss.
פְּרִיק — פְּרִיקָה.

פְּרִיק — פְּרִיקָה, המשמשת לבשול ולאכילה.
פְּרִיק — פְּרִיקָה או נְרִיקָה גלילי (צילינדר) המשמש להורדת אספקה, ציוד או ויון במצנחים

פְּרִיקָה — תהליך של היסול הדרגי של קודהתנגדות אויב, המתחיל טאחד מאנפיו (או מנקודת פרצה בחזית), והמתפתח לעבר האנף השני, מתוך הסתייעות בהתקפות אנפיות.

פְּרִיקָה — בדיקה מדוקדקת של אזור מסוים, לשם גילוי קבוצות האויב, לעתים — ע"י תנועת קו ארוך של משמרות העובר בהדרגה על פני האזור כלו.

פְּרִיקָה — המכוסים תרכובת מאירה בחושך (לרוב — של זרקון), ותמשאירים אהריהם, לאורך מסלול תעופתם, קשת-אור למשך זמן מוקט. חשובים בשביל קביעת דיוק הכוון.
פְּרִיקָה — שם כולל לציוד האישי (להבדיל מזיווגו) של כל חייל, כגון תרמיל, צקלון, צד, נתיקים או הגורות לכדורים, רצועות-קֶתֶף לנשיאת הנשק וכיו"ב.

פְּרִיקָה — תערובת של ברזל עם מתכות אחרות, המכוונות לייצור סוגי פלדה בעלי סגולות מיוחדות (של קשיחות, גמישות, ועוד); כגון — פלדה-מנגן, פלדה-ניקל, פלדה-כרום ועוד; שערכן רב בייצור סוגי נשק ותהמושת שונים
פְּרִיקָה — מלשון פְּרִיק, רכר הבא לפני משנהו.

פְּרִיקָה — מלשון פְּרִיק, רכר הבא לפני משנהו.
פְּרִיקָה — מעיל צבאי ארוך.
פְּרִיקָה — מעיל צבאי ארוך.

פְּרִיקָה — מעיל צבאי ארוך.
פְּרִיקָה — מעיל צבאי ארוך.

פְּרִיקָה — מעיל צבאי ארוך.
פְּרִיקָה — מעיל צבאי ארוך.

פְּרִיקָה — מעיל צבאי ארוך.
פְּרִיקָה — מעיל צבאי ארוך.

פְּרִיקָה — מעיל צבאי ארוך.
פְּרִיקָה — מעיל צבאי ארוך.

פְּרִיקָה — מעיל צבאי ארוך.
פְּרִיקָה — מעיל צבאי ארוך.

פְּרִיקָה — מעיל צבאי ארוך.
פְּרִיקָה — מעיל צבאי ארוך.

פְּרִיקָה — מעיל צבאי ארוך.
פְּרִיקָה — מעיל צבאי ארוך.

פְּרִיקָה — מעיל צבאי ארוך.
פְּרִיקָה — מעיל צבאי ארוך.

פְּרִיקָה — מעיל צבאי ארוך.
פְּרִיקָה — מעיל צבאי ארוך.

פְּרִיקָה — מעיל צבאי ארוך.
פְּרִיקָה — מעיל צבאי ארוך.

פְּרִיקָה — מעיל צבאי ארוך.
פְּרִיקָה — מעיל צבאי ארוך.

פְּרִיקָה — מעיל צבאי ארוך.
פְּרִיקָה — מעיל צבאי ארוך.

פְּרִיקָה — מעיל צבאי ארוך.
פְּרִיקָה — מעיל צבאי ארוך.

פְּרִיקָה — מעיל צבאי ארוך.
פְּרִיקָה — מעיל צבאי ארוך.

נתקבל למערכת:

- (א) „יסודות הסופוגרפיה“, מאת הלל בירגר, הוצ' הוצד למען החייל היהודי, 1942.
- (ב) „הכבאות“ מאת א. קרסנר, ת"א תש"ב.
- (ג) „עזרה ראשונה“, הוצאת הג"א ומגן דוד ארום, ת"א תש"ב.
- (ד) „שירון לחייל“, בעריכת ישעיהו שפירא, הוצאה כנ"ל, 1942.
- (ה) „הצ"י הבריטי“, מאת ד. קימלפלד, הוצ' החבל הימי לישראל.
- (ו) „Anzacs into Battle“, מאת Tahu Hole, לונדון 1942.
- (ז) „General Knowledge for Home Guards“, מאת Maj. G. S. Mackay.
- (ח) „The Defence of Calais“, מאת Eric Linklater, לונדון 1941.
- (ט) „Hints on Military Instruction“, מאת J. A. Shimeld, סידני ולונדון 1941.
- (י) „Home Guard Warfare“, מאת J. Langdon-Davies, לונדון 1941.
- (יא) „Can Britain Attack?“, מאת Maj.-Gen. R. Pope-Hennessy.

מאת המערכת:

- (א) לרגל סבות שאינן תלויות במערכת נתאחרה, לעערנו, הופעת הוברת זו. זאת קוראינו הסליחה.
- (ב) כמוכפת בחוברת י"א של „מערכות“, הרינו חוזרים ונותנים בחוברת זו את מפת א"י, שצורפה למאמרו של א. גלילי „קווים למערכות ישראל בתקופת הבית השני“, לאחר שהוכנסו בה התקונים הדרושים.
- (ג) בחלק המאמר הנ"ל המתפרסם בחוברת זו נכללו כמה הערות מפי ד"ר מ. אבי-יונה. ועל כך נתונה לו התודה.

SOLEL BONEH Ltd.

**GENERAL CONTRACTORS
TO H. M. FORCES**

סולל בונה בע"מ

מרכז קבלני של הסדרות
העובדים העברים בא"י

Head Office:

המשרד הראשי:

Harbour St., Haifa • P.O.B. 563 • טלפון 2091 • 563 ת.ד.

Tel-Aviv: Phone 4353 • טלפון תל-אביב

Jerusalem: Phone 2486 • טלפון ירושלים

Palestine's Leading Contractor
Building and Road Construction
of Every Description Carried Out

הקבלן הגדול ביותר בארץ
מוציא לפועל עבודות בנין
וסלילת דרכים לכל ענפיהן

“ע ל י ו ן”

חברה א"י לתעשיית עורות בע"מ
נ ת ג י ה

“ELYON”

**Palestine Tanning Co., Ltd.
N a t h a n y a**

יצרני עורות עליונים משובחים לכל הצרכים
הסוכנות הכללית:

י. ז. פלסר, רחוב החשמל 12, תל-אביב
טלפון: 3454

צבי לנגזם ושות'

תל-אביב, דרך יפו-תל-אביב 47, טלפון 2171

מספק סחורות ברזל, חמרי בנין, וכלי-עבודה לכל נקודות הישוב

— אחריות! — שביעת-רצון! —

קפת מלוה וחסכון שתופית

של העובדים בחיפה בערבון מוגבל

רחוב החלוץ, בנין «ביתנו», טלפון 81-780, תבת-דאר 971, הדר הכרמל

נותנת: הלוואות לחברים.

מקבלת: פקדונות וחסכונות על פי תנאים טובים. שטרות לגובינא

והעברת-כספים לכל חלקי הארץ בתנאים נוחים.

סניפים: קרית חיים; נשר-יגור.

הלוואה וחסכון יפו-תל-אביב

אגודה הדדית בערבון מוגבל

תל-אביב, ת.ד. 151, טלפונים: 4784, 4877

נוסדה בשנת 1918

ליום 1 באפריל 1942:

מספר החברים	9851	(3) פקדונות וחסכונות
(2) ההון העצמי של		לכל הצורות
המוסד יחד עם		(4) הלוואות לחברים
קרונות המלאי	75703 לאי	(5) הרזרבה
		204985 לאי
		195050 ..
		74804 ..

גורדון ושות', מפעלי גז וקרח בע"מ

נחלת-יצחק, תבת-דאר: תל-אביב 1589

משרד: רח' אלנבי 118, טל. 2137. סניף: רח' השוק 22, טל. 5292

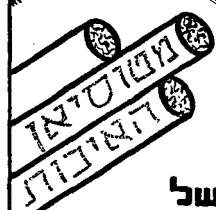
בתי חרשת: חמצן, דו-חמצנת הפחמן, חנקן, אטילן, קרח יבש, קרח קריסטל.

בתי חרשת לחומצת חומץ, מימן, דו-חמצנת-המימן — ערב פתיחתם.

איכות מעולה, טעם משובח.
נא לטעום ולהוכיח!

קקאו, שוקולד
וממתקים
ליבר

הנשק הסודי

של

מטוסיאן

הוא

האיכות

20 סיגריות ב 33 מיל

ירושלים תש"ג

המצב
מחייב

לא בהלה
לא מבוכה -
יתגייס

כל אדם
לתפקידו!

מרכז תנובה

שמרו אמונים
ל«כפר הישוב»!

DENTAL DEPOT BREGMAN

Tel-Aviv, 1, Balfour Street

Corner Allenby Road

PHONE 4149

דנטל דפו ברגמן

תל-אביב, רחוב בלפור 1

סנה רחוב אלנבי

טלפון

”טכנו-חוט”

בצלאל ירושלמי

תל-אביב

דרך יפו-תל-אביב 43

טלפון 3417

ברזנטים / רצועות /

חבלים / חוטים /

חמרי רפוד / רשתות /

צלוליד / צנורות גומי

”זהר”

מתקינים

מאור / כח / טלפונים /

מכשירי אהות

מיצרים

מכשירי חמום חשמליים /

דודי אמבטיה / קומקומים

וכו' / זורקי אור

(פרונ' קטורים)

”זהר”

קבוצה קואופרטיבית

לעבודות חשמליות בע”מ

תל-אביב, רח' נחלת-בנימין 13

טלפון 3133

שמור על בריאותך!

בקר אצל רופא שיניים

כל רבע שנה!

דנטלון חברה בע”מ

תל-אביב • רחוב אלנבי 96 • טלפון 3135

„נעמן“ בע"מ „NAAMAN“ LTD.

מפעלי חרשת ללבני חמר Clay Brick Works

חיפה, רחוב המלכים 43, טלפון 1880, ת.ד. 1423
Haifa, Kingsway 43, Phone 1880, P. O. B. 1423

מייצר: לבנים מלאות / לבנת תאים / לבנים חלולות / לבני
מחיצות / לבני תקרה / בלוקי תקרה / לבני שמוט / קמח שמוט

אפשר לבנות גגות ותקרות מלבני „נעמן“ במינימום ברזל, מלט ועץ
מקבלים הומנות לפי מידות שונות. סגולותיהן ויתרונותיהן של לבני „נעמן“
הם רבים ביותר כחומר מבדד בפני חום, קור, רטיבות ורעש.

יונה אושפיז, מהנדס

חרשת והספקה אלקטרוטכנית

ייצור גנרטורים
ומניעים חשמליים

תקון ולסוף
מניעים וגנרטורים
חשמליים וכו'

תל-אביב, רחוב הרצל 61

פסג' התור טלפון 5258

ב ק י ז

אין לך

משקה

ט ו ב

מ מ נ י

„צוף“

משרד להספקת אוטובוסים לצבא

תל-אביב, רחוב מקוה-ישראל 6, טלפון 4272

ARMY BUS SUPPLY OFFICE

Tel-Aviv, 6, Mikveh Israel Street, Tel. 4272

שותפות הקואופרטיבים:

המקשר בע"מ, ירושלים

חבר בע"מ, חיפה

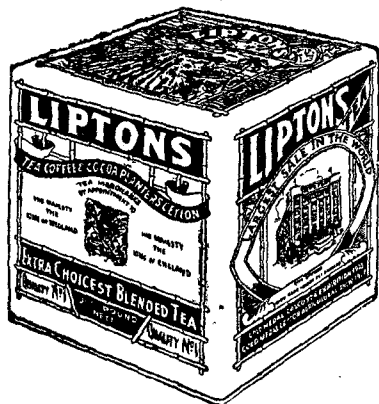
משמר המסרץ בע"מ, חיפה

המעביר בע"מ, תל-אביב

דרום יהודה בע"מ, תל-אביב

אחוד רגב בע"מ, תל-אביב

טה ליפטון LIPTON'S TEA

הסוכנים הראשיים
לארץ-ישראל:

בית מסחר אוקסהורן בע"מ. תל אביב, ת.ד. 403, טלפון 4859

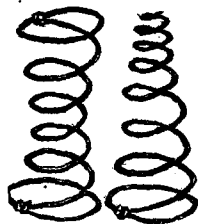
חברה א"י לתעשיית קפיצים ■ י. קפלן

The Palestine Spring Manuf. Co. ■ I. Kaplan

תל-אביב, רחוב זבולון 38 Zevulun Street, 38, Tel-Aviv

טלפון 3657 Tel.

מייצר כל מיני קפיצים לרפוד, מכונות וכו'

מדידנטה - תל-אביב

דפודנטלי • מכשירים רפואיים

הבעל: ד"ר ל. קליין

רח' יהודה הלוי, מס' 49, פנת רח' אלנבי, טלפון: 3297

זה הוא הסמל
הנותן אחריות
לאיכות טובה

סניפים:

תל-אביב: רחוב אלנבי 68, טל. 2544
רח' בן-יהודה 64, טל. 5640

ירושלים:

רחוב הנסיכה מרי 1, טלפון 2537

חיפה: רחוב הרצל

נצחון
היטלר -
כלייתנו.
נעמוד בשערי!

«אביק»

מעבדות חימיות בע"מ
תל-אביב, רחוב מונטיפיורי 27
ת.ד. 1015 טלפון 2215

קואופרטיב «החוף» בתל-אביב בע"מ

להובלת משאות מהנמלים והרכבות בתל-
אביב ויפו לכל חלקי ארץ-ישראל וסוריה

המשרד בתל-אביב רח' החשמל 18/20, טלפונים 4618/19

א. סיניבר ושות', מהנדסים בע"מ
תל-אביב, רחוב סלמה, בנין גרין, "ריאו" - ת.ד. 271 - טלפון 81509

A. SINIAVER & Co. ENGINEERS Ltd.

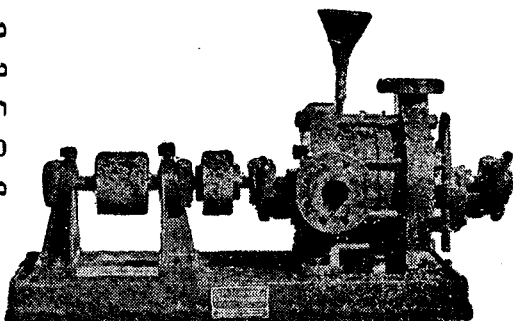
P. O. B. 271

TEL-AVIV

Tel. 81509

בית חרושת מכני - בית יציקה ובית מסחר למכונות

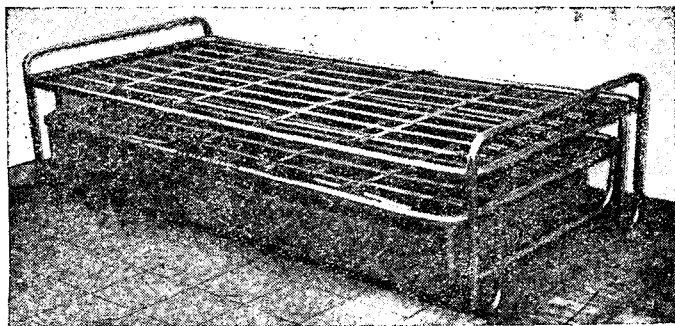
משאבות צנטריפוגליות
מאונכות לקידוח עמוק
ואפקיות ללחץ עד כרי
300 מטר. משאבות בוכנה
מאונכות ואפקיות.

יציקת ברזל, ארד,
פלזו ואלומיניום

חשוב לשעת חירום: אגרגטים לכבוי שרפות נוחים לסלטול

אחוד בתי-חרושת למטות וספות ברזל
"רקורד" לובלינה, "הספה" מילר-טוכטרמן
תל-אביב, רחוב הרצל 27

חוצרת עברית לישוב העבריים!!!
מספק ספות ברזל, וכל מיני מטות ברזל - מזרונים. מחוצרת עצמית
עבור קבוצים ומוסדות הנחות מיוחדות

כל 1/2 שעה!

« אגד »

קב. קואופ. בע"מ

הובלת נוסעים וחבילות
לכל חלקי הארץ

הנהלה הראשית:

תל-אביב - חיפה

תל-אביב, שד. רוטשילד 1, טל. 4677

רקא ויקטור 1942
וגם דוגמאות קודמות

RCA VICTOR RADIO

תקוני רדיו
מכל המינים

חברת רדיו א"י

תל-אביב

רחוב נחלת-בנימין מס' 18

« הנמל »

קבוצה קואופרטיבית
לעבודות ההובלה, תל-אביב

רחוב הרכבת 14-12
טלפון 2-4641, תל-אביב

מוציא לפועל עבודות
הובלה מהנמלים
והרכבות לכל ערי
הארץ ומושבותיה.
לסוריה ועבר הירדן
בדיקנות גמורה.

בית חרושת לנקניק
ס נ ד ר ט ר י ב ט ש
תל-אביב, גבעת הרצל מס. 113
טלפון 2980

מספק כל מיני נקניקים לכל
הנקודות העבריות בארץ

ש מ ו א ל מ ד י נ ה

בית חרושת מכני לתיבות תפוזים וכל מיני עבודות
עץ • מחלקה מיוחדת לתריסים מתקפלים •
מומחים לגזירת עצים עבים קשים – לכל גודל.
תל-אביב, רחוב הרצל 109

בית חרושת לאריגה מ. רוזנבלום

מייצר: אריגי רפוד ומרבדים /
שמיכות צמר ופלנל / אריגי תלבשת
מכותנה וצמר / ברזנט / מגבורת.
בית-החרושת: רחוב סלמה, סנת רח' מזרחי ב'
למכתבים: רחוב יהודה הלוי מס. 92

א פ ש ט ין - ס ט ר י ק ו ב ס ק י ב ע " מ

בית מסחר לברזל, מתכות ומכונות משומשות

חיפה, ת. ד. 1551, טלפון 1868 תל-אביב-יפו רח' סלמה, טלפון 1729
מסרץ חיפה, טלפון 7208 תל-אביב, סרטי, טלפון 2367

א ה ר ן מ א ס ס

גלנטריה, צעצועים וקוסמטיקה
תל-אביב, דרך יפו 34
חבת-דאר 426 / טלפון 5210

מספק גלנטריה
למשקים העברים בארץ.

החברה להתישבות חקלאית ועירונית בע"מ

התישבות חקלאית ושכון בערים
על אדמה פרטית ועל אדמת הקרן הקימת לישראל

משקי-עזר על אדמה פרטית ועל אדמת הקרן הקימת לישראל
בקרבת ח'פ"ה ות"ל - אביב
מגרשי-בנין בכפר לבעלי הון זעיר

רסקו תל-אביב, שדרות רוטשילד 20, טלפון 4604/5, ת.ד. 1058
ח'פ"ה, רחוב בלפור, בית סירא, טלפון 2067, ת.ד. 946

«מעדן» מחסני קרור וביח"ר לקרח
נוסד 1921

תל-אביב, רחוב השוק 5; דרך יפו-תל-אביב 44

"MAADAN" Cold Storage & Ice Factory
Est. 1921

Tel-Aviv, 5, Hashuk Street; 44, Jaffa-Tel-Aviv Road

טלפון 2254

הגנו על דודי הקיטור
בפני אבן סיד!
השתמשו במרככי מים
"אל סיד"

"אל סיד" חברה לרכוך המים והנדסה

תל-אביב, רחוב לילינבלום 30, טלפון 2918, ת.ד. 1749
בירושלים: ה. ציטלין, רחוב סטורס

«הקף»

שותפות להרכבת מכוונות

תל-אביב, דרך פתח-תקוה 9

טלפון 5368

מוציאים לפועל

כל מיני הרכבות של מכוונות

בתי תרושת, מכוני קרוור

ושאיבות נסיון

חרות בערבון מוגבל

נוסד בשנת 1920

ירושלים: ת.ד. 342 טלפון 3096

תל-אביב: ת.ד. 1969 טלפון 4762

חיפה: ת.ד. 648 טלפון 1289

מספקים ומוציאים לפועל:

הספקת מים

חעול

אינסטלציה סניטרית

הסקה מרכוית

הספקת מים מרכוית

קיטור

מעבדות ואפרמורה חימית

בידוד

„מקור המים“

שותפות לקדוח בארות

המרכז: הרצליה

המשרד: תל-אביב רחוב יהודה הלוי 45

טל. 4809 : ת.ד. 494

עובדים בקידוח משנת 1923

מוציאים לפועל:

קדוחים למים, קדוחים לבדיקת קרקע,

קדוחים לגשרים, קדוחים בים, פתוח

מעיינות, בנין בארות והעמקת בארות

הקדוחים נעשים בכל עומק וקוטר

ובכל שכבות קרקע הנפגשות בקדוח

הבטיחו את

בריאות ורנטביליות משקכם

פנו לבית המסחר לתבואות

מזון לעופות ובהמות

טוכן פרווימי וסול-ויט-אקס

ב. רזניק

רחוב העליה 3 תל-אביב, טל. 2512

מקור האיכות הטובה

הנה

בית מסחר לסחורות אנגליה וא"י
חל-אביב נחלת-בנימין 30
סניפים: חיפה ופתח-תקוה

דומבחר דוגדול ביותר לסחורות
לצרכי הבית
לבני גברים וגברות וילדים וכו' וכו'

בית חרושת

לכל מיני

עבודות עץ

"במעסף"

קבלן צבאי

חל-אביב
גבעת הרצל 121
טלפון 4966

'יובל',

בית חרושת למכונות ויציקה
בעל-קורא את ספיר

משאבות קדיחה וצנטריפוגליות
חלקי חלוף לאוטומובילים
וטרקטורים
תעשיית מכונות שונות

בית חרושת: בני-ברק, טלפון
רמת-גן 7149
המשרד: חל-אביב, רח' המשמל 12
טל. 5551

בערבון
מוגבל

ביצור

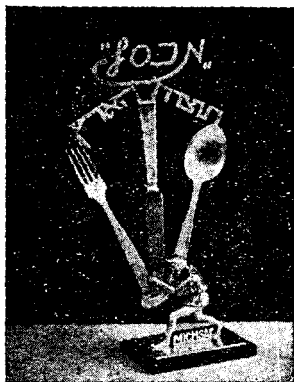

ההון הרשום:
125.000 ל"א"

ההון הנפרע ורזרבות:
101.782 ל"א"

חל-אביב
טלפון 4577/78 נחלת-בנימין 69
ת.ד. 1687

«מכסף» בע"מ
"MICHSAF" LTD.

בית חרושת לכלי כסף ומצופי כסף • שכונת אגרובנק
חנוות ותערוכה תמידית: תל-אביב, רחוב אלנבי 80

PALESTINE SILVER AND METAL WORKS • AGROBANK-QUARTER
STORE AND EXHIBITION: TEL-AVIV, 80 ALLENBY ROAD

ספקים לצבא, מוסדות
צבאיים וממלה.

PIT'S

יינות, קוניאק וליקרים
פית'ס

בירה פית'ס
הבירה הטעוזה ביותר
PIT'S GOLD-BITTER BEER

פ.ל.ת., חברה א"י לתעשיות

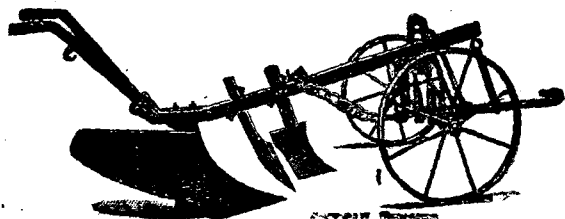
תל-אביב, רחוב אלנבי 69

טלפון 4420 ת.ד. 1322

חיפה, דרך יפו 59, טלפון 1221

ש. ברשדסקי

תל-אביב, רחוב אלנבי 132, תלפון 3971

רכש את אמון כל
החקלאים בארץ.

כל המכונות
והמכשירים
לחקלאות.

אחריות מלאה

התייעצות מומחית.

נסיון רב במקצוע.

„ארוגאי“

חרושת אריגים ארץ-ישראלית בע"מ

תל-אביב, רחוב מזרחי ב' 51

תנת-דאר 569 • טלפון 3085

כל מיני בדי - כותנה

ע ש ת

בית מלאכה להלחמת כל מיני מתכת ועבודות מכניות

מכונה מיוחדת ללטוש איכות (קרנקשפטים)

יציקת חיקים • חריטת צילינדרים • ליטוש בוכנות

תל-אביב / רחוב מזרחי 26 / טלפון 5469

האיכות היא הקובעת

טיב ה"עתידי"-כמו תמיד

לבנת סיליקט

מבתי החרשת

בנחלת-יהודה וראשון-לציון

החומר לבנין בתים

ומקלטים

המשרד:

תל-אביב

רחוב יהודה הלוי 41

טלפון 2588 / חבת-דאר 4094

„הנהג“

אגודה קואופרטיבית בע"מ

חברה להובלת סחורות ומשאות

המרכז:

תל-אביב: שכונת שמיר קליין,

רחוב הגשר 4, טלפון 3986

סניפים:

ירושלים: טלפון 3026

חיפה: טלפון 1187

משרד ההובלה של העובדים בתל-אביב, בע"מ

The Workers' Transport Office of Tel-Aviv, Ltd.

Tel - Aviv

2, Mikveh Israel Street
(Blue House) Phone:

2077

Transport of Goods and Sup-
plying of Building Materials
to the all Parts of Palestine

Contractors for Military
Transport

תל - אביב

רחוב מקוה ישראל 2
(הבית הכחול) טלפון:

הובלת משאות
והספקת חמרי בנין
לכל חלקי הארץ

קבלנים לעבודות
צבא

המרגרין המושלם

"ויטא"

עם הויטמינים

D-A

מזין מבריא

טעים וטוב

"מזון"

ביחד למרגרין וצרפי מזון

תל-אביב

ענבי

תנובה

ענבי מרפא

באויזה היגינית

ה מ ע ב י ר

א ג ו ד ה ש ת ו פ י ת

שרות ציבורי עירוני
בתל-אביב - יפו בע"מ

תבת-דאר 1691

טלפון: 4617 - 4616

מפעלי הנדסה ו. טורנהיים ושות'

תל-אביב, דרך פתח-תקוה 21, טלפון 4708, 2291, ת. ד. 1069

ציוד בתי חרושת ובנית כל
מיני מכונות לתעשיה / מכונות
בנין / דודים לתפקידים
מיוחדים / מכבשי אבן /
פטישים (Romme) /
מערבלות / מנופים.

אלי אטקס

מכשירי כתיבה
וצרכי הנדסה

תל-אביב, רחוב הרצל 27
טלפון 5028

נידיץ את גלרט

ייצור כדי חלב
ומכשירים לכבוי אש

תל-אביב, רחוב השוק 9

מקבלים כל מיני עבודות מסח
ונחשת. כמו כן תיקונים
שונים באחריות גמורה.

קפת מלוה וחסכון שתופית
של העובדים בתל-אביב בע"מ
רחוב אלנבי 126, סנת רח' לילינבלום
חבת-דאר 997, טלפון 3037
נוסדה בשנת 1925

מעבירה כספים לכל חלקי הארץ.
מקבלת שטרות וכל מיני דוקומנטים
לגובינא ולדיסוויט.
מקבלת פקדונות וחסכונות בחנאים
נוחים.

לאחר יום עבודה

בשובך הביתה-התרוחץ
בסבון האמבטיה הקרבולי
שנ"שמן" המנקה ומחטה
את העור מזיעה אבק
ולכניוך, ותהנה מהרגשה
מעודדת של רעננות ונקיון.

"שמן"

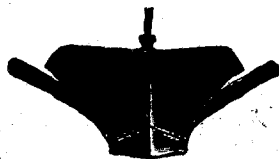
סבון אמבטיה
קרבולי

המחיר
35 מיל

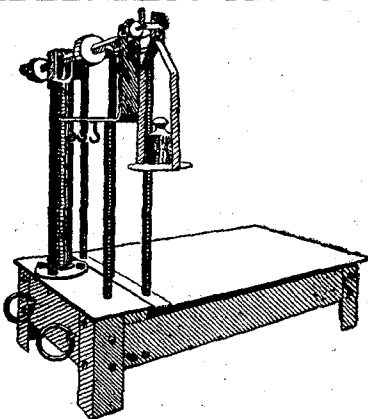
!!! חשוב לחקלאים, גננים ולולנים !!!

נחקבלו: חרמשים / קלשוני קש / קלשוני
 חפירה / קלשוני להוצאת תפוחי-אדמה /
 מרססים / פתילים וחלקים לברודרים /
 מחרשות להוצאת תפוחי-אדמה וכו'

ביימ פלדמן את ברשדסקי בע"מ

תל-אביב, דרך יפוחי-אביב 25, טלפון 2571
 חיפה, רחוב המלכים 57, טלפון 1522

"מע"ן"

ביטנסקי את גולדברג
 בית-חרושח למאזנים
 הראשון בארץ.
 מקבלים גם מאזנים לתקון באחריות

תל-אביב

רחוב הרצל 69 טלפון 4787

"הגדר"

ש. פילוסוף, י. חיימסון את צ. גלשטיין
 תל-אביב, רחוב סלמה, פנת רחוב מזרחי ב', טלפון 1792 יפו

יצרנים של כל מיני «מתכת-מתוחה» (אקסנדר-מטל) לכטון, סיה וגדור.
 פנות לטיח. רשתות מחוטי ברזל לגדור, שבכות, לולים וגזוזטראות. -
 רשתות עדינות לפילטרים מאקסנדר-מטל. רשתות למסות. שפלינטים.
 עבודות מכונות מכבש. סלי מתכת מרשה או מאקסנדר-מטל. חתוך פחי
 ברזל - יישור חוטי ברזל וכו' וכו'.

בנק אנגלו-פלשתינה

בערבון מוגבל

לונדון, תל-אביב (ארכיב סניפים), יפו, ירושלים, תש.ה.
הדר-הכרמל, שכונת צפת, סתח-תקוה, תרצה רחובות

חברות - עור:

הבנק האפורתיקאי הכללי
של ארץ-ישראל בע"מ

חברת ב. א. פ. לנאמנות
בערבון מוגבל

שותפות "המניע"

בית-חרושת לייצור ותקון מכונות
תל-אביב, רחוב מזרחי ב' 30, טלמון 80143

מייצרים: משאבות צנטרופוגליות לתפקידים שונים /
משאבות אויר / אקסהאוסטורים / מסנני שמן

